

**UCHWAŁA NR XXVII/162/2020
RADY GMINY GŁOWNO**

z dnia 29 października 2020 r.

**zmieniająca Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno
na lata 2016-2023**

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2020 r.,poz.713, poz.1378) Rada Gminy Głowno uchwała, co następuje :

§ 1. Wprowadza się zmiany do Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016-2023 stanowiącego załącznik do uchwały Rady Gminy Głowno nr XIX/84/16 z dnia 26 kwietnia 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016-2023, zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Głowno.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu.

Przewodniczący Rady
Gminy Głowno

Jarosław Chalubiec

2016

Załącznik do uchwały Nr XXVII/162/2020

Rady Gminy Głowno

z dnia 29 października 2020 r.

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY GŁOWNO

NA LATA 2016-2023

Wykonawca

Ingenis Sp. z o.o.

ul. Łąkowa 21/19, 61-879 Poznań

tel. 61 622-29-70, fax 61 622-29-77

e-mail: ingenis@ingenis.pl www.ingenis.pl

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
WSTĘP	5
1. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	14
2. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA GMINY GŁOWNO	16
2.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	16
2.2. LUDNOŚĆ - STAN OBECNY I PROGNOZA	18
2.3. STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA I ZATRUDNIENIA	23
2.4. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	27
2.4.1. <i>Obszary Chronione</i>	27
2.4.2. <i>Wody</i>	32
2.4.3. <i>Gleby</i>	41
2.4.4. <i>Czystość powietrza</i>	42
2.4.5. <i>Uciążliwość hałasu</i>	44
2.5. TURYSTYKA	45
2.6. OBIEKTY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	47
2.7. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	51
2.7.1. <i>Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego</i>	51
2.7.2. <i>Infrastruktura techniczna</i>	54
2.7.3. <i>Zaopatrzenie w ciepło i gaz</i>	62
2.7.4. <i>Gospodarka odpadami</i>	63
2.7.5. <i>Energetyka</i>	64
2.7.6. <i>Wyposażenie w sieci i urządzenia infrastruktury teletechnicznej</i>	65
2.8. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA.....	66
2.8.1. <i>Działalność rolnicza</i>	66
2.8.2. <i>Pozarolnicza działalność gospodarcza</i>	68
2.9. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	70
2.9.1. <i>Kultura</i>	70
2.9.2. <i>Edukacja</i>	73
2.9.3. <i>Ochrona Przeciwpożarowa</i>	74
2.9.4. <i>Opieka zdrowotna i pomoc społeczna</i>	75
3. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI SPOŁECZNO - GOSPODARCZEJ GMINY GŁOWNO	78

3.1.	CEL GŁÓWNY NR 1 - AKTYWIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	79
3.1.1.	<i>Cele szczegółowe</i>	79
3.2.	CEL GŁÓWNY NR 2 – ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	84
3.2.1.	<i>Cele szczegółowe</i>	84
3.3.	CEL GŁÓWNY NR 3 - OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	88
3.3.1.	<i>Cele szczegółowe</i>	88
3.4.	CEL GŁÓWNY NR 4 - POPRAWA JAKOŚCI INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ 93	
3.4.1.	<i>Cele szczegółowe:</i>	94
3.5.	CEL GŁÓWNY NR 5 - POPRAWA JAKOŚCI INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ	99
3.5.1.	<i>Cele szczegółowe</i>	99
3.6.	HARMONOGRAM PLANOWANYCH ZADAŃ	101
3.6.1.	PLANOWANY ZAKRES ZADAŃ NA ROK 2016 (ZGODNIE Z BUDŻETEM GMINY GŁOWNO).....	101
3.6.2.	PLANOWANY ZAKRES ZADAŃ NA LATA 2017 – 2020 (ZGODNIE Z WIELOLETNIM PLANEM FINANSOWYM GMINY)	102
3.6.3.	PLANOWANY ZAKRES ZADAŃ NA LATA 2021 – 2023 (ZGODNIE Z WIELOLETNIM PLANEM FINANSOWYM GMINY)	105
4.	PLAN FINANSOWY REALIZACJI ZADAŃ	110
4.1.	FINANSOWANIE PLANOWANYCH ZADAŃ W 2016 ROKU	111
5.	POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANIAMI NA TERENIE GMINY, POWIATU, WOJEWÓDZTWA, KRAJU I EUROPY	112
6.	OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	120
7.	SYSTEM WDRAŻANIA.....	123
7.1.	INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA PLANEM ROZWOJU LOKALNEGO 2016-2023	123
7.2.	INSTYTUCJA WDRAŻAJĄCA PLAN ROZWOJU LOKALNEGO 2016 - 2023.....	124
8.	SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ	125
8.1.	SYSTEM MONITOROWANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO.....	125
8.2.	SPOSOBY OCENY PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	126
8.3.	SPOSOBY INICJOWANIA WSPÓŁPRACY POMIĘDZY SEKTOREM PUBLICZNYM, PRYWATNYM I ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI	127
8.4.	PUBLIC RELATIONS PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	127
INDEXY I SPISY		129
SPIS TABEL.....		129
SPIS RYSUNKÓW		129
SPIS WYKRESÓW		130

SPIS FOTOGRAFII	130
ZAŁĄCZNIKI	130

WSTĘP

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 - 2023, zwany dalej Planem, to dokument o charakterze strategicznym określający zadania Gminy Głowno na lata 2016 – 2023, z rozbiem na dwa okresy: lata 2016 - 2020 oraz lata 2021 – 2023.

Dokument przedstawia sytuację społeczno-ekonomiczną Gminy, formułuje cele i opisuje strategie zmierzające do osiągnięcia rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego.

Dokument stanowi podstawę do ubiegania się o fundusze strukturalne UE, dzięki czemu daje możliwość współfinansowania zdefiniowanych zadań inwestycyjnych w ramach środków UE, przyznanych Polsce na lata 2014-2020.

Programy pomocowe, w ramach których Gmina Głowno będzie mogła ubiegać się o dofinansowanie, stanowią kontynuację programów z poprzedniej perspektywy, tj. lat 2007-2013, a także szereg nowości, szczególnie w odniesieniu do reguł ubiegania się o dofinansowanie.

Pula środków z budżetu UE, jaką przyznano Polsce na dofinansowanie w ramach Funduszy Strukturalnych UE na lata 2014 - 2020 będzie o 10 mld EUR większa i zamknie się w kwocie **82,5 mld EUR**. Środki te będą trafiały do beneficjentów za pośrednictwem 5 programów operacyjnych wdrażanych na szczeblu centralnym, 16 regionalnych programów operacyjnych i jednego programu ponadregionalnego.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016-2023 (PRL) jest dokumentem, który określa cele i priorytety polityki rozwoju, prowadzonej na terenie gminy. Stanowi podstawę do opracowania i konkretyzowania przedsięwzięć inwestycyjnych o charakterze społecznym i gospodarczym.

PRL stanowi dokument planistyczny, pomocny w monitorowaniu realizacji przyjętej strategii. Plan określa w precyzyjny sposób:

- kierunki rozwoju gminy w perspektywie lat 2016 – 2023,
- podejmowanie zadań operacyjnych oraz terminy i sposób ich realizacji,
- aktualną sytuację społeczno-ekonomiczną Gminy wraz z uwarunkowaniami zewnętrznymi,
- formułuje cele i zawiera opis działań zmierzających do osiągnięcia efektywnego i zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego,
- szacuje spodziewane efekty planowanych przedsięwzięć i ich wpływ na przebieg procesów rozwojowych,
- wskazuje kierunki zaangażowania środków funduszy strukturalnych i środków własnych gminy.

Celem **Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno 2016 – 2023** jest dążenie do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego przy możliwie najlepszym wykorzystaniu dostępnych zasobów finansowych, organizacyjnych oraz ludzkich w gminie oraz skoncentrowanie środków na strategicznych działaniach.

Na bazie analizy czynników wpływających na kształtowanie rozwoju lokalnego zostały w ramach PRL wyłonione zadania, które mają na celu poprawę warunków sprzyjających rozwojowi gminy i realizację najistotniejszych dla gminy krótko i długookresowych celów. Przy realizacji zadań zawartych w Planie Rozwoju Lokalnego uwzględnione zostały zasoby finansowe gminy, możliwości dofinansowania przedsięwzięć z funduszy unijnych oraz z innych źródeł zewnętrznych.

Koncepcja terytorialnego rozwoju od poziomu podstawowej jednostki samorządu terytorialnego jest fundamentalną zasadą w procesie europejskiej integracji gospodarczej, której założeniem jest m.in. ograniczenie roli instytucji centralnych na rzecz regionalnych i lokalnych jednostek terytorialnych oraz zrównoważonego rozwoju regionalnego. Podstawowe jednostki samorządu terytorialnego - uwzględniając i wykorzystując uwarunkowania lokalne i zewnętrzne - formułują i prowadzą własne polityki rozwoju. Sprzyja temu fakt, iż gminy w wielu działaniach mogą samodzielnie ubiegać się o pomoc finansową z Funduszy Strukturalnych oraz międzynarodowych instytucji finansowych.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 - 2023, z założenia jest spójny z ustaleniami dokumentów programowych na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym, a także europejskim. Jego cele i zadania przewidziane do wdrożenia są zbieżne z celami i kierunkami rozwoju w innych dokumentach strategicznych, zarówno wyższego szczebla jak i na poziomie lokalnym:

- Europa 2020
- Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020r., Aktywne Społeczeństwo, Konkurencyjna Gospodarka, Sprawne Państwo;
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 r.
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie;
- Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego do roku 2020 r.;
- Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego na lata 2013 – 2020;
- Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Głowno na lata 2015-2020;
- Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania "POLCENTRUM" na

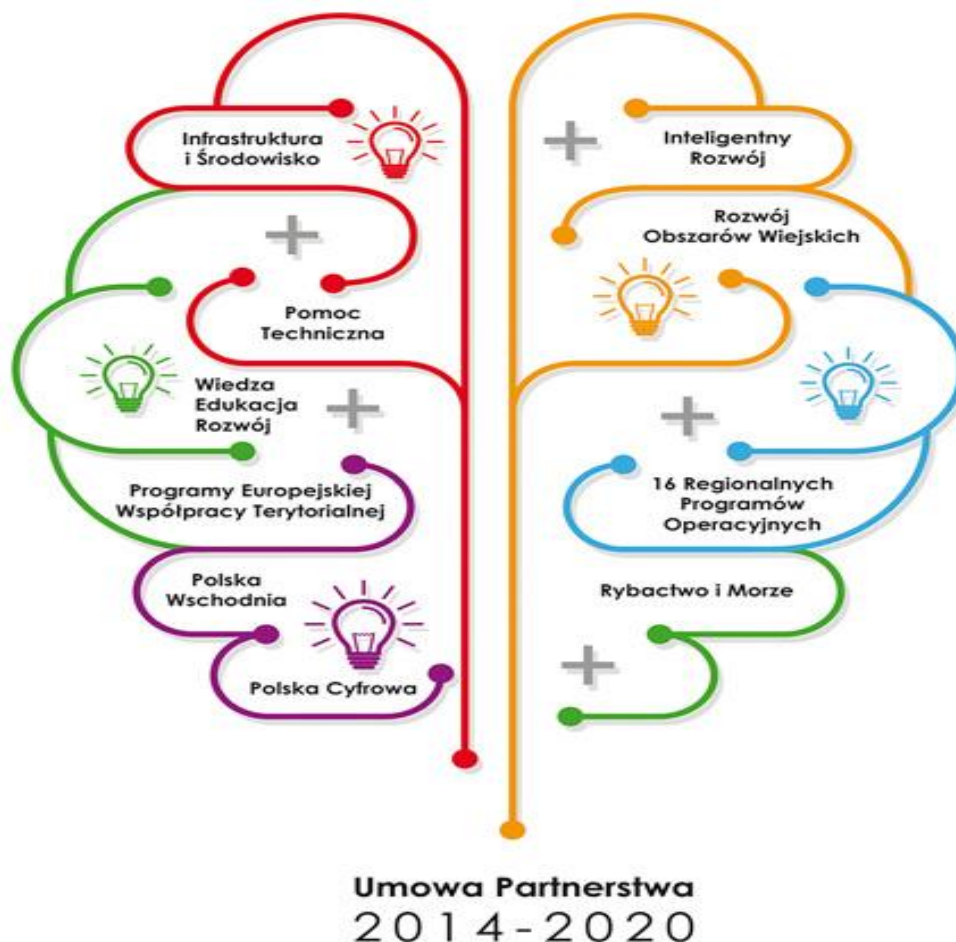
lata 2015-2022 dla obszaru gmin: Dmosin, Głowno, Ozorków, Piątek, Stryków oraz Gminy Miasta Głowno;

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, Głowno 2012r.,
- Gminnego Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Głowno, Głowno 2013 r.,

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 – 2023 będzie wdrażany w oparciu o dostępne wsparcie z unijnego budżetu, które jest przede wszystkim skoncentrowane na rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, ekologicznej, konkurencyjnej i sprzyjającej włączeniu społecznemu. Będzie to możliwe dzięki nowym programom operacyjnym w ramach aktualnej perspektywy funduszy UE.

W latach 2014-2020 w Polsce, na poziomie krajowym, realizowanych będzie 8 programów operacyjnych finansowanych z: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Funduszu Spójności (FS), Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR).

Rysunek 1. Lista Programów Operacyjnych w perspektywie finansowej 2014-2020

Źródło: Krajowa Izba Gospodarcza

Na poziomie regionalnym realizowanych będzie 16 regionalnych programów operacyjnych, w tym 15 dla województw klasyfikowanych, jako regiony kategorii „słabiej rozwinięte” i jeden program dla województwa mazowieckiego

W obecnych RPO będzie więcej środków niż poprzednio – o ok. 39 proc. całkowitej alokacji całości unijnych środków. Regionalne programy operacyjne będą instrumentami dwufunduszowymi (finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego), co oznacza, że z ich środków będzie można realizować zarówno „projekty miękkie” (np. szkolenia) oraz inwestycje w infrastrukturę.

Dynamika i skala zmian zachodzących w Gminie Głowno i w jej sąsiedztwie sprawiają, że sprostanie wymogom dalszego, efektywnego funkcjonowania gminy wiąże się z koniecznością strategicznego podejścia do rozwoju. Zwłaszcza w zmieniającej się rzeczywistości społeczno-gospodarczej oraz w warunkach konkurencyjnego rynku. Drogę do osiągnięcia tego celu stanowi wyznaczenie kluczowych kierunków rozwoju gminy. Zarządzanie strategiczne gminą jest konieczne również z punktu widzenia optymalizacji bieżących wydatków budżetowych i właściwego wykonywania zadań publicznych.

Pierwszy Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno opracowany w 2004 r. z czasem realizacji do 2013r. z możliwością przedłużenia do 2015 roku, powstał na podstawie wszechstronnej diagnozy dotychczasowego rozwoju społeczno-gospodarczego. Wyzaczył on główne działania zmierzających do realizacji długookresowych celów strategicznych. W związku z dynamicznym rozwojem Gminy Głowno i potrzebą wyznaczenia nowych kierunków rozwoju, powstała potrzeba aktualizacji Planu i ujęcie go w perspektywie czasowej do roku 2020 z założeniami realizacji i kontynuowania zadań do roku 2023.

W zamierzeniu **Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 – 2023** ma służyć pełnemu wykorzystaniu przez Gminę Głowno stojących przed nią szans w zakresie realizacji podstawowych koncepcji, przyczyniających się do długotrwałego i zrównoważonego rozwoju Gminy w aspekcie gospodarczym i społecznym.

Władze Gminy zakładają iż do realizacji głównych punktów Planu będą wykorzystane środki publiczne, pochodzące z budżetu Gminy, funduszy UE oraz innych źródeł zewnętrznych. Mając na uwadze, że środki gminne są niewystarczające, koniecznością jest pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych, w tym w szczególności z funduszy strukturalnych UE, grantów krajowych i inicjatyw działających na rzecz rozwoju społeczności lokalnych, a także ze współpracy z innymi gminami, władzami powiatu i województwa.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy na lata 2016 – 2023 przedstawia sytuację społeczno-gospodarczą i ekonomiczną gminy, formułuje cele i wyznacza priorytety rozwoju oraz zadania,

których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia **strategicznego celu**: „**Zrównoważony rozwój obszarów funkcjonowania Gminy**”. Zapisy ujęte w dokumencie określają spodziewane efekty planowanych inwestycji i przedsięwzięć, oraz wpływ ich realizacji na przebieg procesów rozwojowych, wskazuje kierunki zaangażowania środków strukturalnych i własnych.

W Perspektywie UE na lata 2014-2020, gminy wiejskie mogą uzyskać wsparcie finansowe głównie ze środków **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014-2020**, który został opracowywany na podstawie przepisów Unii Europejskiej, w szczególności *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)* oraz aktów delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej. Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej, Program jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa. Umowa ta określa strategię wykorzystania środków unijnych na rzecz realizacji wspólnych dla UE celów określonych w unijnej strategii wzrostu „*Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*” z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych danego państwa członkowskiego.

Celem głównym PROW 2014 – 2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Program będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020, a mianowicie:

1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
2. Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
3. Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
4. Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.
5. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
6. Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

W ramach działania PROW 2014-2020 „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” można uzyskać wsparcie np. w zakresie dróg lokalnych, gospodarki wodno-ściekowej, targowisk, dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi.

- Celem poddziałania **Budowa lub modernizacja dróg lokalnych** jest promowanie włączenia społecznego, zmniejszanie ubóstwa oraz rozwój gospodarczy na obszarach wiejskich. Na

operacje typu "Budowa lub modernizacja dróg lokalnych", wysokość limitu łącznie stanowi kwotę 335 762 655 mln euro. O te środki ubiegać się będą gminy, powiaty, związki międzygminne i związki powiatów.

- Celem poddziałania Gospodarka wodno-ściekowa jest ochrona wód powierzchniowych i podziemnych poprzez budowę, rozbudowę i modernizację systemów kanalizacji zbiorczej, kanalizacji deszczowej i oczyszczalni ścieków oraz inwestycje w zakresie sieci i urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych.

Z uwagi na lokalizację Gminy Głowno właściwym Programem Operacyjnym na poziomie regionalnym będzie **Regionalny Program Operacyjny woj. łódzkiego na lata 2014-2020.**

Zakres Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 jest odpowiedzią na wyzwania rozwojowe, które zostały określone w głównych dokumentach strategicznych i uwzględnia te obszary interwencji, których realizacja przyniesie największe efekty.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 jest programem dwufunduszowym współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Składa się z dwunastu monofunduszowych osi priorytetowych (w tym osi dotyczącej pomocy technicznej).

OSIE PRIORYTETOWE RPO woj. łódzkiego

- Oś priorytetowa I – Badania, rozwój i komercjalizacja wiedzy
- Oś priorytetowa II – Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka
- Oś priorytetowa III – Transport
- Oś priorytetowa IV – Gospodarka niskoemisyjna
- Oś priorytetowa V – Ochrona środowiska
- Oś priorytetowa VI – Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu
- Oś priorytetowa VII – Infrastruktura dla usług społecznych
- Oś priorytetowa VIII – Zatrudnienie
- Oś priorytetowa IX – Włączenie społeczne
- Oś priorytetowa X – Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw w regionie
- Oś priorytetowa XI – Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności
- Oś Priorytetowa XII – Pomoc techniczna

Całkowita alokacja na RPO WŁ na lata 2014-2020 wyniesie 2 256 049 115 euro, z tego 1 621 433 387 euro (71,87%) to środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, a 634 615 728 euro (28,13%) Europejskiego Funduszu Społecznego.

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 planuje się przeznaczyć 51,57% środków EFRR na CT 1-4, uwzględnione w następujących osiach priorytetowych:

- CT1: Oś priorytetowa I Badania, rozwój i komercjalizacja wiedzy – 201 619 822 euro (12,43% alokacji EFRR)
- CT2: Oś priorytetowa VII Infrastruktura dla usług społecznych – 41 080 777 euro (2,53% alokacji EFRR)
- CT3: Oś priorytetowa II Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka – 274 835 401 euro (16,95% alokacji EFRR)
- CT4: Oś priorytetowa III Transport – 93 690 668 euro (5,78% alokacji EFRR); Oś priorytetowa IV Gospodarka niskoemisyjna – 224 954 770 euro (13,87% alokacji EFRR). Łącznie 19,65% alokacji EFRR.

Powyższy podział wynika również z przeprowadzonej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej województwa łódzkiego oraz sformułowanych na jej podstawie najważniejszych wyzwań stojących przed regionem.

Na kształt budżetu RPO WŁ na lata 2014-2020 wpływa również Stanowisko Służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w POLSCE na lata 2014-2020, w którym zostały wskazane priorytety finansowania dla Polski. Determinują one ukierunkowanie wydatków m.in. na poprawę dostępności transportowej, rozwój e-gospodarki, ochronę środowiska, jak również integrację najsłabszych grup społecznych na rynku pracy oraz poprawę jakości edukacji.

W związku z tym zdecydowano o przeznaczeniu ponad 18% alokacji EFRR na Oś priorytetową III Transport w ramach celu tematycznego 7 (priorytety inwestycyjne 7b, 7c oraz 7d). Wynika to z niedostatecznie rozwiniętej infrastruktury komunikacyjnej w regionie. W obszarze tym, w porównaniu do perspektywy finansowej 2007 – 2013 ponad trzykrotnie więcej środków zaplanowano na wsparcie transportu kolejowego (modernizację linii kolejowych o znaczeniu regionalnym oraz zakup taboru do przewozów w obrębie województwa), co ma doprowadzić do zwiększenia jego znaczenia w systemie transportu województwa łódzkiego.

Znaczne środki (ponad 21% alokacji EFRR) zostaną przeznaczone również na sektory związane z ochroną środowiska i gospodarką niskoemisyjną w ramach Osi priorytetowej IV Gospodarka niskoemisyjna i V Ochrona środowiska, które realizują cele tematyczne 4, 5 i 6. W tym zakresie najwięcej środków zaplanowano na priorytet inwestycyjny 4c w zakresie efektywności energetycznej, a także 4a oraz 6a (odpowiednio 2,83% EFRR i 2,79% EFRR) w celu zwiększenia produkcji energii ze źródeł odnawialnych i dostosowania do wymogów traktatowych w zakresie gospodarki odpadami. Zaprogramowano również osobne osie priorytetowe finansowane z EFRR dotyczące rewitalizacji i potencjału endogenicznego regionu (OP VI – 17,21% alokacji EFRR) oraz wsparcia infrastruktury dla usług społecznych (OP VII – 7,88% alokacji EFRR).

Godnym uwagi przy określaniu celów Planu Rozwoju Lokalnego jest także Program Operacyjny Polska Cyfrowa (POPC) przygotowany przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji oraz Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju w 2014 roku. POPC jest krajowym programem operacyjnym finansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Obszarem realizacji programu jest obszar całej Polski, tj. 15 regionów zaliczonych do kategorii słabiej rozwiniętych oraz Mazowsze, jako region lepiej rozwinięty o specjalnym statusie wynikającym z rozporządzenia ramowego jako były region słabo rozwinięty.

Celem programu Polska Cyfrowa jest wzmocnienie cyfrowych podstaw rozwoju kraju. Zakres wsparcia w ramach POPC wpisuje się w cel wymieniony w projektach unijnych rozporządzeń w postaci zwiększenia dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych. Program ten jest nowością i kierowany jest w stronę technologii informacyjno – komunikacyjnej, przede wszystkim do tworzenia sieci szerokopasmowych i rozwoju e-usług publicznych. Zapewnienie nowego masowego dostępu do szerokopasmowego Internetu, podniesienie kompetencji cyfrowych różnych grup społecznych by nie tworzyć wykluczenia cyfrowego. Technologie cyfrowe są absolutnym katalizatorem innowacyjności, zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym.

Osie priorytetowe w POPC zawierające w sobie główne obszary interwencji programu:

- Oś I Powszechny dostęp do szybkiego Internetu
- Oś II E-administracja i otwarty rząd
- Oś III Cyfrowe kompetencje społeczeństwa
- Oś IV Pomoc techniczna

Niemniej ważnym z punktu widzenia celów określonych w Planie Rozwoju Lokalnego może być Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ). Celem programu jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku, a także sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Przyjmując iż gmina jest nastawiona na rozwój gospodarki lokalnej poprzez wykorzystanie jej walorów turystycznych oraz krajobrazowych, program POIiŚ jest rekomendowany jako istotny do realizacji celów związanych z ochroną środowiska naturalnego.

Zakres wsparcia w ramach POIiŚ został wpisany w następujące cele tematyczne:

- wsparcie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną,
- ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów, w tym także ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,
- w ograniczonym zakresie: wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem,
- promowanie zrównoważonego transportu oraz usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych,
- promowanie dostosowania do zmian klimatu oraz zapobiegania ryzyku, a także

zarządzania ryzykiem,

- ograniczenie emisji gazów cieplarnianych/ zapobieganie klęskom żywiołowym.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 – 2023 będzie służył jako punkt odniesienia do działań o charakterze rozwojowym, podejmowanych z zasobów środków strukturalnych, przy zakładanym udziale własnym na poziomie 15 – 40 % wartości inwestycji.

Przy aktualizacji Planu Rozwoju Lokalnego z roku 2004, wzięto pod uwagę głównie fakt, że podmiotem całości prac nad strategią jest społeczność lokalna. Oznacza to, że potrzeby mieszkańców Gminy Głowno były wyznacznikiem kierunków prac prowadzonych przy wytyczeniu nadrzędnego celu oraz strategicznych celów rozwojowych gminy. Przy tworzeniu dokumentu zawarto także wskazania możliwości finansowania inwestycji i przedsięwzięć planowanych do realizacji w Gminie Głowno, w zakresie aplikowania do programów europejskich, w ramach środków przyznanych Polsce przez UE na lata 2014-2020 oraz innych środków budżetowych.

1. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 – 2023 dotyczy obszaru Gminy wiejskiej Głowno, położonej w powiecie zgierskim, województwie łódzkim.

PRL jest dokumentem strategicznym zakładającym realizację przedsięwzięć wyznaczonych przez Radę Gminy, z oszacowaniem kosztów każdego zadania i przyjętym harmonogramem wykonania.

Opracowanie Planu Rozwoju Lokalnego, opartego na analizie aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze oddziaływania gminy, pozwoli lepiej gospodarować ograniczonymi zasobami finansowymi samorządu.

Zadania i projekty uwzględnione w Planie wynikają z identyfikacji problemów dla analizowanych sfer, poprzez cele uznane wcześniej za ważne dla lokalnego rozwoju.

Dokument opiera się o zasadę zrównoważonego rozwoju i określa perspektywę czasową dla proponowanych zadań na lata 2016 - 2020 i 2021 – 2023 w zakresie wyznaczonych celów strategicznych i priorytetów dla mieszkańców gminy. Podział na dwa okresy został dokonany celowo, z uwagi na możliwość współfinansowania określonych zadań inwestycyjnych w ramach środków UE, przyznanych Polsce na lata 2014 - 2020 z okresem realizacji przypadający do 2023r.

Plan Rozwoju Lokalnego gminnej jednostki samorządu terytorialnego stanowi istotny element realizacji polityki rozwoju lokalnego – jako składowa i integralna część polityki rozwoju regionalnego, polityki rozwoju całego kraju jak i polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Przy wytyczaniu kierunków rozwoju lokalnego konieczne jest uwzględnianie zewnętrznych uwarunkowań, szans i zagrożeń. Programując działania w skali lokalnej należy mieć na uwadze fakt, że nadrzędnym celem Unii jest kreowanie polityki rozwoju regionalnego w kierunku zwiększenia spójności gospodarczej i społecznej całego obszaru, wzrostu konkurencyjności regionów oraz niwelowaniu różnic w poziomie ich rozwoju.

Planowanie rozwoju na szczeblu lokalnym umożliwi:

- Uwzględnianie i reprezentowanie interesów społeczności lokalnej
- Zapewnienie mieszkańcom i funkcjonującym przedsiębiorcom poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji
- Eliminowanie lub łagodzenie konfliktów w rozwoju gminy
- Zwiększenie zaufania mieszkańców do władz lokalnych
- Zapewnienie zrównoważonego rozwoju gospodarczego, społecznego i środowiskowego gminy

- Podniesienie walorów gminy w zakresie kulturowym, turystycznym, gospodarczym i społecznym
- Tworzenie korzystnego wizerunku gminy w otoczeniu zewnętrznym
- Zapewnienie racjonalnego wykorzystania budżetu w stosunku do potrzeb i możliwości gminy
- Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na finansowanie przedsięwzięć służących rozwojowi gminy
- Zapewnienie mobilności działania w zakresie realizacji zarówno zadań statutowych, jak i zadań fakultatywnych samorządu lokalnego

Plan Rozwoju Lokalnego jest elementem zarządzania strategicznego Gminy wiejskiej Głowno. Zarządzanie strategiczne to umiejętność budowania i urzeczywistniania planów samorządu w celu spełnienia oczekiwań mieszkańców, podniesienia ich poziomu życia, wzmocnienia potencjału gminy oraz realizacji zadań ustawowych. Obejmuje ono sformułowanie i przyjęcie Strategii rozwoju oraz przekształcanie przyjętej wizji w cele i działania poprzez tworzenie Planu Rozwoju Lokalnego, Wieloletnich Planów Inwestycyjnych i Finansowych, gminnych programów i planów sektorowych oraz planów operacyjnych. Zarządzanie strategiczne nierozłącznie związane jest z warunkiem zachowania spójności gospodarowania przestrzenią i koniecznością uwzględnienia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

W Urzędzie Gminy Głowno funkcjonują odpowiednie komórki organizacyjne odpowiedzialne za zarządzanie, wdrożenie, ewaluację oraz uzupełnianie Planu Rozwoju Lokalnego, w szczególności poprzez przyjmowanie stosownych wniosków do Planu od przedsiębiorców i innych zainteresowanych podmiotów.

2. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA GMINY GŁOWNO

2.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Gmina Głowno położona jest w centralnej części Polski, w województwie łódzkim w północno-wschodniej części powiatu zgierskiego, stanowi 12,3% jego powierzchni. Jest jedną z dziewięciu i trzecią co do wielkości jednostką samorządową wchodzącą w skład powiatu zgierskiego, jej powierzchnia wynosi 104,76 km², w tym użytki rolne stanowią 82%, użytki leśne 11%. Siedzibą Urzędu Gminy jest miasto Głowno.

Gmina Głowno graniczy od strony:

- południowej z gminą Stryków, Miastem Głowno oraz gminą Dmosin (powiat brzeziński),
- północnej z gminą Bielawy oraz gminą Domaniewice,
- zachodniej z gminą Zgierz i gminą Piątek (powiat łęczycki),
- wschodniej z gminą Łyszkowice (powiat łowicki).

Pod względem fizyczno – geograficznym Gmina Głowno położona jest w całości na terenie Nizin Środkowopolskich, w granicach makroregionu Niziny Środkowo mazowieckiej, w obrębie mezoregionu Równiny Łowicko – Błońskiej, która rozciąga się na południe od doliny Wisły i Bzury.

Rzeźba obszaru Gminy Głowno podzielona jest na dwa poziomy:

- południowa część jest wzniesiona (około 150 m n.p.m.) o charakterze falistej powierzchni, lekko opadającej ku północy;
- centralna i północna część ma charakter płaskiej równiny o średnim wzniesieniu 125 m n.p.m. opadającej ku północy. Na tym terenie wyróżnić można również drobne pagórki, wały, wydmy porośnięte lasami, rzeki, strugi oraz sieć rowów melioracyjnych.

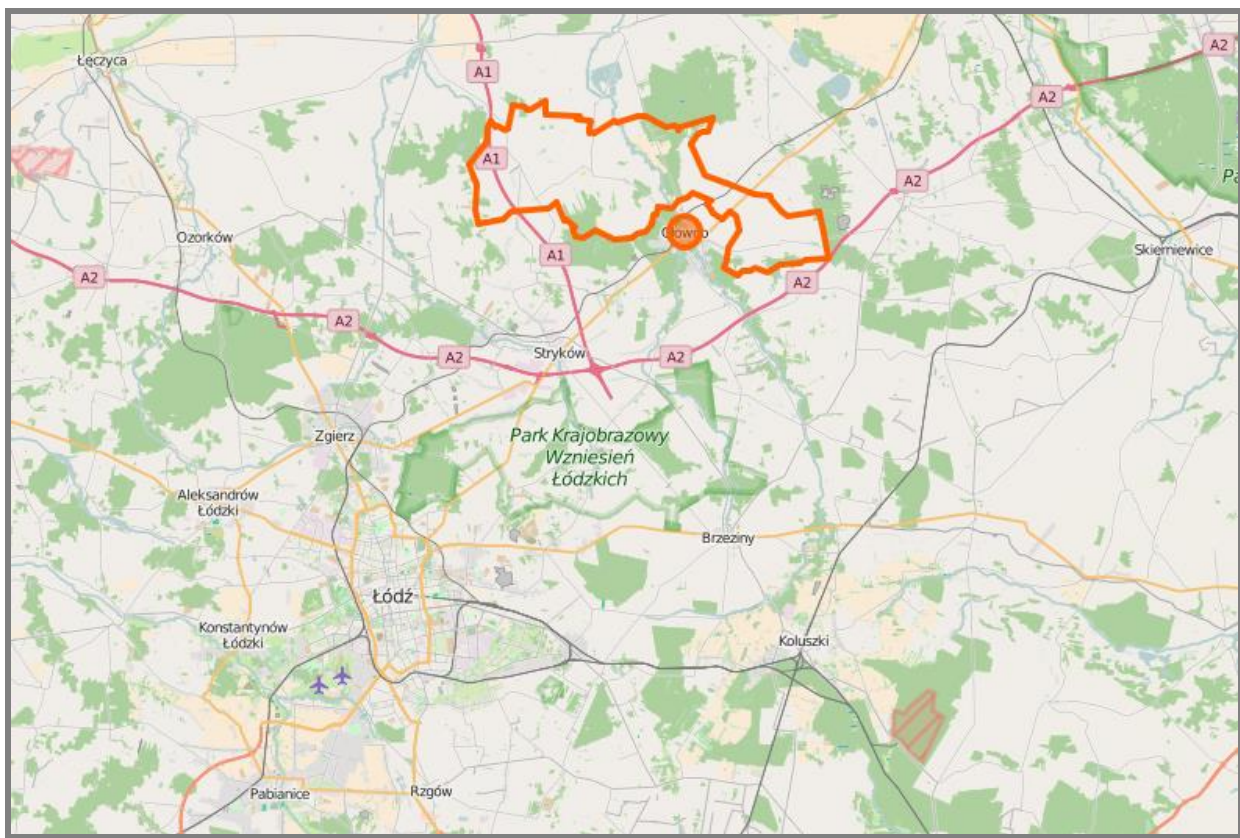
Gmina Głowno jest gminą wiejską, w jej skład wchodzi 31 sołectw, w których skupionych jest 33 miejscowości. Sołectwa: Albinów, Antoniew, Boczki Domaradzkie, Boczki Zarzeczne, Bronisławów, Chlebowice, Dąbrowa, Domaradzyn, Feliksów, Gawronki, Helenów, Jasionna, Kadzielin, Kamień, Karasica, Karnków, Konarzew, Lubianków, Mąkolice, Mięsośnia, Ostrołęka, Piaski Rudnickie, Popów Głowieński, Popówek Włociański, Rudniczek, Władysławów Bielawski, Władysławów Popowski, Wola Lubiankowska, Wola Mąkolska, Wola Zbrożkowa, Ziewanice oraz wsie Glinnik i Różany. Największymi powierzchniowo i najliczniejszymi pod względem ludności są sołectwa Mąkolice i Wola Mąkolska.

Rysunek 2. Gmina Głowno – położenie na tle gmin sąsiednich powiatu zgierskiego

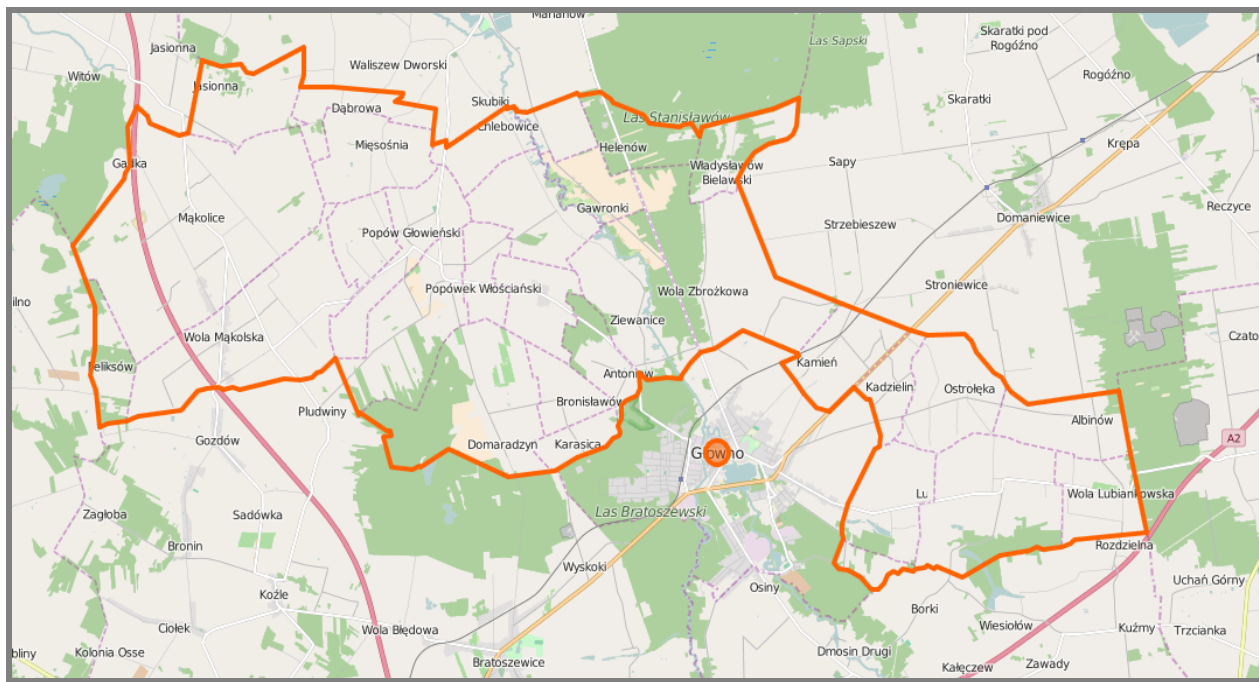
Źródło. Opracowanie na podstawie Wikipedia.

Rysunek 3. Lokalizacja Gminy Głowno na tle głównych szlaków komunikacji drogowej i m.Łódź

Źródło. Opracowanie własne na podstawie map <https://www.openstreetmap.org>

Rysunek 4. Szczegółowa mapa Gminy Głowno

Źródło. Opracowanie własne na podstawie map <https://www.openstreetmap.org>

2.2. LUDNOŚĆ - STAN OBECNY I PROGNOZA

Pod względem liczby ludności Gmina Głowno jest jedną z najmniejszych gmin powiatu zgierskiego. Na dzień 31.12.2015 r. w 33 miejscowościach gminy zamieszkiwało 4.814 osób, w tym 50,15% stanowili mężczyźni. Na przestrzeni 6 ostatnich lat stan ludności gminy spadał. Liczba ludności w 2015 r. wynosiła 4.814 osób, oznacza to że poziom liczby ludności spadł o 2,08 % w stosunku do roku 2010. (tabela 1).

Tabela 1. Liczba ludności Gminy Głowno w latach 2010-2015 (dane na 31.12.2015r.)

Rok	Struktura ludności gminy Głowno na przestrzeni 6 lat			Indeks dynamiki w stosunku do roku poprzedniego
	Razem	Mężczyźni	Kobiety	
2010	4888	2438	2450	-
2011	4853	2426	2427	-35
2012	4852	2434	2418	-1
2013	4854	2429	2425	2
2014	4819	2412	2407	-35
2015	4814	2417	2397	-5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Danych Urzędu Gminy Głowno

Wykres 1. Liczba ludności Gminy Głowno w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Danych Urzędu Gminy Głowno

Gęstość zaludnienia dla obszaru gminy na dzień 31.12.2015 r. wynosi 46 os/km² i jest najniższym wskaźnikiem gęstości zaludnienia gmin w powiecie zgierskim (193 os/km²). Powiat zgierski jest najbardziej zaludnionym powiatem w województwie łódzkim.

Najliczniej zamieszkiwane wsie Gminy Głowno, wg stanu na 31.12.2015 r.

- Mąkolice   651 osób
- Wola Mąkolska   426 osób
- Wola Zbrożkowa   221 osób
- Lubianków   254 osób
- Ziewanice   260 osób.

Przyrost naturalny wykazuje od trzech lat tendencję wzrostową. Na tle pozostałych gmin powiatu zgierskiego gmina Głowno charakteryzuje się jednym z wyższych wskaźników przyrostu naturalnego.

Wskaźnikiem odzwierciedlającym zmiany demograficzne gminy jest również saldo migracji. Przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobyt stały lub czasowy) połączone z przekroczeniem granicy administracyjnej gminy na przestrzeni badanego okresu charakteryzowały się dodatnim poziomem, co oznacza iż więcej osób napływało do Gminy Głowno. W 2015 r. saldo migracji po raz pierwszy od 6 lat przyniosło wynik dodatni i wyniosło 23 osoby, w tym 48 osób zameldowano na pobyt stały i 25 osób wymeldowano. Wyraźnie ujemne saldo migracji ludności rekompensował w dużym stopniu dodatni przyrost naturalny co wpływało na poziom liczby ludności Gminy (Tabela 1.).

Zmiany przyrostu naturalnego i saldo migracji w latach 2010 - 2015 dla Gminy Głowno przedstawiają Tabele 2 i 3, zamieszczone poniżej.

Tabela 2. Liczba urodzeń w Gminie Głowno w latach 2010 – 2015 (dane na 31.12.2015r.)

Wysokości wskaźników przyrostu naturalnego w latach 2010 – 2015 (za każdy rok)		
Rok	liczba urodzeń	Saldo
2010	39	0
2011	39	0
2012	47	8
2013	39	-8
2014	46	7
2015	52	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Danych Urzędu Gminy Głowno

Tabela 3. Saldo migracji ludności w Gminie Głowno w latach 2010 – 2015 (bez uwzględnienia zgonów) (dane na 31.12.2015r.)

Saldo migracji ludności w Gminie Głowno w latach 2010-2015			
ROK	zameldowania	wymeldowania	saldo
2010	24	88	-64
2011	35	107	-72
2012	41	82	-41
2013	45	50	-5
2014	30	62	-32
2015	48	25	23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Danych Urzędu Gminy Głowno

Ludność Gminy Głowno w porównaniu z mieszkańcami pozostałych gmin powiatu zgierskiego jest społeczeństwem względnie młodym. W 2015 r. ponad 63% mieszkańców gminy należało do ekonomicznej grupy osób w wieku produkcyjnym, do której zalicza się mężczyzn w wieku od 18 do 64 lat i kobiety od 18 do 59 lat. Pozostała część mieszkańców to osoby w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym (odpowiednio 16,8% i 12,5% ogółu ludności gminy). Ludność w wieku produkcyjnym gminy w 2015 r. stanowiła jeden z wyższych wskaźników w powiecie zgierskim.

Porównane struktury wiekowej i aktywności zawodowej mieszkańców Gminy Głowno w odniesieniu do mieszkańców powiatu zgierskiego w roku 2014. prezentują poniższe wyliczenia.

Ogólna struktura wiekowa powiatu zgierskiego w 2014 roku kształtowała się następująco:

- wiek przedprodukcyjny – 17,2%;
- wiek produkcyjny – 62,1 %;
- wiek poprodukcyjny – 20,7%.

Ogólna struktura wiekowa Gminy Głowno w roku 2014 kształtowała się następująco:

- wiek przedprodukcyjny – 17,6%;
- wiek produkcyjny – 62,8 %;
- wiek poprodukcyjny – 19,7%.

Tabela 4. Struktura procentowa ludności Powiatu Zgierskiego vs. Gminy Głowno według grup ekonomicznych w roku 2014

Wyszczególnienie	2014 r.	Dane o rynku pracy Gmina Głowno, Powiat Zgierski		
Lokacja	Ogółem	ludność w wieku przedprodukcyjnym	ludność w wieku produkcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym
Powiat	164 989	28 376	102 504	34 108
Gmina	4 856	855	3045	956
	100%	20,91%	2,19%	41,00%

Źródło. Urząd Statystyczny w Łodzi. Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015

Wykres 2. Struktura procentowa ludności Gminy Głowno wg statystycznych grup ekonomicznych

Źródło. Urząd Statystyczny w Łodzi. Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015

Sytuacja demograficzna województwa łódzkiego jest szczególnie niekorzystna i w najbliższych latach może ulec pogorszeniu. Po roku 2013 w Gminie Głowno zanotowano wzrost przyrostu naturalnego (Tabela 2.), co może być dobrym prognostykiem na przyszłość.

Odnotowany w przeszłości przemienny układ wyżów i niżów demograficznych, tak w skali Polski jak i w województwie łódzkim, będzie w przyszłości wpływał na zmiany w strukturze ludności według wieku. Warto zauważyć, że maksimum płodności przesunęło się z wieku 20-24 lata do grupy 25-29 lat, co świadczy o opóźnianiu wieku rodzenia pierwszego dziecka. Tak więc mimo stale rosnącej liczby potencjalnych matek, systematycznie spada liczba urodzeń.

Niepokojącym jest fakt, iż przewidywane zmiany w strukturze ludności według wieku do 2020 roku mogą spowodować:

- zmniejszenie liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym o 5,1%,
- zmniejszenie liczby ludności w wieku produkcyjnym o 7,9%,
- wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym aż o 30,6%.

Najmniejszy ubytek względny ludności cechować będzie trzy powiaty otaczające stolicę województwa: łódzki wschodni, pabianicki i zgierski. W powiatach tych liczba mieszkańców będzie rosła do 2020 roku. Sytuacją wzbudzającą obawy, są prognozy dotyczące spadku liczby osób w wieku produkcyjnym przy jednoczesnym, silnym wzroście grupy osób w wieku poprodukcyjnym. Szczególnie dynamicznie w latach 2016-2020, będą się kurczyć potencjalne zasoby pracy, ponieważ w tym okresie z grona ludności w wieku produkcyjnym przechodzić będą do grupy wieku poprodukcyjnego „duże” generacje urodzone w szczytowych latach pierwszego powojennego wyżu demograficznego, a napływać będą „szcuple” roczniki młodzieży urodzonej w latach 1997-2002.

Z analiz demograficznych wynika, że ogólna liczba ludności powiatu zgierskiego w okresie od 2010 do 2015 roku minimalnie wzrastała. Przewiduje się jednak, że w roku 2020 powiat zgierski będzie zamieszkiwało 165 328 osób, czyli o 216 osób więcej mniej niż prognozowana liczba ludności na rok 2016.

Prognozowaną liczbę ludności województwa łódzkiego na lata 2016–2020 przedstawia poniższe zestawienie:

Tabela 5. Prognoza ludności do 2020 roku w woj. łódzkim

Ludność według płci i miejsca zamieszkania - prognoza									
	Ogółem			Miasta			Wieś		
Lata	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2016	2 479 959	1 181 958	1 298 001	1 559 596	725 070	834 526	920 363	456 888	463 475
2017	2 468 485	1 176 591	1 291 894	1 548 168	719 654	828 514	920 317	456 937	463 380
2018	2 457 050	1 171 275	1 285 775	1 536 723	714 254	822 469	920 327	457 021	463 306
2019	2 445 599	1 165 974	1 279 625	1 525 191	708 824	816 367	920 408	457 150	463 258
2020	2 434 078	1 160 654	1 273 424	1 513 587	703 375	810 212	920 491	457 279	463 212

Źródło: Publikacja Głównego Urzędu Statystycznego poświęcona prognozom demograficznym 2014 r.

Można zatem przyjąć, iż analogicznie jak w przypadku województwa łódzkiego i powiatu zgierskiego będzie zmieniała się liczba ludności w powiecie gminy Głowno. Tym bardziej iż statystyki dotyczące regionu na przestrzeni lat kształtowały się podobnie.

Wykres 3. Prognoza liczby ludności w powiecie zgierskim do roku 2020.

Źródło: Opracowanie własne na bazie publikacji Głównego Urzędu Statystycznego poświęconej prognozom demograficznym 2014r.

2.3. STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA I ZATRUDNIENIA

W 2015 roku gminę Głowno zamieszkiwało 4 814 osób z czego 4 221 osób powyżej 13 roku życia (87,7% ogółu mieszkańców gminy).

Z badania przeprowadzonego w roku 2011 - Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań oraz Powszechny Spis Rolny 2011 wynika, iż Gminę Głowno zamieszkiwało 4 853 osób z czego

4 261 osób powyżej 13 roku życia, największą ich część stanowiły osoby posiadające wykształcenie na poziomie średnim pow. 52%: w tym średnie 32,2 % i zawodowe zasadnicze ok. 20% mieszkańców. Osoby z wykształceniem podstawowym stanowiły ok. 22,6%, a gimnazjalnym 4,8 %. Zdecydowanie więcej, w porównaniu z poprzednimi okresami badań, jest osób z wykształceniem wyższym 15,6% i na poziomie licencjatu 3%, grupa ta stanowi ponad 18% społeczności (w roku 2002 – 1,75%).

Wynika z tego, iż osoby zamieszkujące mniejsze miejscowości w Polsce, wykazują się większą determinacją w posiadaniu wiedzy i wykształcenia niż było to na początku roku 2000. Zdecydowanym tego przykładem są mieszkańcy Gminy Głowno.

Tabela 6. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w gminie Głowno w 2011 roku wraz z strukturą procentową

Ogółem	POZIOM WYKSZTAŁCENIA						
	wyższe	średnie	policealne	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego
4 261	665	1372	128	861	205	963	68
100%	15,6%	32,2%	3%	20,2%	4,80%	22,6%	1,6%

Źródło: „Podstawowe informacje z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2011. Gmina wiejska Głowno.” Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2012r..

Ze względu na rolniczy charakter gminy Głowno około 80% jej mieszkańców związanych jest z rolnictwem. Wpływa na to również na ubogi rynek pracy poza rolnictwem. Rzeczywiste zatrudnienie w rolnictwie może być jeszcze wyższe, bowiem statystyka nie obejmuje pracy wykonywanej przez osoby zatrudnione w gospodarstwie oraz pracy osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym (młodzież szkolna, emeryci i renciści).

W 2015 roku w Gminie Głowno współczynnik aktywności zawodowej, czyli udział osób aktywnych zawodowo (tj. pracujących i bezrobotnych) w liczbie ludności ogółem, wynosił 63%. Natomiast wskaźnik bezrobocia równy był 14%.

W 2014 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 226 osób bezrobotnych. Poziom stopy bezrobocia wg stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Stopa bezrobocia w Gminie Głowno wg stanu na dzień 31.12.2015 r.

Gmina Głowno - rok	Stopa bezrobocia
2010	15,4%
2011	16,5%
2012	17,5%
2013	18,6%
2014	16,8%
2015	14,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno..

Tabela 8. Wybrane dane o rynku pracy w Gminie Głowno vs Powiat Zgierski

Wybrane dane o rynku pracy w 2014 r. (bez podmiotów gospodarczych do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie)		
Grupy	Powiat Zgierski	Gmina Głowno
Pracujący	318 937	183
Bezrobotni zarejestrowani	8 624	226
tym kobiety	48,90%	41,60%
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	8,40%	7,40%
Udział bezrobotnych zarejestrowanych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	8,60%	6,80%

Źródło. Urząd Statystyczny w Łodzi. Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015

Gmina Głowno jest gminą typowo rolniczą i brak jest dużych zakładów produkcyjnych, gdzie można by było zatrudnić osoby bezrobotne. Do utrzymującego się od wielu lat bezrobocia przyczynia się fakt, że na przestrzeni ostatnich lat nie powstają na terenie Gminy nowe zakłady pracy, słabo rozwija się działalność gospodarcza, jak również w zakładach już istniejących nie tworzy się dodatkowych miejsc pracy.

Od wielu lat celem zmniejszenia problemów bezrobocia na terenie gminy organizowane są prace interwencyjne lub roboty publiczne. Osoby bezrobotne zatrudniane są przy pracach remontowych w szkołach oraz przy konserwacji urządzeń melioracyjnych. W ramach robót publicznych okres zatrudnienia trwa 6 miesięcy. Urząd Pracy refunduje koszty wynagrodzeń oraz składki na ubezpieczenia społeczne. Ze względu na brak środków finansowych w budżecie Urzędu Gminy ilość zatrudnianych osób w ramach prac publicznych systematycznie maleje (tabela poniżej). Realizowane przez gminę zadania inwestycyjne w zakresie budowy i napraw dróg, wodociągów, remonty szkół są potencjalnymi miejscami pracy stałej lub okresowej dla osób dotkniętych bezrobociem.

Tabela 9. Zatrudnienie w ramach robót publicznych w gminie Głowno w latach 2010 – 2015

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
liczba osób zatrudnianych w ramach robót	0	4	2	2	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno..

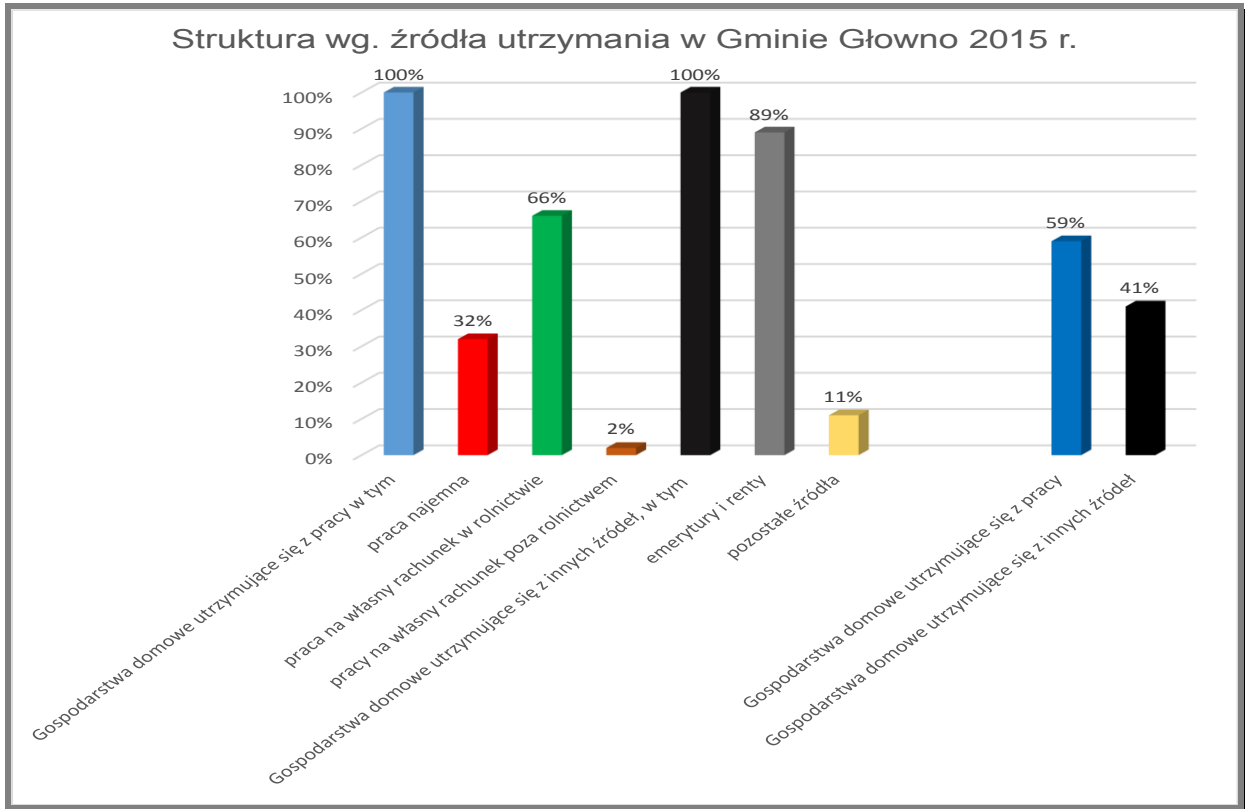
Zgodnie z danymi zawartymi w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności z roku 2011 w Powiecie Zgierskim do osób pracujących zaliczono wszystkie osoby w wieku 15-64 lat, które w badanym okresie zatrudnione były w charakterze pracownika najemnego, pracowały w gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem. Głównym źródłem dochodu mieszkańców Powiatu jest dochód osiągnięty z pracy najemnej - 32,2% osób utrzymuje się z pracy najemnej poza rolnictwem. Kolejną grupą są osoby utrzymujące się z emerytury (ok. 21% ogółu mieszkańców powiatu). Znaczną część społeczności Powiatu Zgierskiego stanowią osoby utrzymywane (ok. 28%).

Tabela 10. Zestawienie źródeł utrzymania w gospodarstwach domowych w Gminie Głowno w 2015 r.

Rodzaj wykonywanej pracy lub źródło utrzymania gospodarstw w Gminie Głowno w 2015 r.	Liczba gospodarstw
Liczba gospodarstw domowych ogółem	1530
Gospodarstwa domowe utrzymujące się z pracy, w tym	903
praca najemna	289
praca na własny rachunek w rolnictwie	596
pracy na własny rachunek poza rolnictwem	18
Gospodarstwa domowe utrzymujące się z innych źródeł, w tym	627
emerytury i renty	558
pozostałe źródła	69

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno.

Wykres 4. Struktura procentowa ludności Gminy Głowno wg źródeł utrzymania

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno.

2.4. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Gmina Głowno leży w strefie nizin środkowopolskich w pradolinach czterech rzek: Brzuśni, Mrogi, Strugi Domaradzkiej i Maliny. Rzeźba terenu została ukształtowana przez zlodowacenia środkowopolskie. Są to tereny równinne o rzędnych wysokościowych 120 – 150 m n.p.m., zagospodarowane głównie przez uprawy rolne i częściowo lasy.

2.4.1. Obszary Chronione

Obszarami chronionego krajobrazu są wyróżniające się krajobrazowo tereny, mogące obejmować różne typy ekosystemów. Na terenie Gminy Głowno są to:

Obszar chronionego krajobrazu Mrogi i Mroźycy

Rzeka Mroga z uwagi, iż przepływa przez tarasowe stopnie północnej krawędzi Wzniesień Łódzkich oraz przez płaskie tereny Równiny Łowicko – Błońskiej wcięła się w podłoże tworząc strefę przyrodniczo – krajobrazową. Całkowita powierzchnia obszaru chronionego krajobrazu wynosi 11 871 ha. Na obszarze Gminy Głowno występują parki wiejskie na terenie których zlokalizowane są liczne pomniki przyrody. Nie występują jednak obszary, które planuje się

włączyć do europejskich sieci obszarów chronionych zgodnie z Paneuropejską Strategią Różnorodności Biologicznej i Krajobrazowej oraz światową polityką ochrony przyrody w Europie.

1. Park w Lubiankowie:

Powstanie datowane na XIX w., położenie: działka 261/3 w obrębie Lubianków. Park stanowi własność Gminy Głowno.

Powierzchnia parku wynosi około 0,8 ha, z czego stawy stanowią 0,2 ha. Na terenie parku położone są dwa stawy, wokół których występuje najcenniejszy drzewostan parkowy: dęby, lipy, kasztanowiec, graby i wiązy. Najstarsze drzewa liczą ponad 200 lat. Na terenie parku występuje ponad trzydzieści gatunków drzew i krzewów. Są to wyłącznie drzewa liściaste, okazałych wymiarów i w dobrym stanie zdrowotnym, w przeważającej większości gatunki krajowe, charakterystyczne dla zbiorowisk leśnych potencjalnych na istniejących siedliskach. Najstarsze drzewo – dąb rosnący nad stawem liczy ponad 200 lat. Zasadnicza zaś część drzewostanu została posadzona w połowie XIX wieku. Wygląd parku wskazuje na fakt, iż w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat nie dokonano w nim żadnych zmian czy przekształceń, co najwyżej wycięto kilka drzew. Słabszą zdrowotnością cechuje się rząd lip drobnolistnych oraz kilka drzew rosnących na łuku drogi w północno-wschodnim krańcu parku (większość wycięto w 1980 r. przy regulacji łuku drogi). Z drzew rosnących w parku 3 dęby szypułkowe, 1 jesion wyniosły i 1 kasztanowiec zwyczajny zostały objęte ochroną w postaci pomników przyrody. Park stanowi oazę cennego starodrzewu liściastego, niewystępującego już na naturalnych stanowiskach w tej okolicy.

2. Park w Glinniku

Powstanie datowane na XVII-XVIII w., położenie: działka 5/1 w obrębie Glinnik. Park stanowi własność prywatną.

Drzewostan parku liczy około 100 lat, park zajmuje powierzchnię ok. 2,0 ha, z czego ok. 0,18 ha stanowią stawy. Od wejścia na odcinku ok. 100 m w kierunku południowym ciągnie się aleja starych przyszyżonych grabów. Na terenie parku na północny-zachód od rowu położony jest niewielki staw, nad którym rosną stare wierzby. Teren położony na północ i południe od stawu oraz na zachód od dworu jest bardzo zdziczały, porośnięty różnymi gatunkami krzewów. W sąsiedztwie dworu rosną stare kasztanowce białe, a na zachód od dworu – trzy unikalne korkowce amurskie oraz usytuowane jest największe skupisko starodrzewu – okazałe kasztanowce białe, świerki pospolite, robinie, topole i wierzby. W dalszej odległości od dworu rosną pojedyncze drzewa: orzech, klony, głogi. Wzdłuż szerokiej drogi rozcinającej sad rosną stare kasztanowce białe i klony jawory oraz gęste krzewy leszczyny i głogi. W parku występuje ponad 40 gatunków drzew i krzewów. Zdecydowana większość to gatunki liściaste, wśród których dominują gatunki rodzime: klon zwyczajny i jawor, wierzba biała i krucha, topola czarna i osika, lipa drobno- i szerokolistna, dąb szypułkowy. Z gatunków obcych przeważają kasztanowce białe i

robinie akacjowe, bardzo popularne w polskim krajobrazie. Drzewa iglaste reprezentowane są przez: świerk pospolity i kłujący, sosnę czarną, żywotnik wschodni. W parku rośnie też wiele gatunków krzewów, wśród których najliczniej reprezentowane są: leszczyna pospolita, bez czarny, głóg jednoszyjkowy, śliwa tarnina. Występuje też wiele krzewów o charakterze ozdobnym, a wśród nich: jaśminowiec Leomoiné'a, lilak pospolity, karagana syberyjska, trzmielina pospolita, suchodrzew pospolity, sumak octowiec, tawuła Douglasa, śnieguliczka biała, porzeczeki, dzikie róże. Istniejący starodrzew został posadzony na początku XX wieku i jest pozostałością ówczesnego założenia.

3. Park w Domaradzynie:

Powstanie: połowa XIX w., przekształcony w początkach XX w., położenie: działki nr 193/9, 585, 193/7, 193/8, 581 w obrębie Domaradzyn. Park stanowi własność prywatną. Zapisany w rejestrze zabytków: WKZ – Nr A/316/1-2 z dn. 15.01.1989 r.

Powierzchnia parku wynosi około 6,8 ha, z czego powierzchnia zadrzewiona, stanowiąca część ozdobną parku wokół dworu zajmuje 1,5 ha, a wody – 0,2 ha 3,2 ha. Na terenie parku występuje układ zieleni wysokiej czytelnej oraz zbiorniki wodne – stawy oraz wody strugi. W parku znajdują się dwa niewielkie stawy oraz starorzecze Strugi Domaradzkiej. Wzdłuż północnego odcinka zachodniej granicy parku rośnie rząd okazałych kasztanowców, a za nim grupa lip i jesionów. Teren znajdujący się na przedłużeniu osi podłużnej dworu w kierunku południowym jest pozbawiony zwartego drzewostanu. Wyróżniają się tu pojedyncze, potężne jesiony i kasztanowce. Kompozycje parku wyznacza układ dwóch prostopadłych alei. Jedna z nich, o przebiegu wschód – zachód jest obsadzona modrzewiami i świerkami. Druga obsadzona jest świerkami. Na północny-zachód od dworu istnieje także fragment alei jesionowej. Dendroflora parku nie jest bardzo zróżnicowana i tworzy ją zaledwie kilkanaście gatunków drzew i krzewów. Znaczny udział mają drzewa iglaste, a zwłaszcza świerki pospolite. Wśród drzew liściastych dominują jesiony wyniosłe, kasztanowce białe, lipy drobnolistne. Osiągnęły one znaczące rozmiary. Stanowią najstarszą część drzewostanu, liczącą około 150 100 lat. Następną młodszą grupę tworzą drzewa posadzone prawdopodobnie w latach 20-tych XX w. Stan zdrowotny drzewostanu jest na ogół dobry. Z dawnego sadu zachowało się tylko kilka drzew. Z drzew rosnących w parku 5 jesionów wyniosłych, 1 lipa drobnolistna, 1 klon zwyczajny i 3 kasztanowce zwyczajne zostały objęte ochroną w postaci pomników przyrody.

4. Park w Różanach

Powstanie datowane na rok 1922 r., położenie: działka 282/14 w obrębie Lubianków. Park stanowi własność prywatną. Zapisany w rejestrze zabytków: WKZ – Nr A/309/2 z dn. 29.04.1986r.

Obszar parku w ramach założenia historycznego obejmował 9 ha. Obecnie zadrzewiona część ogranicza się jedynie do bezpośredniego otoczenia dworu oraz fragmentu terenu od strony

południowej. Obecnie w parku występuje ok. 25 gatunków drzew i krzewów. W części leśnej przeważają drzewa liściaste. Wiele okazów osiągnęło wiek ponad 100-letni. Dominującymi gatunkami są drzewa liściaste. Szczególnie cennym gatunkiem jest dąb szypułkowy o obwodzie 365 cm rosnący przy południowo-wschodniej granicy parku.

Przedstawione powyżej zespoły parkowo – dworskie łączą w sobie walory kulturowe oraz przyrodnicze. Na ich terenie występują zabytki architektury oraz świadectwa przeszłości kulturowej przy jednoczesnym wysokim udziale cennych drzewostanów. Na szczególną uwagę zasługują wymieniony poniżej starodrzew stanowiący pomniki przyrody.

Pomniki przyrody

- Jednogatunkowa grupa drzew znajdująca się we wsi Lubianków, przy drodze Lubianków Łyszkowice, składająca się z 7 drzew gatunku Dąb szypułkowy/ *Quercus robur*/ o średnicy o szeroko rozłożonej koronie i dużym ugałęzieniu o obwodach 262 cm – 430 cm;
- Dąb szypułkowy/*Quercus robur*/ o obwodzie pnia 245 cm o szeroko rozłożonej koronie i dużym ugałęzieniu, zlokalizowanym w Karnkowie przy drodze Karnków – Popów;
- Grupa 3 drzew gatunku Dąb szypułkowy /*Quercus robur*/ o obwodzie pnia o szeroko rozłożonej koronie i dużym ugałęzieniu 310 cm – 498 cm, znajdujące się w parku wiejskim w Lubiankowie;
- Kasztanowiec pospolity /*Aesculus hippocastanum*/ o obwodzie pnia 320 cm, znajdujący się w parku wiejskim w Lubiankowie;
- Jesion wyniosły / *Fraxinus excelsior*/ o obwodzie pnia 250 cm usytuowany w parku wiejskim w Lubiankowie;
- Klon pospolity / *Acer platanoides* L/o obwodzie pnia 220 cm, znajdujący się w parku wiejskim w Domaradzynie;
- Grupa 3 drzew Kasztanowiec pospolity / *Aesculus hippocastanum*/ o obwodzie pnia od 235 cm do 260 cm, znajdujące się w parku wiejskim w Domaradzynie;
- Lipa drobnolistna /*Tilia cordata*/ o obwodzie pnia 300 cm, znajdująca się w parku wiejskim w Domaradzynie;
- Grupa 5 drzew Jesion wyniosły / *Fraxinus excelsior*/o obwodzie od 245 cm do 390 cm znajdujących się w parku wiejskim w Domaradzynie.

Tabela 11. Zestawienie pomników przyrody na terenie Gminy Głowno

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wys. [m]	Gmina	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Opis lokalizacji	Forma własności	Rodzaj gruntów	Sprawujący nadzór
1	Dąb szypułkowy	Zarządzenie Nr 8/90 Prezydenta Miasta Łodzi z dn. 10.01.1990r.	Dąb szypułkowy /Quercus robur/ o obwodzie pnia 245 cm o szeroko rozłożonej koronie i dużym ugałęzieniu	245	24	Głowno	Kamków	0017	18/8	rośnię przy drodze Kamków-Popów	Gmina Głowno	dz-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wójt Gminy Głowno
2	Dąb szypułkowy	Zarządzenie Nr 8/90 Prezydenta Miasta Łodzi z dn. 10.01.1990r.	Dąb szypułkowy / Quercus robur/ o obwodzie pnia 498 cm o szeroko rozłożonej koronie i dużym ugałęzieniu	498	22-24	Głowno	Lubanków	0018	261/3	rośnię w Lubiankowie - w parku wejściowym, nad stawem	Gmina Głowno	Ł, Lz, R, W - zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wójt Gminy Głowno
3	Dąb szypułkowy	Zarządzenie Nr 8/90 Prezydenta Miasta Łodzi z dn. 10.01.1990r.	Dąb szypułkowy / Quercus robur/ o obwodzie pnia 358 cm o szeroko rozłożonej koronie i dużym ugałęzieniu	358	22-24	Głowno	Lubanków	0018	261/3	rośnię w Lubiankowie - w parku wejściowym, nad stawem	Gmina Głowno	Ł, Lz, R, W - zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wójt Gminy Głowno
4	Dąb szypułkowy	Zarządzenie Nr 8/90 Prezydenta Miasta Łodzi z dn. 10.01.1990r.	Dąb szypułkowy /Quercus robur/ o obwodzie pnia 310 cm o szeroko rozłożonej koronie i dużym ugałęzieniu	310	22-22	Głowno	Lubanków	0018	261/3	rośnię w Lubiankowie - w parku wejściowym, nad stawem	Gmina Głowno	Ł, Lz, R, W - zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wójt Gminy Głowno
5	Dąb szypułkowy	Zarządzenie Nr 8/90 Prezydenta Miasta Łodzi z dn. 10.01.1990r.	Dąb szypułkowy / Quercus robur/ o średnicy 140 cm /obwód 439,6/ o szeroko rozłożonej koronie i dużym ugałęzieniu	439,6	22-24	Głowno	Lubanków	0018	65	rośnię przy drodze z Lubiankowie do Łyszkowic	Powiat Zgierski	dz-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wójt Gminy Głowno
6	Dąb szypułkowy	Zarządzenie Nr 8/90 Prezydenta Miasta Łodzi z dn. 10.01.1990r.	Dąb szypułkowy /Quercus robur/ o średnicy 100 cm /obwód 345,4/ o szeroko rozłożonej koronie i dużym ugałęzieniu	345,4	22-24	Głowno	Lubanków	0018	65	rośnię - przy drodze z Lubiankowie do Łyszkowic	Powiat Zgierski	dz-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wójt Gminy Głowno
7	Dąb szypułkowy	Zarządzenie Nr 8/90 Prezydenta Miasta Łodzi z dn. 10.01.1990r.	Dąb szypułkowy / Quercus robur/ o średnicy 110 cm /obwód 345,4/ o szeroko rozłożonej koronie i dużym ugałęzieniu	345,4	22-24	Głowno	Lubanków	0018	65	rośnię przy drodze z Lubiankowie do Łyszkowic	Powiat Zgierski	dz-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wójt Gminy Głowno
8	Dąb szypułkowy	Zarządzenie Nr 8/90 Prezydenta Miasta Łodzi z dn. 10.01.1990r.	Dąb szypułkowy /Quercus robur/ o średnicy 70 cm /obwód 219,8/ o szeroko rozłożonej koronie i dużym ugałęzieniu	219,8	22-24	Głowno	Lubanków	0018	65	Rośnię przy drodze z Lubiankowie do Łyszkowic	Powiat Zgierski	dz-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wójt Gminy Głowno

9	Dąb szypułkowy	Zarządzenie Nr 8/90 Prezydenta Miasta Łodzi z dn. 10.01.1990r.	Dąb szypułkowy / Quercus robur/ o średnicy 70 cm /obwód 219,8/ o szeroko rozłożonej koronie i dużym ugałpieniu	219,8	22-24	Głowno	Lubanków	0018	65	Rośnie przy drodze z Lubiankowie do Łyszkowic	Powiat Zgierski	dr- zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wój Gminy Głowno
10	Dąb szypułkowy	Zarządzenie Nr 8/90 Prezydenta Miasta Łodzi z dn. 10.01.1990r.	Dąb szypułkowy/ Quercus robur/ o średnicy 150 cm /obwód 471/ o szeroko rozłożonej koronie i dużym ugałpieniu	471	22-24	Głowno	Lubanków	0018	65	Rośnie przy drodze z Lubiankowie do Łyszkowic	Powiat Zgierski	dr- zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wój Gminy Głowno
11	Dąb szypułkowy	Zarządzenie Nr 8/90 Prezydenta Miasta Łodzi z dn. 10.01.1990r.	Dąb szypułkowy / Quercus robur/ o obwodzie pnia 430cm	430	22-24	Głowno	Lubanków	0018	65	Rośnie przy drodze z Lubiankowie do Łyszkowic	Powiat Zgierski	dr- zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wój Gminy Głowno
12	Jesion wyniośle	Rozporządzenie Nr 1/093 W ojevodzie Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r.	Jesion wyniośle / Fraxinus excelsior/ o obwodzie pnia 250cm	250		Głowno	Lubanków	0018	261/2	Park Wjejski w Lubiankowie	Gmina Głowno	R.S.L.Z.-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wój Gminy Głowno
13	Kasztanowiec pospolity	Rozporządzenie Nr 1/093 W ojevodzie Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r.	kasztanowiec pospolity /Aesculus hippocastanum/ o obwodzie pnia 320 cm	320		Głowno	Lubanków	0018	261/2	Park Wjejski w Lubiankowie	Gmina Głowno	R.S.L.Z.-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wój Gminy Głowno
14	Jesion wyniośle	Rozporządzenie Nr 1/093 W ojevodzie Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r.	Jesion wyniośle / Fraxinus excelsior/ o obwodzie pnia 390cm	390		Głowno	Domaradzyn	0008	585	Park Wjejski w Domaradynie	Gmina Głowno	N.L.Z.R.-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wój Gminy Głowno
15	Jesion wyniośle	Rozporządzenie Nr 1/093 W ojevodzie Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r.	Jesion wyniośle o obwodzie pnia 255 cm	255		Głowno	Domaradzyn	0008	585	Park Wjejski w Domaradynie	Gmina Głowno	N.L.Z.R.-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wój Gminy Głowno
16	Jesion wyniośle	Rozporządzenie Nr 1/093 W ojevodzie Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r.	Jesion wyniośle o obwodzie pnia 310 cm	310		Głowno	Domaradzyn	0008	585	Park Wjejski w Domaradynie	Gmina Głowno	N.L.Z.R.-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wój Gminy Głowno
17	Jesion wyniośle	Rozporządzenie Nr 1/093 W ojevodzie Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r.	Jesion wyniośle/ Fraxinus excelsior/ o obwodzie pnia 270 cm	270		Głowno	Domaradzyn	0008	585	Park Wjejski w Domaradynie	Gmina Głowno	N.L.Z.R.-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wój Gminy Głowno
18	Jesion wyniośle	Rozporządzenie Nr 1/093 W ojevodzie Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r.	Jesion wyniośle/ Fraxinus excelsior/ o obwodzie pnia 245 cm	245		Głowno	Domaradzyn	0008	585	Park Wjejski w Domaradynie	Gmina Głowno	N.L.Z.R.-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wój Gminy Głowno
19	Lipa drobnolistna	Rozporządzenie Nr 1/093 W ojevodzie Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r.	Lipa drobnolistna /Tilia cordata/ o obwodzie pnia 300 cm	300		Głowno	Domaradzyn	0008	585	Park Wjejski w Domaradynie	Gmina Głowno	N.L.Z.R.-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wój Gminy Głowno
20	Klon pospolity	Rozporządzenie Nr 1/093 W ojevodzie Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r.	Klon pospolity / Acer platanoides L/ o obwodzie pnia 220 cm	220		Głowno	Domaradzyn	0008	585	Park Wjejski w Domaradynie	Gmina Głowno	N.L.Z.R.-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wój Gminy Głowno
21	Kasztanowiec pospolity	Rozporządzenie Nr 1/093 W ojevodzie Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r.	kasztanowiec pospolity / Aesculus hippocastanum/ o obwodzie pnia 235 cm	235		Głowno	Domaradzyn	0008	585	Park Wjejski w Domaradynie	Gmina Głowno	N.L.Z.R.-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wój Gminy Głowno
22	Kasztanowiec pospolity	Rozporządzenie Nr 1/093 W ojevodzie Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r.	Kasztanowiec pospolity/ Aesculus hippocastanum/ o obwodzie pnia 260 cm	260		Głowno	Domaradzyn	0008	585	Park Wjejski w Domaradynie	Gmina Głowno	N.L.Z.R.-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wój Gminy Głowno
23	Kasztanowiec pospolity	Rozporządzenie Nr 1/093 W ojevodzie Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r.	Kasztanowiec pospolity Aesculus hippocastanum/ o obwodzie pnia 260 cm	260		Głowno	Domaradzyn	0008	585	Park Wjejski w Domaradynie	Gmina Głowno	N.L.Z.R.-zgodnie z zapisami w ewidencji gruntów	Wój Gminy Głowno

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno.

2.4.2. Wody

Rzeka Mroga, Malina i Struga Domaradzka w 2009 r. były objęte monitoringiem czystości wód powierzchniowych (monitoring operacyjny). Wg oceny jednolitych części wód rzeka Mroga (silnie

zmodyfikowana) na odcinku od Mroźcy do ujścia posiadała umiarkowany potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego i zły stan ogólny jednolitych części wód. Rzeka Malina (rzeka naturalna) posiadała umiarkowany, a rzeka Struga Domaradzka (rzeka naturalna) - słaby stan ekologiczny (jakość wody uległa pogorszeniu w stosunku do lat poprzednich). We wszystkich badanych rzekach stwierdzono zagrożenie eutrofizacją. Ocenę jakości wód Mrogi i Strugi Domaradzkiej z uwzględnieniem poszczególnych parametrów przedstawia tabela.

Tabela 12. Ocena jakości wód Mrogi i Strugi Domaradzkiej w 2008 r.

L.p.	Parametr	Jednostka	N	Wynik		Stwierdzona klasa	
				MROGA	STRUGA DOMARADZKA	MROGA	STRUGA DOMARADZKA
1	Temp. wody	°C	12	18,8	21,5	I	I
4	Zawiesina ogólna	mg/l	12	27,1	---	III	---
5	Odczyn		12	7,6-8,2	7,4-8,2	I	I
6	Tlen rozpuszczony	mg O ₂ /l	12	6,916	9,632	II	I
7	BZT5	mg O ₂ /l	12	8,514	6,076	IV	IV
10	Ogólny węgl. org.	mg C/l	12	13,87	17,358	III	IV
11	Amoniak	mg NH ₄ /l	12	0,307	1,717	I	III
12	Azot Kjeldaha	mg N/l	12	3,67	5,052	IV	V
13	Azotany	mg NO ₃ /l	12	17,578	33,312	III	IV
14	Azotyny	mg NO ₂ /l	12	0,2	0,572	III	IV
15	Azot ogólny	mg N/l	12	6,81	12,582	III	IV
16	Fosforany	mg PO ₄ /l	12	0,213	0,14	II	I
17	Fosfor ogólny	mg P/l	12	0,235	0,345	II	II
18	Przew. elektrol.	uS/cm	12	513	937	II	II
19	Subst. rozp. og.	mg/l	12	362	652	II	III
31	Cynk	mg Zn/l	12	0,0292	---	I	---
35	Miedź	mg Cu/l	12	0,0078	---	I	---
49	Chlorofil „a”	ug/l	4	244,94	21,31	V	II
50	Lb. b. coli fek.	n/100ml	12	2346	620	IV	III
51	Ogólna liczba bakterii coli	n/100ml	12	24 000	7000	IV	IV

Źródło: Informacja o stanie środowiska na obszarze powiatu zgierskiego, luty 2009, WIOŚ, Łódź

Powodem wzrostu zanieczyszczenia wód powierzchniowych jest wzrost zaopatrzenia mieszkańców wsi i rolnictwa w wodę bez równoczesnego rozwiązywania palącego problemu gospodarki ściekowej. Zagrożeniem wód powierzchniowych są również spływy powierzchniowe z pól nawozów sztucznych, głównie fosforanów, które powodują przyśpieszony, nadmierny rozwój glonów, które ulegając rozkładowi pochłaniają bardzo duże ilości tlenu, przyczyniając się do dalszej degradacji wody. Najbardziej niekorzystne jest to zjawisko w zbiornikach wodnych.

Rzeka Mroga na odcinku od Mroźcy do ujścia do Bzury jest zagrożona zanieczyszczeniem azotanami ze źródeł rolniczych. Rzeka Brzuśnia prowadzi wody złej jakości. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt, iż ciek jest również odbiornikiem zanieczyszczeń komunalnych i pochodzących z obszaru gminy spływów obszarowych. Nie są prowadzone dokładne badania umożliwiające ocenę poszczególnych składników i wskaźników.

WODY POWIERZCHNIOWE

Gmina Głowno leży w dorzeczu Wisły, w całości w zlewni Bzury. Sieć hydrograficzna terenu gminy ma generalnie przebieg południkowy. Rzeki charakteryzują się małą obfitością wód. Przepływające przez gminę rzeki są odbiornikami ścieków komunalnych i przemysłowych, przede wszystkim nie oczyszczonych. Główne odbiorniki ścieków, do których należą rzeki Mroga i Struga Domaradzka, podlegają monitoringowi czystości wód. Na rzece Mrodze są trzy punkty pomiarowe: powyżej kąpieliska w Głownie, w Antoniewie i w Boczkach Domaradzkich oraz jeden punkt pomiarowy na rzece Strudze we wsi Domaradzyn Parcele.

Naturalna sieć rzeczna na terenie gminy Głowno w dużym stopniu została poddana działaniom regulacyjnym i obecnie stosunki wodne są zmienione. Uregulowany został bieg Brzuśni, Maliny oraz Strugi Domaradzkiej.

Głównym ciekim na terenie gminy jest Mroga. Rzeka Mroga ma charakter naturalny z licznymi odnogami i zbiornikami. Na jej długości wybudowano młyny wodne, z których niektóre są już zabytkami. Ze względu na duży obszar bagienny i pobagienny oraz bogatą florę i faunę dolina rzeki Mrogi stanowi ciekawy kompleks przyrodniczo-krajobrazowy gminy oraz obszar chronionego krajobrazu zwany „Doliną Mrogi”. Stanowi prawy dopływ rzeki Bzury. Całkowita jej długość to ok. 63 km. Źródła Mrogi znajdują się na wysokości 195 m n.p.m. w granicach wsi Gałkówek-Kolonia. W dolnym swym biegu Mroga płynie przez lekko pofałdowaną Równinę Łowicko – Błońską, w obrębie której uchodzi do Bzury, w rejonie wsi Sobota, na wysokości 91 m n.p.m. Głównym (lewym) dopływem Mrogi jest rzeka Mrożyca, która uchodzi do Mrogi w Głownie. W Głownie do Mrogi uchodzi także Brzuśnia. Na Mrodze znajdują się dwa sztuczne zbiorniki wodne: większy, ponad 30-hektarowy Zalew Mrożyczka i mniejszy, 8,5-hektarowy zbiornik wodny na Hucie Józefów. Ten drugi spełnia głównie funkcję retencyjną i jest chętnie odwiedzany przez wędkarzy.

W październiku 2014 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi pozytywnie zaopiniował projekty rozporządzeń Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód zlewni rzek Mrogi i Słudwi wraz z prognozami oddziaływania na środowisko. Zgodnie z art. 115 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 roku ustawy Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 145 ze zm.) warunki korzystania z wód zlewni zawierają szczegółowe wymagania w zakresie stanu wód wynikające z ustalonych celów środowiskowych, priorytety w zaspokajaniu potrzeb wodnych oraz ograniczenia w korzystaniu z wód na obszarze regionu wodnego lub jego części albo dla wskazanych jednolitych części wód niezbędne dla osiągnięcia ustalonych celów środowiskowych. Warunki korzystania z wód zlewni rzecznej, zgodnie z zapisami ustawy Prawo wodne są jednym z podstawowych dokumentów planistycznych w zakresie gospodarowania wodami i mogą w związku z ochroną zasobów środowiska prowadzić do ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości.

Warunki korzystania z wód zlewni rzeki Mrogi oraz Słudwi są narzędziem, którego głównym celem będzie wspomaganie osiągnięcia celów środowiskowych Ramowej Dyrektywy Wodnej. Wprowadzenie w życie powyższych warunków korzystania z wód zlewni rzek Mrogi oraz Słudwi stanowi istotny krok w kierunku zapobiegania pogarszaniu stanu wód i osiągnięcia przynajmniej dobrego ich stanu, w porównaniu do stanu obecnego. Jest to istotne z uwagi na znajdujące się na obszarze zlewni rzeki Mrogi, Słudwi obszary Natura 2000.

W sprawie ustalenia warunków korzystania z wód zlewni rzeki Mrogi zostało opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego w dniu 20.08.2015 r Rozporządzenie nr 19/2015 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 5.08.2015 r. Precyzuje ono sposób i działania mające na celu ograniczenie zanieczyszczeń, a także osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego oraz utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego wód rzeki Mrogi. Celem jest ograniczanie zanieczyszczeń poprzez wprowadzanie ścieków do wód płynących o stanie co najmniej dobrym, rozumianym jako dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny bądź dobry potencjał ekologiczny, który nie będzie powodować przekroczenia wartości granicznych wskaźników jakości wód właściwych dla tego stanu, zgodnie z przepisami. Korzystanie z wód powierzchniowych polegające na wprowadzaniu ścieków do wód płynących w stanie złym, rozumianym jako stan ekologiczny lub potencjał ekologiczny gorszy od dobrego bez względu na stan chemiczny albo dobry lub bardzo dobry stan ekologiczny bądź dobry lub maksymalny potencjał ekologiczny i stan chemiczny poniżej dobrego, nie może pogarszać, w miejscu zrzutu ścieków, wartości tych parametrów fizykochemicznych i chemicznych wód, które zdecydowały o złym stanie wód, a warunki wprowadzania ścieków muszą uwzględniać potrzebę poprawy stanu tych wód, poprzez ustalenie w pozwoleniu wodnoprawnym wymagań zaostrzonych w stosunku do określonych w przepisach wydanych na mocy art. 45 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy, jednak w stopniu nie większym niż wymaganie zastosowania najlepszej dostępnej techniki oczyszczania ścieków w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232, z późn. zm.). Korzystanie z wód polegające na poborze wód z jednolitej części wód podziemnych nie może powodować pogorszenia jej stanu poprzez naruszenie wymagań ustalonych zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 38a ust. 1 ustawy.

Doliny rzek Mrogi i Mrożycy stanowią istotny element regionalnej sieci powiązań ekologicznych. Ze względu na cenne walory przyrodnicze i krajobrazowe został objęty ochroną prawną na całej długości jako obszar chronionego krajobrazu. Obszary Chronionego Krajobrazu obejmują tereny o zróżnicowanych ekosystemach, jednak stanowiących spójną całość (doliny rzek, kompleksy lasów, łańcuchy wzgórz itp.), wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. Jest to jedna z mniej restrykcyjnych form powierzchniowej ochrony przyrody.

Opis granicy obszaru rozpoczyna się we wsi Chlebowice, w miejscu przecięcia granicy gmin Bielawy (powiat łowicki) i Głowno (powiat zgierski) z drogą Głowno – Waliszew. Powierzchnia całkowita obszaru Mroga i Mrożyca wynosi 16 600 km.

Naturalna sieć rzeczna na terenie gminy Głowno w dużym stopniu została poddana działaniom regulacyjnym i obecne stosunki wodne są bardzo przeobrażone. Uregulowany został bieg Brzuśni, Maliny i Strugi Domaradzkiej, większe zbiorniki wodne występują w Karnkowie, Glinniku, Boczkach Zarzecznych, Boczkach Domaradzkich, Chlebowcach, Ziewanicach, Rudniczku i Lubiankowie. Główną funkcją zbiorników wodnych znajdujących się na terenie gminy jest funkcja retencyjna. Mogą one łącznie pomieścić 99 tys. m³ wody. Niektóre ze zbiorników zostały utworzone w celu hodowli ryb.

Na terenie Gminy Głowno brak jest zarówno sieci kanalizacyjnej jak i oczyszczalni ścieków dedykowanej mieszkańcom zamieszkującym miejscowości na tym obszarze. Jedyna oczyszczalnia ścieków w pobliżu znajduje się na terenie miasta Głowno.

W roku 2014 odebrano od mieszkańców 788,4 m³ ścieków bytowych. W gminie działa 50 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 1005 zbiorników bezodpływowych. Biorąc pod uwagę zapisy wymienionych powyżej dokumentów wydanych przez Dyrektora RDOŚ w Łodzi oraz Dyrektora RZGW w Warszawie koniecznym wydaje się podjęcie inwestycji zapobiegających degradacji rzeki Mrogi lub założenie Planu Współfinansowania na terenie Gminy Głowno budowy przydomowych ekologicznych oczyszczalni ścieków. Niniejszy Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016-2023 uwzględnia tego typu zadania, wpływając w ten sposób na rozwój Lokalny w kolejnych latach.

Stosunki wodne na terenie gminy Głowno zostały zmienione również poprzez przeprowadzenie melioracji na wielu terenach. Powierzchnia zmeliorowanych gruntów ornych na terenie gminy wg. stanu na 31.12.2015 r. zajmuje 5800,15 ha (83,3% wszystkich gruntów ornych). Powierzchnia zmeliorowanych użytków zielonych wynosi 577,6 ha (61% wszystkich użytków zielonych). Ogólna długość rowów melioracyjnych wynosi 127,7 km. Przewiduje się jeszcze przeprowadzenie melioracji na powierzchni 454 ha terenie gminy Głowno.

Tabela 13. Sprawozdanie ze stanu ilościowego oraz utrzymania wód i urządzeń melioracji Wodnych w Gminie Głowno

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa								
Nazwa i adres jednostki sprawozdawczej		RRW-10			Adresat:			
Gminna Spółka Wodna w Głownie ul. Kilińskiego nr 2 95-015 Głowno		Sprawozdanie ze stanu ilościowego oraz utrzymania wód i urządzeń melioracji wodnych za 2015 rok			Starostwo Powiatowe w Zgierzu ul. Sadowa 6A 95-100 Zgierz			
					Wysłać w terminie do dnia 19 lutego 2016r			
Numer identyfikacyjny – REGON 10036259								
Dział 1. Stan ilościowy i utrzymanie								
Wyszczególnienie					Ogółem w g ew idencji	W tym objętych utrzymaniem		
1					2	3		
Wody istotne dla rolnictwa oraz urządzenia melioracji wodnych podstawowych	Obszar oddziaływania	razem w iersze 02+04		ha	01	X	X	
		grunty orne	ogółem		02	X	X	
			w tym naw adniane		03	X	X	
		trw ałe użytki zielone	ogółem		04	X	X	
			w tym naw adniane		05	X	X	
	cieki naturalne	ogółem		km	06	X	X	
		w tym uregulow ane			07	X	X	
	kanały	ogółem		ha	08	X	X	
		w tym uszczelnione			09	X	X	
	w ały przeciw pow odziow e	długość		km	10	X	X	
		obszar chroniony			ha	11	X	X
	stacje pomp	liczba		szt.	12	X	X	
		obszar oddziaływ ania		ha	13	X	X	
		w ydajność		l/s	14	X	X	
	jeziora	liczba		szt.	15	X	X	
		pow ierzchnia		ha	16	X	X	
		w tym posiadające ujęcia w ody do naw odnień	liczba		szt.	17	X	X
			pow ierzchnia		ha	18	X	X
		pojemność użytkow a		tys. m ³	19	X	X	
	gw arantow any roczny zasób w ody dla naw odnień		20		X	X		
	zbiorniki w odne administrow ane przez:	WZMIUW	liczba		szt.	21	X	X
			pow ierzchnia		ha	22	X	X
			pojemność użytkow a		tys. m ³	23	X	X
			gw arantow any roczny zasób w ody dla naw odnień			24	X	X
		inne jednostki	gw arantow any roczny zasób w ody dla naw odnień		tys. m ³	25	X	X
	łączna w artość w ykonanych prac				tys. zł	26	X	X
	w tym	cieki uregulow ane		tys. zł		27	X	X
		cieki nieuregulow ane				28	X	X
		kanały				29	X	X
		w ały przeciw pow odziow e				30	X	X
		stacje pomp				31	X	X
		zbiorniki				32	X	X
		pozostałe				33	X	X

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno.

Tabela 14. Sprawozdanie ze stanu ilościowego oraz utrzymania wód i urządzeń melioracji Wodnych cd.

Wyszczególnienie					Ogółem wg ewidencji	W tym objętych utrzymaniem			
1					2	3			
Melioracje wodne szczegółowe	Oszar zmeliorowany	razem wiersze 35+39			34	6545,75	6545,75		
		zmeliorowane grunty orne	ogółem			35	5968,15	5968,15	
			z tego	nawadniane	36	x	X		
				nawadniane ściekami i gnojowicą	37	x	x		
				zdrenowane	38	5800,15	5800,15		
			zmeliorowane trwałe użytki zielone	ogółem			39	577,60	577,60
				z tego	nawadniane	40	136	136	
		nawadniane ściekami i gnojowicą			41	136	136		
		z tego	zdrenowane	42	264	264			
		rowy			ha	43	127,7	127,7	
		Rurociągi, z wyjątkiem deszczownianych			km	44	2,78	X	
		zdrenowane użytki rolne			ha	45	136	136	
	powierzchnia nawadniana systemami nawodnień ciśnieniowych			ha	46	X			
	ziemne stawy rybne			ha	47	x	X		
	łączna wartość wykonanych prac				48	X	161,23		
	z tego w ramach spółek wodnych	ogółem			49	X	161,23		
		z dotacji państwa			50	X	89,80		
		ze składek członkowskich			51	X	71,43		
		w formie świadczeń rzeczowych			52	X	x		
				tys. zł					

Dział 2. Urządzenia wymagające odbudowy lub modernizacji

Wyszczególnienie					Rozmiar	
1					2	
Powierzchnia użytków rolnych, na której urządzenia wymagają odbudowy lub modernizacji	ogółem			ha	01	454
	w tym	grunty orne		ha	02	454
		użytki zielone			03	X
Urządzenia melioracji wodnych podstawowych wymagające odbudowy i modernizacji	na ciekach naturalnych			km	04	X
	kanały			km	05	X
	wały przeciwpowodziowe			km	06	X
	stacje pomp	liczba		szt.	07	X
		wydajność		l/s	08	X
	zbiorniki	liczba		szt.	09	X
		pojemność użytkowa		tys. m ³	10	x

Dział 3. Spółki wodne

Wyszczególnienie			Stan ilościowy na koniec roku	W roku	
1			2	3	4
				przybyło	ubyło
Spółki wodne	szt.	01	1	x	x
Powierzchnia zmeliorowanych gruntów objętych działalnością spółek wodnych	ha	02	6545,75	x	x

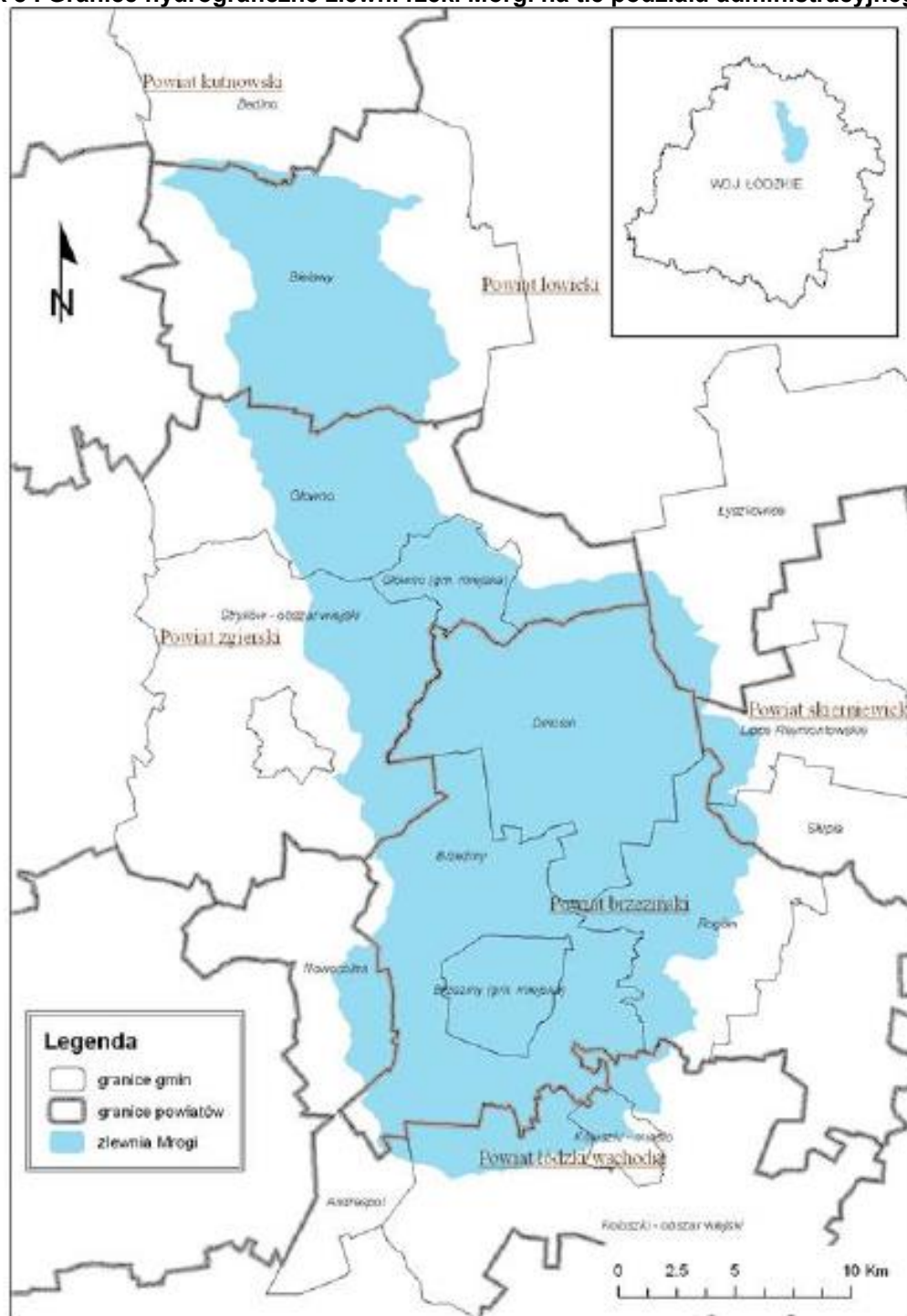
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno.

Tabela 15. Zbiorniki wodne na terenie gminy Głowno.

Nazwa zbiornika	Miejscowość	Powierzchnia w ha	Pojemność (tys. M ³)
Stawy	Boczki Domaradzkie	1,05	10,00
Zbiornik wodny	Ziewanice	1,50	21,00
Stawy	Rudniczek	4,85	68,00

Źródło: „Gminny program ochrony środowiska dla gminy Głowno”, Biuro projektów ochrony środowiska Atmo-ex Sp. z o.o., Łódź 2004r., s. 36.

Rysunek 5 . Granice hydrograficzne zlewni rzeki Morgi na tle podziału administracyjnego

Źródło. Rozporządzenie 19/2015 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 5.08.2015 r

WODY PODZIEMNE

Gmina Głowno znajduje się w strefie średniej zasobności w wody podziemne, mają one znaczenie użytkowe i ściśle wiążą się z występującymi na tym terenie warstwami skalnymi: jurajskimi trzeciorzędowymi i czwartorzędowymi.

Zgodnie z Rozporządzeniem 19/2015 korzystanie z wód podziemnych w ramach ustalonych zasobów eksploatacyjnych ujęcia nie może przekraczać wielkości wynikającej z uzasadnionego i udokumentowanego zapotrzebowania. W przypadku poborów kontynuowanych w nowym pozwoleniu wodnoprawnym uzasadnienie wnioskowanej wielkości maksymalnego rocznego poboru wód podziemnych musi zawierać odniesienie do wielkości dotychczasowego rzeczywistego maksymalnego rocznego zużycia w okresie ostatnich 3 lat. Zamierzony pobór wód podziemnych nie może ograniczać możliwości korzystania z wód użytkownikom istniejących ujęć znajdujących się we wspólnym obszarze zasilania w ramach posiadanych przez nich uprawnień.

Wg stanu na koniec roku 2014, na terenie gminy Głowno funkcjonują 4 ujęcia wód podziemnych, przy czym ilość wody pobranej z ujęć gminnych wynosi 203 322 m³.

Wody poziomu trzeciorzędowego – występują w piaskach mioceńskich na głębokości 40-50 m p.p.t. Poziom ten był do niedawna eksploatowany przez ujęcie w Ziewanicach. Obecnie ujęcie to jest nieczynne

Wody poziomu czwartorzędowego – stanowią zasadniczy eksploatacyjny poziom wodonośny. Wyszczególnić można dwa podstawowe poziomy wodonośne:

- poziom głębszy – występują w osadach fluwioglacjalnych i rzecznych pod gliną na głębokości 20-90 m p.p.t. ;
- poziom płytszy – związany z piaskami i żwirami wodnolodowcowymi znajdującymi się pod gliną na głębokości 3-10 m p.p.t.

Na terenie Gminy Głowno występują fragmenty czterech Głównych Zbiorników Wód Podziemnych:

- zbiornik jurajski – szczelinowo – krasowy „Stryków”;
- zbiornik czwartorzędowy – porowy „Brzeziny – Lipce Reymontowskie” – obszar wysokiej ochrony – OWO);
- zbiornik jurajski – szczelinowo – krasowy „Koluszki – Tomaszów Mazowiecki”;
- zbiornik jurajski – szczelinowo – krasowy „Krośniewice – Kutno”.

Górno-jurajski poziom wodonośny frakcji wapienno-marglistej na terenie gminy odgrywa rolę podrzędną ze względu na dużą głębokość występowania oraz dobrze zawodnione nadległe osady czwartorzędowe bądź czwartorzędowo – trzeciorzędowe. Czwartorzędowy poziom wodonośny, z którego zaopatrywane są wszystkie wodociągi wiejskie, niektóre obiekty usługowe i produkcyjne, gospodarstwa niezwodociągowane i rolnictwo cechuje duża wydajność i generalnie dobra jakość. Ponadto w sołectwach: Domaradzyn, Kamień, Kadzielin, Ostrołęka występują liczne ujęcia wody służące do celów prywatnych (głównie dla rolnictwa), których ustalone zasoby wodne wynoszą średnio 2-6 m³/h.

2.4.3. Gleby

Gleby na terenie gminy Głowno charakteryzują się bardzo dużym zróżnicowaniem zarówno pod względem typu gleb jak i przydatności rolniczej. Przydatność rolniczą gleb określają klasy bonitacyjne wyróżniane na podstawie: budowy profilu glebowego (typ i podtyp gleby, rodzaj, gatunek, miąższość poziomu próchnicznego i zawartość próchnicy, skład chemiczny gleby i jej odczyn, oglejenie, właściwości fizyczne); stosunków wilgotnościowych uwarunkowanych położeniem w terenie; wysokością bezwzględną.

Na terenie Gminy Głowno wyszczególnić można następujące typy gleb:

- gleby brunatne właściwie i czarne ziemie właściwe – wykształcone na podłożu gliniasto-piaszczystym zajmujące wschodnią i północno – centralną część Gminy – kompleks rolniczej przydatności pszennej dobry oraz pszennej bardzo dobry (Kadzielin);
- gleby brunatne – kwaśne i wylugowane; czarne ziemie zdegradowane i gleby szare – wykształcone na podłożu gliniasto – piaszczystym zajmujące wschodnią i północno – centralną część Gminy – kompleks pszennej dobry oraz żytni bardzo dobry;
- czarne ziemie zdegradowane i gleby brunatne wylugowane – wykształcone na podłożu piaszczysto – żwirowym, występują w północno – centralnej oraz zachodniej części Gminy – kompleks żytni od dobrego do najłabszego oraz kompleks zbożowo – pastewny;
- gleby bielcowe i pseudobielcowe – wykształcone na podłożu piaszczysto – żwirowym, występują w północno – centralnej oraz zachodniej części Gminy – kompleks żytni dobry i bardzo dobry (międzyrzecze Strugi Domaradzkiej i Maliny) ;
- gleby madowe, murszowo – mineralne – powstałe w dnach dolin i obniżen;
- gleby torfowe – występujące lokalnie.

Część wszystkich podtypów gleb (prócz torfów) wytworzonych z piasków luźnych, rzadziej z piasków słabo gliniastych porastają kompleksy leśne. Przydatność rolniczą gleb określają klasy bonitacyjne. Na obszarze gminy przeważają gleby dobre i średnie należące do III i IV klasy bonitacyjnej, które stanowią 51,6%. Znaczną powierzchnię, ponad 34%, zajmują gleby słabe – V klasa bonitacyjna. Gleby I i II klasy występują na niewielkiej powierzchni i zajmują łącznie około 3%.

Najżyźniejsze gleby – gleby klasy II mają niewielki udział w powierzchni gruntów ornych i występują małymi płatami w rejonie Mięsośni, Chlebowic, Kadzielina, Ostrołęki i Lubiankowa. Gleby o bardzo dużej i dużej przydatności rolniczej (gleby wyższych klas bonitacyjnych - klasa III, IIIa, IIIb, IV, IVa i IVb) zajmują generalnie wschodnią część gminy oraz występują w części centralnej – międzyrzecze Strugi Domaradzkiej i Mrogi. *Gleby klasy III* zajmują największe obszary w okolicy Woli Zbrożkowej i Kamienia oraz w rejonie wsi Chlebowice, Boczki Domaradzkie, Mięsośnia, Popów Głowieński, Popówek Włociański i Władysławów Popowski. Międzyrzecze Strugi Domaradzkiej i Maliny odznacza się nieco mniej korzystnymi warunkami dla

rozwoju rolnictwa – znaczny udział gleb słabych V klasy bonitacyjnej. Najsłabsze warunki glebowe posiada zachodnia część gminy – największy udział mają gleby V i VI klasy bonitacyjnej. Generalizując, można stwierdzić, iż na terenie gminy Głowno dominują:

- w części wschodniej – gleby lasy III,
- w części centralnej – gleby klasy IV,
- w części zachodniej – gleby klasy V-VI.

Struktura procentowa jakości gleb w Gminie Głowno kształtuje się następująco:

I klasa bonitacji gleb	– nie występuje;
II klasa bonitacji gleb	– 65 ha – 0,9% ogółu powierzchni Gminy;
III klasa bonitacji gleb	– 2 067 ha – 29,6% ogółu powierzchni Gminy;
IV klasa bonitacji gleb	– 2 011 ha – 28,8% ogółu powierzchni Gminy;
V klasa bonitacji gleb	– 2 100 ha – 30,1% ogółu powierzchni Gminy;
VI klasa bonitacji gleb	– 720 ha – 10,3% ogółu powierzchni Gminy;
VI z klasa bonitacji gleb	– 22 ha – 0,3% ogółu powierzchni Gminy.

W dolinach rzek Mrogi, Brzuśni, Maliny i Strugi Domaradzkiej występują użytki zielone średnie, słabe i bardzo słabe. Dobre warunki glebowe (średnie użytki IV klasy) są w dolinie Maliny i Strugi Domaradzkiej. W rozległej dolinie Mrogi oraz dolinie Brzuśni generalnie występują słabsze użytki zielone, głównie V i VI klasy. Około 12% pokrywy glebowej gminy zajmują gleby leśne oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych. Są to głównie gleby V i VI klasy bonitacyjnej. W Domaradzinie wykształciły się gleby leśne I klasy bonitacyjnej. Znaczna część gruntów ze względu na złe warunki wodne oraz słabo przepuszczalną skałę macierzystą (m.in. glina) na terenie gminy została zmeliorowana. W wyniku działalności człowieka znaczna część pokrywy glebowej (głównie centralna, centralno-zachodnia, południowo-zachodnia i południowa część gminy) uległa zniszczeniu (np. pod zabudową, infrastrukturę techniczną). W wyniku prowadzenia prac ziemnych doszło do przemieszania poziomów genetycznych gleb, czy nawet usunięcia poziomu próchnicznego. Modyfikacjom mogła ulec: struktura gleby, zawartość próchnicy, odczyn, skład mechaniczny i chemiczny, właściwości fizyczne. Gleby na terenie Gminy Głowno charakteryzują się dość znacznym zakwaszeniem, małą zasobnością w potas i magnez oraz małą zawartością fosforu.

Zestawienie gruntów wg. klasy użytków – osoby prawne (Załącznik nr 2 do PRL)

2.4.4. Czystość powietrza

Do antropogenicznych źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza można zaliczyć:

- energetyczne spalanie paliw; główne źródło emisji dwutlenku siarki, pyłów; duży udział

w emisji tlenków azotu,

- procesy technologiczne stosowane w zakładach przemysłowych,
- transport; duży udział w emisjach tlenu węgla, tlenków azotu,
- paleniska indywidualne,
- produkcja rolna; źródło emisji dużych emisji amoniaku.

Na jakość powietrza na terenie gminy Głowno mają wpływ:

1. Warunki meteorologiczne – mają one wpływ na wielkość emisji energetycznej i sposób rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń; przy odpowiedniej cyrkulacji może nastąpić ewentualny wzrost stężenia wielkości gazów i pyłów w powietrzu, w wyniku napływu zanieczyszczeń z zewnątrz, głównie znad miasta Głowna.

2. Emisja punktowa – pochodzi ona ze zorganizowanych źródeł w wyniku energetycznego spalania paliw i przemysłowych procesów technologicznych; na terenie gminy Głowno brak jest emitorów energetycznych i technologicznych; nie ma również zakładów przemysłowych, które emitowałyby duże ilości zanieczyszczeń; szczególnie uciążliwe źródła punktowe na obszarze gminy w 2010 r. to: Stacja Dekatyzacji i Ścierania Tkanin w Lubiankowie, Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowo - Handlowe „Rolfoods” w Ziewanicach.

3. Emisja powierzchniowa – pochodzi z niskich emitorów odprowadzających gazowe produkty spalania z domowych palenisk i lokalnych kotłowni ogrzewanych w większości węglem kamiennym, to tzw. niska emisja, mająca największy jest w sezonie grzewczym i pojawiająca się na terenach większej koncentracji zabudowy opalanej węglem (Mąkolice, Wola Mąkolska, Chlebowice, Boczki Domaradzkie, Ziewanice, Wola Zbrożkowa, Bronisławów, Kadzielin, Kamień, Rudniczek, Lubianków); podstawowe zanieczyszczenia to: tlenek węgla (CO), dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), pył zawieszony (PM10); modernizacja źródeł energetycznych oraz przechodzenie na ekologiczne nośniki energii wpływa na spadek stężeń zanieczyszczeń powietrza.

4. Emisja liniowa (komunikacyjne) - jej źródłem jest głównie transport samochodowy, a znaczenie w emisji jak i w emisji z roku na rok coraz większe; szczególnie istotna ze względu na niskie źródło emisji; stanowi największe zagrożenie dla obszarów położonych w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu - droga krajowa nr 14 relacji Walichnowy – Łowicz łącząca Łódź - Poznań). Poza związkami będącymi produktami spalania paliw w ruchu kołowym emituje się również duże ilości pyłów pochodzących ze ścierania opon i nawierzchni drogi.

Na terenie gminy w ramach wojewódzkiego systemu oceny jakości powietrza prowadzone są pomiary zanieczyszczeń powietrza. Punkty pomiarów jakości powietrza z pasywnym poborem próby SO₂ i NO₂ na terenie gminy zlokalizowany jest w Woli Mąkolskiej. Stan czystości powietrza w gminie generalnie nie budzi zastrzeżeń. Można się spodziewać zwiększonych stężeń zanieczyszczeń w sezonie grzewczym, w ośrodkach o większej koncentracji zabudowy, bowiem

w gminie dominuje ogrzewanie węglem (obejmuje około 90% budynków). Źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza jest również nasilony ruch komunikacyjny, szczególnie na drogach krajowych, gdzie duży udział ma ruch tranzytowy. Obecnie jedno z największych zagrożeń zdrowia ludności i środowiska stanowią zanieczyszczenia pyłowe. Średnie roczne stężenie pyłu PM10 w gminie Głowno kształtowało się na poziomie 16µg/m³, 24µg/m³ i 30µg/m³ (nie przekroczyło wartości dopuszczalnej tj. 40µg/m³).

Największe wartości stężenia pyłu PM10 występują zawsze na nie ucieplonych obszarach gęstej zabudowy, często dodatkowo poprzecinanej ruchliwymi arteriami komunikacyjnymi o charakterze słabo przewietrzanych kanionów ulicznych. Największą uciążliwość wśród źródeł emisji pyłu dla wielkości jego emisji ma emisja niska – mimo jej małego obszaru zasięgu oddziaływania.

2.4.5. Uciążliwość hałasu

Hałas Drogowy

Głównym źródłem hałasu na terenie Gminy jest komunikacja drogowa. Największym natężeniem hałasu charakteryzuje się zatem obszar w pobliżu drogi krajowej Łódź – Warszawa: miejscowości Konarzew, Kadzelin, Kamień, Ostrołęka. Na tym obszarze średni poziom hałasu wynosi około 75 dB tj. o 10 dB powyżej obowiązujących norm.

Stanowi on najbardziej uciążliwy rodzaj hałasu komunikacyjnego. Wraz z niewystarczającym i spóźnionym, w stosunku do tempa rozwoju komunikacji drogowej, rozwojem układów drogowo – ulicznych (zły stan nawierzchni, zbyt wąskie drogi, wzmożony ruch), uległy pogorszeniu warunki akustyczne oraz zwiększyła się uciążliwość dla mieszkańców terenów położonych w pobliżu tras komunikacyjnych. Zagrożenie hałasem drogowym, zwłaszcza ulicznym, stanowi około 80% wszystkich zagrożeń akustycznych w środowisku.

Na terenie gminy największe natężenie ruchu i najbardziej zagrożone rejony oddziaływania hałasu drogowego obserwuje się na drodze krajowej Nr 14 relacji Walichnowy – Łowicz oraz w mniejszym stopniu, na drogach powiatowych.

Natężenie ruchu drogowego (ŚDR – średni dobowy ruch) w 2010 r. na drodze krajowej Nr 14 na odcinku Jamno - Głowno wg pomiaru przez GDDKiA kształtował się następująco: pomiar wykazał przejazd ogółem 16 543 pojazdów silnikowych/dobę w obu kierunkach, w tym:

- 8990 samochodów osobowych i mikrobusów, co stanowi 54,3%,
- 1613 lekkie samochody ciężarowe (dostawcze), co stanowi 9,6%,
- 5831 samochodów ciężarowych, co stanowi 35,2%,
- 63 autobusów co stanowi 0,4%,
- 12 ciągników rolniczych, co stanowi 0,07%,

– 34 motocykli, co stanowi 0,2%

Uciążliwości od drogi krajowej mogą być odczuwalne w pasie nawet do 100 m od drogi (bardzo duże natężenie ruchu w 2010 r., które nadal rośnie), przy czym najbardziej narażone są zabudowania położone w pierwszej linii od drogi. Zabudowa ta stanowi jednocześnie ekrany akustyczne dla zabudowań położonych głębiej. Drogi powiatowe i gminne stanowią znacznie mniejszą uciążliwość akustyczną.

Hałas kolejowy

Na terenie Gminy hałas emitowany jest również przez transport kolejowy – trasa relacji Łódź – Łowicz – Warszawa (długość trasy w obrębie Gminy wynosi 13 km). Jest on odczuwalny wzdłuż linii kolejowych oraz w pobliżu stacji kolejowych. Przez gminę Głowno przebiega fragment linii kolejowej Nr 15 relacji Bednary – Łódź Kaliska, na której z dniem 9 grudnia 2007 r. połączenia zostały wstrzymane. Zatem ten rodzaj hałasu na terenie gminy Głowno obecnie nie występuje. Jednakże, projekt „Rewitalizacja linii kolejowej Nr 015 Bednary – Łódź Kaliska, znalazł się na liście projektów do realizacji.

Hałas przemysłowy

Źródła hałasu pochodzenia przemysłowego na terenie Gminy nie stanowią uciążliwości i charakteryzują się znacznym rozproszeniem. Jego natężenie od kilku lat ulega dużym zmianom, co wynika zarówno z postępu techniki i modernizacji starych urządzeń, jak i stosowania w zakładach mniej uciążliwych technologii, a także z powodu likwidacji wielu zakładów uciążliwych dla środowiska. Istniejące rozproszone zakłady i jednostki usługowe i przemysłowe nie stanowią znacznej uciążliwości akustycznej, jedynie uciążliwości lokalne.

2.5. TURYSTYKA

Gmina Głowno jest terenem o dużych walorach przyrodniczo – turystycznych. Nie posiada jednak zorganizowanej bazy turystycznej. Istnieje możliwość skorzystania z hotelu zlokalizowanego na terenie m. Głowna, który położony jest w środkowej części Gminy. Atrakcją dla turystów są jednak liczne gospodarstwa agroturystyczne, domy gościnne i kwatery prywatne w atrakcyjnie położonych miejscowościach gminy.

Na terenie Gminy Głowno jest wiele miejsc godnych odwiedzenia i poznania. Czyste środowisko i malownicze okolice zachęcają do poznawania historii oraz zwiedzania okolicznych terenów.

Do najciekawszych zabytków w gminie należą:

- drewniany kościół p.w. Św. Wojciecha w Mąkolicach z I poł. XVI w. rozbudowany w II poł. XIX w.;
- cmentarz w Mąkolicach, na którym zachowały się groby o znaczeniu historycznym, to

kwatery żołnierzy 57 Pułku Piechoty Armii Poznań, poległych w 1939 r.

- pomnik we wsi Boczki Domaradzkie w formie granitowego kamienia poświęcony ppłk. Tadeuszowi Mikke, Dowódcy 15 Pułku Ułanów Poznańskich poległemu 12.09.1939 roku.

Na terenie Gminy występują obszary chronionego krajobrazu: pod nazwą „Dolina Mrogi” (rzeka Mroga zachowała naturalny charakter, wcięła się ona w obszar wysoczyzny tworząc liczne meandry i starorzecza) oraz obszar Mrożycy, ponadto liczne pomniki przyrody m.in. skupione w parkach wiejskich w Lubiankowie i Domaradynie. Oprócz ww. parków podobny obiekt występuje w Glinniku. Na terenie parku w Lubiankowie znajduje się obecnie drewniany dwór zbudowany w początkach XX w. oraz sąsiednie budynki: czworak i niewielka kuźnia, sam park powstał prawdopodobnie w połowie XIX w. Na terenie parku w Glinniku znajduje się dwór wybudowany w II poł. XIX w. a przebudowany w I poł. XX w. w rejonie wsi Gawronki i Helenów znajdują się duże kompleksy leśne.

Przez gminę przebiega granica geobotaniczna pomiędzy Krainą Mazowiecką i Krainą Wielkopolsko-Kujawską należącymi do Pasa Wielkich Dolin. Na terenie gminy znajduje się kilka kompleksów leśnych, które zajmują 1169 ha. Największy z nich to "Karnków" o powierzchni 180 ha. Ciekawe drzewostany liczące 80-90 lat, zawierające jesiony, lipy, dęby, graby, buki oraz wiązy znajdują się w parkach dworskich w Domaradynie i Lubiankowie. Na obszarze gminy znajdują się pomniki przyrody.

Walorami rekreacyjnymi gminy są:

- bliskość aglomeracji łódzkiej,
- brak przemysłu,
- mikroklimat terenów położonych wśród rzek, piaszczystych plaż, łąk i lasów,
- naturalne środowisko przyrodnicze, obszar krajobrazu chronionego w dolinie rzeki Mrogi,
- duże kompleksy leśne, zdrowe powietrze, czyste rzeki i zbiorniki wodne,
- gościnność i przyjazny stosunek miejscowej ludności,
- możliwość zakupu świeżej i zdrowej żywności od rolników,
- możliwość organizowania indywidualnego pobytu,
- możliwość wynajęcia prywatnych kwater,
- możliwość wypoczynku z małymi dziećmi i zwierzętami domowymi,
- możliwość zakupu działek letniskowych z prawem zabudowy letniskowej.

Wszystkie ww. czynniki sprawiają, że tereny w Gminie Głowno coraz częściej wykorzystywane są pod indywidualną zabudowę letniskową.

Znowelizowany we wrześniu 2010 r. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego zawiera szereg wymogów, które powinny być uwzględnione na etapie projektu Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy. Plan ten zalicza

wschodnie granice gminy do łowickiego podregionu kulturowego, zaś jej zachodnie granice do łączyckiego podregionu kulturowego.

Wytyczne zawarte w Planie uwypuklają walory kulturowo – turystyczne gminy oraz proponują zakres i sposób ich ochrony oraz promocji poprzez:

- stworzenie parku kulturowego kościołów drewnianych, który obejmowałby także drewniany obiekt znajdujący się na terenie wsi Mąkolice,
- stworzenie sieci łączącej unikatowe ośrodki historyczne i poddanie ich rewitalizacji i rewaloryzacji – na terenie gminy Głowno postuluje się stworzenie sieci łączącej ośrodki regionalne (południowa i południowo – wschodnia część gminy) oraz sieci łączącej ośrodki europejskie/krajowe (wschodnia część gminy),
- wyznaczenie strefy ochrony przywrócenia walorów dziedzictwa kulturowego i tożsamości regionalnej – obejmującej teren gminy od linii kolejowej na zachód,
- wyznaczenie strefy ochrony tworzenia właściwego sąsiedztwa dla obszarów o wartościach kulturowych – obejmującej teren gminy na wschód od linii kolejowej,
- wyznaczenie wielofunkcyjnych stref turystycznych dla terenu gminy Głowno,
- wyznaczenie szlaków turystycznych:
  - Szlak Perły Architektury Ziemi Łódzkiej,
  - Szlak Dworów i Pałaców,
  - Szlak Budownictwa Drewnianego,
  - Szlak Wielu Kultur,
  - Łączniki Szlaku Konnego

Powyższe szlaki są propozycjami zawartymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego. Ich szczegółowy przebieg, został ustalony po szczegółowej analizie wartości kulturowych i turystycznych. Plan Zagospodarowania Przestrzennego zalicza fragment gminy Głowno do Kręgu Przyrodniczo – Kulturowego Aglomeracji Łódzkiej. Idea ta wpłynie na kształtowanie i wzmacnianie tożsamości regionalnej oraz przyczyni się do wzrostu znaczenia regionu łódzkiego w kraju i Europie. Celem utworzenia kręgu jest: promocja walorów lokalnych na poziomie regionalnym, krajowym i międzynarodowym, podnoszenie świadomości społeczności lokalnej o dziedzictwie kulturowym regionu, rewitalizacja i rewaloryzacja obszarów; integracja społeczności lokalnej.

2.6. OBIEKTY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Na terenie Gminy Głowno Wojewódzki Konserwator Zabytków w Łodzi objął ochroną:

- 1. Park Różany i Zespół Dworski w Różanach** (nr rejestru 614923, dwór i park z 1922 r.) położony jest w pobliżu drogi lokalnej Lubianków – Wola Lubiankowska. Murowany dwór

wzniesiony został w latach dwudziestych XX wieku, w 1922 r. w stylu neoklasycyżnym. Parterowy budynek wybudowany w typowym stylu dworskim, ozdobą dworu są portyki z kolumnami tokańskimi. Obiekt utrzymany jest w bardzo dobrym stanie. W sąsiedztwie dworu usytuowane są: czworak oraz kuźnia. Dookoła rozpościera się duży park, w którym występuje około 25 gatunków drzew i krzewów. W części leśnej przeważają drzewa liściaste, wiele z nich osiągnęło wiek około 100 lat. W parku znajdują się za pomniki przyrody, m.in. dąb szypułkowy o obwodzie 365 cm.

Fotografia 1. Zespół Dworski w Różanach

Źródło. Urząd Gminy Głowno.

- 2. Zespół Dworski w Domaradzynie**, poł. XIX (nr rejestru 614916, dwór, oficyna, park)
Muruwany dwór wybudowany w XIX w. Budynek utrzymany jest w duchu klasycyzmu. Dwór otoczony jest parkiem o charakterze krajobrazowym.

Fotografia 2. Zespół Dworski w Domaradzynie

Źródło. Urząd Gminy Głowno.

- 3. Zespół kościoła św. Wojciecha i Stanisława w Mąkolicach** (nr rejestru 614920, kościół i dzwonnica), 1521, XVIII/XIX (stary kościół w Mąkolicach) wzniesiony w XV wieku drewniany kościół parafialny pw. św. Wojciecha, Klemensa, Stanisława i Katarzyny. Budowę kościoła rozpoczął arcybiskup Wojciech Jastrzębiec, a ukończył w roku 1444 jego następca Wincenty Kot. Dzwonnica drewniana, XVIII/XIX.

Fotografia 3. Kościół św. Wojciecha i Stanisława w Mąkolicach

Źródło. Urząd Gminy Głowno.

DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym definiuje pojęcie dóbr kultury współczesnej. Są to „niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna.

Przy tworzeniu Studium Uwarunkowania Przestrzennego dla Gminy Głowno dokonano próby zdefiniowania potencjalnego gminnego zasobu dóbr kultury współczesnej.

Przyjęto, jako wymóg dla włączenia obiektu lub zespołu obiektów do zbioru dóbr kultury współczesnej spełnianie przez niego następujących kryteriów:

1. nowatorstwo w zakresie rozwiązań architektonicznych, urbanistycznych i technicznych,
2. tworzenie wartości przestrzennej samodzielnie lub poprzez współistnienie z innymi obiektami lub tworzenie warunków dla dalszego wartościowego rozwoju miejsca lokalizacji,
3. budowanie „tradycji miejsca” – funkcjonowanie jako obiekt szczególny, rozpoznawalny, dostrzegany przez społeczeństwo,
4. wartość służąca budowaniu korzystnego wizerunku gminy – dbającego o zabytki i środowisko
5. wartość artystyczna lub historyczna,
6. uznanie – wyróżnienia, nagrody.

Gmina Głowno posiada na swoim terenie obiekty stanowiące dobro kultury współczesnej. We wsi Boczki Domaradzkie znajduje się pomnik, w formie granitowego kamienia, poświęcony ppłk. Tadeuszowi Mikke, Dowódcy 15 Pułku Ułanów Poznańskich poległemu 12.09.1939 r.

2.7. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głowno przyjęto Uchwałą Rady Gminy Głowno Nr XXX/131/12 z dnia 28 grudnia 2012 r. Podstawowym celem sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głowno jest identyfikacja uwarunkowań rozwojowych Gminy Głowno oraz określenie polityki przestrzennej, w tym lokalnych zasad zagospodarowania, zgodnych z założeniami polityki przestrzennej państwa i regionu. Analiza czynników wpływających na możliwości rozwojowe gminy obejmuje identyfikację zarówno barier jak i stymulatorów rozwoju. Do podstawowych zadań Studium należy rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz identyfikacja obszarów problemowych związanych z jej rozwojem, sformułowanie zasad kierunków w polityce przestrzennej, w tym zasad ochrony interesu publicznego, stworzenie podstaw do koordynacji planów miejscowych i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, promocja rozwoju gminy.

2.7.1. Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego

W Gminie występują obszary i obiekty chronione:

- obszar chronionego krajobrazu „Dolina Mrogi” – jest obszar chroniony prawem miejscowym gminy,
- pomniki przyrody ożywionej
- zabytkowy park dworski w Różanach oraz parki wiejskie w Lubiankowie, Glinniku i Domaradzynie.

Działania podejmowane na terenach ww. obiektów muszą być opiniowane i uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody.

Stan powietrza – stan powietrza w gminie charakteryzuje się dobrą jakością.

Rzeki – rzeki gminne charakteryzują się dużym współczynnikiem zanieczyszczenia, spowodowane głównie odprowadzaniem ścieków komunalnych, w niewielkim stopniu przemysłowych oraz spływem powierzchniowym nawozów sztucznych z pól.

Hałas – głównym źródłem hałasu jest transport drogowy oraz transport kolejowy;

Odpady – w 2013 roku na obszarze Gminy została wprowadzona selektywna zbiórka odpadów

komunalnych oraz odbiór odpadów zbieranych selektywnie. Na terenie Gminy istnieją dwie lokalne oczyszczalnie ścieków technologicznych: w Ziewanicach Oczyszczalnia Zamrażalni Owoców ROLFOODS i w Domaradzynie Pola Rolniczego Wykorzystywania Ścieków Zakładów Ziemniaczanych SOLAN w Głownie. Głównym źródłem odpadów i zanieczyszczeń są: ubojnie w Ziewanicach i Karnkowie, stacja benzynowa w Ziewanicach oraz gospodarstwa indywidualne, z których 50 posiada przydomowe oczyszczalnie i 1005 bezodpływowe zbiorniki.

Gleby Gminy – gleby Gminy charakteryzują się wysokim stopniem zakwaszania, wymagają one podjęcia działań wapnowania oraz odpowiedniego nawożenia.

Obszarami ograniczonego użytkowania są:

- strefa ochrony sanitarnej od istniejącego cmentarza
- strefa bezpieczeństwa od linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia uniemożliwiających zabudowę mieszkaniową.
- trasa radiolinii, dla której wyznaczono strefę ochronną ograniczającą dopuszczalną wysokość nowej zabudowy.

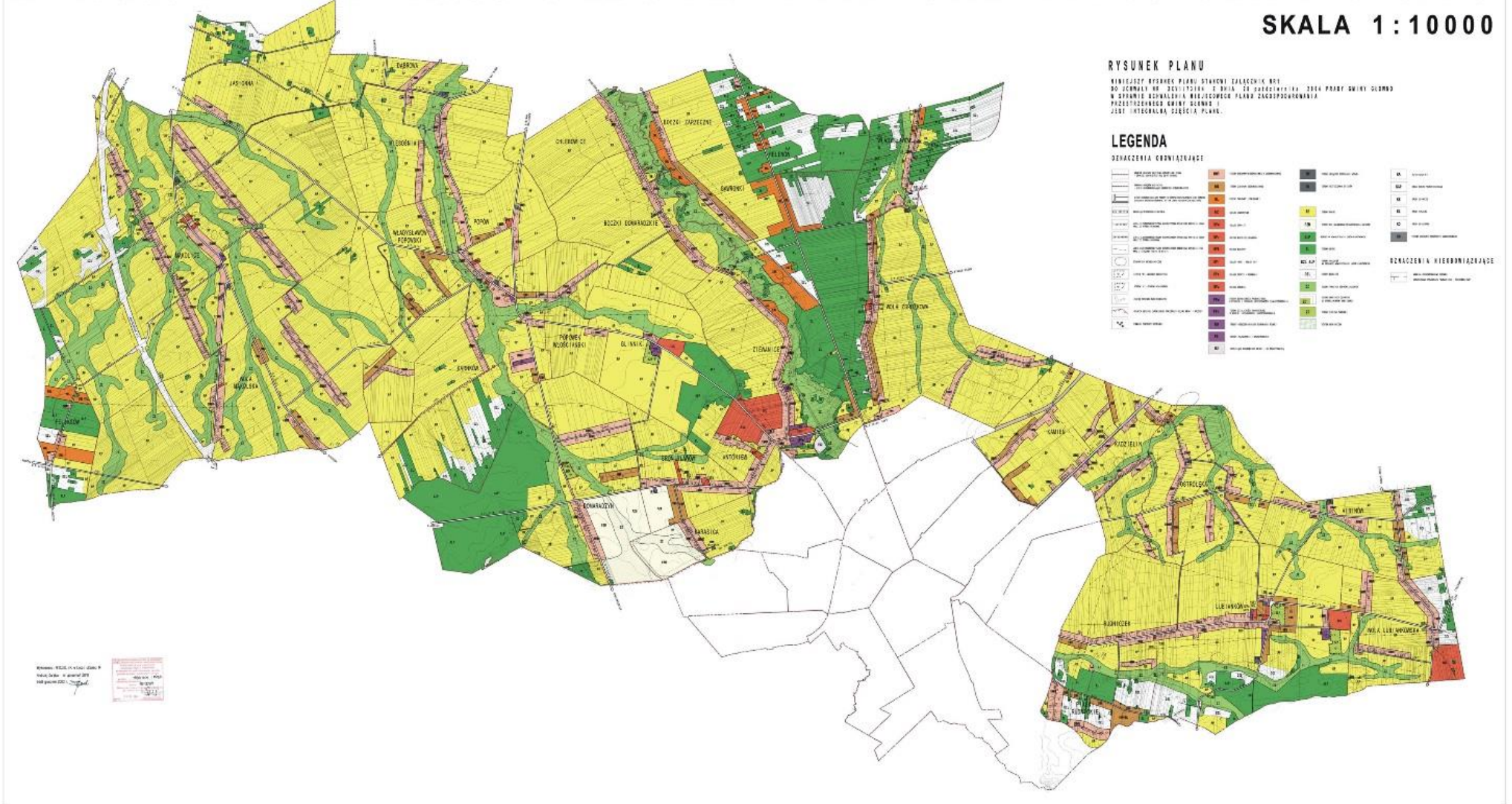
Planowane inwestycje w zakresie ochrony środowiska:

1. Opracowanie „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej”, przewidywany termin realizacji 2016r. Źródła finansowania: środki pozyskane z WFOŚiGW w Łodzi oraz fundusze z budżetu Gminy.
2. Program usuwania azbestu, przewidywany termin realizacji lata 2016/2017. Źródła finansowania: środki pozyskane z WFOŚiGW w Łodzi oraz fundusze z budżetu Gminy.

Rysunek 6. Mapa Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Głowno

MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GŁÓWNO

SKALA 1:10000

2.7.2. Infrastruktura techniczna

Drogi

W pobliżu gminy Głowno znajduje się międzynarodowa trasa Łódź-Warszawa, z którą dobre połączenie zapewnia istniejąca sieć dróg gminnych i powiatowych.

Przez teren gminy Głowno przebiega droga krajowa Nr 14 (Łowicz – Walichnowy), która jest jedną z dwóch tras łączących Łódź z Warszawą oraz łącząca m.in. autostradę A2 w Strykowie z drogą krajową Nr 2 w Łowiczu. W granicach administracyjnych gminy, znajduje się w jej wschodniej części, wzdłuż granicy pomiędzy sołectwami Kadzielin i Kamień.

Sieć dróg gminnych tworzą drogi będące zarówno własnością gminy, jak i własnością Skarbu Państwa we władaniu gminy Głowno. Sieć dróg gminnych spełnia podstawowe funkcje komunikacyjne pomiędzy poszczególnymi wsiami z terenu gminy Głowno oraz z terenami jednostek sąsiednich. Drogi gminne mają zróżnicowany standard oraz nawierzchnię. Numeracja dróg gminnych nie obejmuje wszystkich dróg z terenu gminy Głowno.

Tabela 16. Wykaz dróg powiatowych przebiegających przez Gminę Głowno

Lp.	Nr drogi		Przebieg drogi
	Stary	Nowy	
1	24105	5108 E	Rogóżno – Feliksów – Gozdów
2	24107	5111 E	Koźle – Gozdów – Mąkolice
3	24109	5114 E	Wola Lubiankowska – Albinów – gr. powiatu (Domaniewice)
4	24110	5115 E	Wola Mąkolska – Popów
5	24111	5115 E	Popów – gr. powiatu (Jasionna)
6	24112	5116 E	Popów – Mięsośnia – gr. powiatu (Waliszew)
7	24113	5117 E	Mięsośnia – Dąbrowa – gr. powiatu (Bogumin)
8	24114	5118 E	Głowno – Popów – Nowy Antoniew – gr. powiatu (Waliszew)
9	24115	5119 E	Głowno – Domaradzyn – Pludwiny
10	24116	5120 E	Bratoszewice – Domaradzyn – Popów
11	24117	5121 E	Antoniew – Skubiki – gr. powiatu (Waliszew)
12	24118	5101 E	Głowno – Helenów – gr. powiatu (Bielawy)
13	24119	5123 E	Patyki – Antoniew
14	24120	5124 E	Głowno – Wola Zbrożkowa – gr. powiatu (Strzebieszew)
15	24121	5125 E	Głowno – Ostrolęka – Albinów
16	24122	5126 E	Głowno – Wola Lubiankowska – gr. powiatu (Łyszkowice)
17	24125	5110 E	Stryków – Koźle – Pludwiny – Mąkolice – gr. powiatu (Jasionna)

Źródło. www.powiat.zgierz.pl

Tabela dotycząca wykazu dróg gminnych na obszarze gminy Głowno wraz z numeracją, długością oraz pozostałymi parametrami stanowi Załącznik nr 1 do Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 - 2023.

Stan dróg

- Przez teren Gminy Głowno przebiega jedna droga krajowa relacji Łódź - Stryków - Głowno – Łowicz. Jej długość w granicach gminy wynosi 3 km, posiada nawierzchnię bitumiczną.
- Przez teren Gminy Głowno przebiegają drogi powiatowe o łącznej długości 71,3 km. W 75 % posiadają nawierzchnię utwardzoną – bitumiczną.
- Na terenie Gminy Głowno istnieją drogi gminne o łącznej długości 131,57 km oraz drogi dojazdowe do pól o długości 85,5 km. Nawierzchnię asfaltową posiada ok. 48 km spośród tych dróg.

Na drogach Gminy Głowno znajduje się 7 obiektów mostowych (rzeka Mroga i Brzuśnia), w tym 3 żelbetonowe i 4 drewniane.

Drogi gminne dotychczas niemodernizowane charakteryzują się złym stanem technicznym i wymagają remontu. Niskie parametry techniczne spowodowane są wysokim stopniem zużycia.

W latach 2010 - 2015 utwardzono i położono nową nawierzchnię na ok. 51 km dróg gminnych, w tym na ok 40,5 km położono nową nawierzchnię bitumiczną, a ok. 10,5 km utwardzono. Środki, które umożliwiły podjęcie prac remontowych pochodziły z funduszy zewnętrznych oraz środków własnych gminy.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Głowno, określa kierunki rozwoju w zakresie dróg powiatowych i gminnych oraz ich bieżące i przyszłe remonty.

Z uwagi na duże potrzeby zgłaszane przez radnych gminy, sołtysów i mieszkańców, w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 – 2023 **przyjęto plan przebudowy dróg na terenie gminy**. Zgłaszano konkretne odcinki dróg, które wymagają całkowitego lub częściowego remontu, przebudowy czy też utwardzenia w przypadku dróg gruntowych. W kilku przypadkach zgłaszane propozycje dotyczyły budowy nowych dróg dojazdowych z uwagi na potrzeby mieszkańców np. powstające nowe zabudowania i nowe gospodarstwa domowe.

Kolej

Na terenie gminy Głowno przebiega linia kolejowa Łódź - Głowno - Łowicz - Warszawa o długości 2 km. Linia ta zapewnia dobre połączenie krajowe i międzynarodowe. Linia przebiega przez grunty wsi Kamień. Stacja kolejowa znajduje się na terenie Miasta Głowno, natomiast przystanek znajduje się we wsi Kamień. Kierunki kształtowania systemu kolejowego w gminie Głowno, które zostały zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa

Łódzkiego obejmują uwzględnienie linii kolejowej nr 15, relacji Bednary – Łódź Kaliska, jako elementu czynnego systemu komunikacyjnego. Inwestycja realizowana będzie w ramach Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej. Opierać się będzie na istniejącej już infrastrukturze kolejowej. Studium zabezpiecza tereny pod modernizację linii kolejowej i przywrócenie na niej ruchu kolejowego.

Komunikacja autobusowa

W zakresie obsługi komunikacją zbiorową utrzymuje się dotychczasowe linie autobusowe z zaleceniem ich rozwoju (w miarę zmieniających się potrzeb) i stałego podnoszenia standardu obsługi. Komunikację międzygminną obsługuje firma „SK Trans”, Krzysztof Sadowski, Szczawin Duży, ul. Strykowska 113, 95 – 002 Smardzew, natomiast dowóz dzieci do szkół obsługuje PKS Skierniewice, ul. Dworcowa 1, 96-100 Skierniewice.

Na terenie Gminy Głowno funkcjonują trzy linie autobusowe zapewniające dojazd z większych miejscowości do Głowna, Strykowa i Łodzi:

- pierwsza linia – biegnie drogą krajową nr 14 z Głowna do Łowicza. Przystanki autobusowe: Kamień i Kadzielin;
- druga linia – przebiega drogą powiatową nr 21122 z Głowna przez Łyszkowice do Skierniewic. Przystanki autobusowe: Rudniczek, Lubianków, Różany, Wola Lubiankowska.
- trzecia linia – przebiega drogami powiatowymi nr 21114, 241122, 24110, 24125 z Głowna przez Mąkolice do Strykowa. Przystanki autobusowe: Antoniew, Glinnik, Karnków, Popów, Wola Mąkowska i Mąkolice.

W 13 sołectwach zlokalizowane są przystanki obsługiwane przez komunikację autobusową, pełnią one rolę przewozów komunikacji zbiorowej. Oznacza to, że 45% sołectw z terenu gminy ma możliwość dobrej komunikacji autobusowej.

Przystanki autobusowe zlokalizowane są w miejscowościach przedstawionych w poniższej tabeli:

Tabela 17. Wykaz przystanków autobusowych na terenie Gminy Głowno

Lp	Miejscowość	Nazwa/ Lokalizacja przystanku	Dane szczegółowe						
			Kategoria drogi				Ilość i rodzaj stanowisk przystankowych		
			Krajowa	Wojewódzka	Powiatowa	Gminna	Ze znakiem D-15	Ze znakiem D-15 i wiałą	Z zatoką autobusową
1	Antoniew	Antoniew			X			X	
2	Popów Gł.	Popów Gł.			X		X		
3	Glinnik	Glinnik			X			X	
4	Karnków	Karnków			X			X	
5	Lubianków	Lubianków			X			X	
6	Lubianków	Lubianków nż			X			X	
7	Mąkolice	Mąkolice			X			X	
8	Mąkolice	Mąkolice I			X		X		
9	Mięsośnia	Mięsośnia			X		X		
10	Mięsośnia	Mięsośnia nż			X		X		
11	Różany	Różany			X			X	
12	Rudniczek	Rudniczek			X			X	
13	Kamień	Kamień	X					X	X
14	Kadzielin	Kadzielin	X					X	X
15	Wola Lubiankowska	Wola Lubiankowska			X			X	
16	Wola Mąkolska	Wola Mąkolska			X			X	
17	Wola Mąkolska	Wola Mąkolska			X			X	
18	Wola Mąkolska	Wola Mąkolska I nż			X		X		
19	Wola Mąkolska	Wola Mąkolska			X		X		
20	Wola Mąkolska	Wola Mąkolska nż			X		X		

Źródło: Dane Gminy Głowno

Wszystkie miejscowości Gminy Głowno objęte są przewozem dzieci do szkół. Dowozem dzieci zajmuje się PKS Skierniewice, wybrana w drodze przetargu.

Wykaz kursów obejmujących dowóz dzieci do szkoły przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Szkoły objęte dowozem i odwozem – Trasa nr 1 Zespół Szkół Publicznych w Mąkolicach

Kurs 1			Kurs 2		
KM	GODZ.	MIEJSCOWOŚĆ	KM	GODZ.	MIEJSCOWOŚĆ
0	06:20	GŁOWNO	0	08:00	SZKOŁA POPÓW
		GLINNIK			POPÓWEK
		PIENKI POPOWSKIE			BOCZKI DOM.
		WOLA MAK./PLUD.			ZIEWANICE
		WOLA MAK./GOZD.			ANTONIEW
		MAKOLICE I			BRONISŁAWÓW
		JASIONNA			DOMARADZYN
		MAKOLICE II			KARNKÓW
		WOLA MAKOLSKA.			SZKOŁA POPÓW
		MAKOLICE SZKOŁA			PIENKI POPOWSKIE
		POPÓWEK			WOLA MAKOLSKA
		BOCZKI DOMARADZKIE			MAKOLICE I
		ZIEWANICE			JASIONNA
		ANTONIEW			MAKOLICE II
		BRONISŁAWÓW			WOLA MAKOLSKA
		DOMARADZYN			SZKOŁA MAKOLICE
		KARNKÓW			
		SZKOŁA POPÓW			

Źródło. Dane Urzędu Gminy Głowno

Tabela 19. Szkoły objęte dowozem i odwozem – Trasa nr 2 Zespół Szkół w Popowie Głowieńskim

Kurs 3			Kurs 4		
KM	GODZ.	MIEJSCOWOŚĆ	KM	GODZ.	MIEJSCOWOŚĆ
0	7:00	GŁOWNO	0	8:00	SZKOŁA POPÓW
		WOLA ZBROŻKOWA			GLINNIK
		WŁADYSŁAWÓW BIELAWSKI			WOLA ZBROŻKOWA
		HELENÓW			WŁADYSŁAWÓW BIELAWSKI
		WALISZEW			HELENÓW
		MIĘSOŚNIA			WALISZEW
		JASIONNA			MIĘSOŚNIA
		WŁADYSŁAWÓW POPOWSKI			JASIONNA
		SZKOŁA POPÓW			WŁADYSŁAWÓW POPOWSKI
					SZKOŁA POPÓW.

Źródło. Dane Urzędu Gminy Głowno

Tabela 20. Szkoły objęte dowozem i odwozem – Trasa nr 3 Zespół Szkół w Lubiankowie

Kurs 5			Kurs 6		
KM	GODZ.	MIEJSCOWOŚĆ	KM	GODZ.	MIEJSCOWOŚĆ
0	7:00	GŁOWNO UL. TARGOWA	0	8:00	KAMIEŃ
		GŁOWNO			GŁOWNO UL.
		GŁOWNO UL. FABRYCZNA			GŁOWNO UL. KOPERNIKA- SZKOŁA SPECJALNA
		KAMIEŃ			HUTA JÓZEFÓW
		GŁOWNO UL.			PIASKI RUDNICKIE
		KONARZEW			RUDNICZEK
		ZIEWANICE-ZAMRAŻALNIA			LUBIANKÓW
		GŁOWNO UL. KOPERNIKA – SZKOŁA SPECJALNA			SZKOŁA LUBIANKÓW
		GŁOWNO, HUTA JÓZEFÓW			WOLA LUBIANKOWSKA
		PIASKI RUDNICKIE			SZKOŁA LUBIANKÓW
		RUDNICZEK			
		LUBIANKÓW			
		RÓŻANY			
		SZKOŁA LUBIANKÓW			

Źródło. Dane Urzędu Gminy Głowno

Tabela 21. Szkoły objęte dowozem i odwozem – Trasa nr 4 Zespół Szkół w Lubiankowie

Kurs 7			Kurs 8		
KM	GODZ.	MIEJSCOWOŚĆ	KM	GODZ.	MIEJSCOWOŚĆ
0	7:00	GŁOWNO UL. TARGOWA	0	8:00	GŁOWNO UL. TARGOWA
		KONARZEW			KONARZEW
		KAMIEŃ			KAMIEŃ
		KADZIELIN			KADZIELIN
		OSTROŁĘKA			OSTROŁĘKA
		ALBINÓW			ALBINÓW
		WOLA LUBIANKOWSKA			WOLA LUBIANKOWSKA
		BORKI			BORKI
		LUBIANKÓW			LUBIANKÓW
		SZKOŁA LUBIANKÓW			SZKOŁA LUBIANKÓW
		GŁOWNO UL. KOPERNIKA SZKOŁA SPECJALNA			GŁOWNO UL. KOPERNIKA SZKOŁA SPECJALNA

Źródło. Dane Urzędu Gminy Głowno

Zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków

Zaopatrzenie w wodę na terenie Gminy Głowno oparte jest na zorganizowanych, grupowych systemach wodociągowych (ok. 98%), które są w dobrym stanie technicznym. Sołectwo w Feliksowie nie jest wyposażone w wodociąg zbiorowy, zaś mieszkańcy sołectw Dąbrowa i Jasionna korzystają z indywidualnych studni kopanych, czerpiących wodę z płytkiego poziomu wodonośnego, od 2004r. w wyniku budowy wodociągu mieszkańcy 11 gospodarstw indywidualnych ww. sołectw korzysta z wodociągu publicznego).

Woda dla wodociągów systemowych ujmowana jest poprzez studnie głębinowe z poziomu czwartorzędu. Ogólna długość sieci wodociągowej na terenie Gminy wynosi ok. 110 km (109 732,38 m.b.). Do zbiorowego systemu wodociągowego podłączonych jest 1.187 odbiorców wody. Łączna długość przyłączy wodociągowych wynosi 43,21 km (43 208,95 m.b.). Na terenie Gminy funkcjonuje 9 systemów wodociągowych, z czego 5 (Mąkolice, Popów Głowieński, Boczki Domaradzkie, Ziewanice oraz Lubianków) bazuje na ujęciach zlokalizowanych na jej terenie.

Na terenie Gminy znajdują się nw. stacje wodociągowe:

- w Mąkolicach wyposażona w jedno ujęcie o głębokości 30,5 mb, wydajności 60 m³/h, długość sieci wodociągowej 15,7 km. Ze stacji tej woda dostarczana jest do następujących miejscowości: Mąkolice, Wola Mąkolska, Jasionna oraz Pieńki Popowskie. Do wodociągu podłączonych jest 237 odbiorców.
- w Popowie wyposażona w dwa ujęcia o głębokości 39 m. i 32,2 m. oraz o wydajności 31,8m³/h, długość sieci wodociągowej 19 km. Stacja zaopatruje w wodę następujące miejscowości: Popów Gł., Popówek Wł., Mięsośnia, Władysławów Popowski. Do wodociągu podłączonych jest 175 odbiorców.
- w Boczkach Domaradzkich wyposażona w dwie studnie głębinowe o głębokości 16 m. i 17,3m., wydajność 60 m³/h, długość sieci wodociągowej 16,5 km. Woda z tej stacji jest dostarczana do następujących miejscowości: Boczki Domaradzkie, Boczki Zarzeczne, Chlebowice, Gawronki, Helenów, Ziewanice oraz miejscowości z gminy Bielawy, Psary, Skubiki. Do wodociągów podłączonych jest 203 odbiorców. Wodociąg jest połączony z wodociągiem w Ziewanicach.
- w Ziewanicach wyposażona w dwa ujęcia wody, obecnie jest nieczynna. Wodociąg jest połączony z wodociągiem Boczki Domaradzkie oraz z wodociągiem miejskim w Głownie. Miejscowości poprzednio zaopatrywane w wodę przez ten wodociąg tj.: Antoniew, Bronisławów, Domaradzyn, Ziewanice obecnie są zaopatrywane z wodociągu miejskiego w Głownie.

- w Lubiankowie wyposażona jest w dwa ujęcia wody o głębokości 63 m. i 57 m., wydajności odpowiednio 65 m³/h i 42 m³/h, długość sieci wodociągowej 13,9 km. Zaopatruje ona w wodę: Lubianków, Rudniczek, Piaski Rudnickie, Wola Lubiankowska i częściowo Albinów. Do wodociągu podłączonych jest 191 odbiorców. Stacja ta ma połączenie z wodociągiem miejskim w Głownie i w razie konieczności istnieje możliwość zaopatrzenia ww. miejscowości z wodociągu miejskiego.

Ponadto 11 odbiorców wsi Wola Mąkolska korzysta z wodociągów zbiorowych znajdujących się na terenie gminy Stryków. Do wodociągu w Waliszewie na terenie gminy Bielawy podłączonych jest 7 gospodarstw wsi Dąbrowa i Mięsośnia siecią wodociągową o długości 875 mb.

Z wodociągu miejskiego położonego na terenie miasta Głowna korzystają miejscowości: Kamień, Kadzielin, Ostrołęka, Karasica, Antoniew, Bronisławów, Domaradzyn, Wola Zbrożkowa, Władysławów Bielawski i częściowo Albinów.

Pozostałe miejscowości leżące na terenie Gminy zaopatrywane są w wodę ze stacji wodociągowych leżących poza granicami gminy tj:

- Koźle gm. Stryków, ujęcie zaopatruje w wodę kilkanaście gospodarstw wsi Wola Mąkolska,
- Waliszew gm. Bielawy, zaopatruje w wodę kilka gospodarstw wsi Dąbrowa i Mięsośnia,
- Domaniewice gm. Domaniewice, ujęcie zaopatruje w wodę wieś Konarzew,
- Głowno, zaopatruje w wodę: Kamień, Kadzielin, Ostrołęka, Karasica, częściowo Albinów.

Tabela 22. Wielkość zużycia wody na terenie Gminy Głowno w roku 2015

Zużycie wody (m³) w roku 2015 na terenie Gminy Głowno	
Miejsce studni głębinowej	ilości wody w m ³
Zużycie Wody SUW Boczki Domaradzkie - 2015 rok	45 902
Zużycie Wody SUW Mąkolice - 2015 rok	55 598
Zużycie Wody SUW Lubianków - 2015 rok	40 794
Zużycie Wody SUW Popów Głownieński - 2015 rok	74 805
Łączne zużycie	217 099

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno.

Gmina Głowno nie posiada kompleksowego układu kanalizacji sanitarnej. Ścieki bytowo - gospodarcze z budynków indywidualnych odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych tzw. szamb, jest ich 1005 szt. na terenie gminy (stan na 31.12.2014 r). Zwiększyła się liczba przydomowych ekologicznych oczyszczalni ścieków, jest ich 50 (stan na 31.12.2014 r). W roku

2014 odebrano od mieszkańców gminy 788,4 m³ ścieków bytowych.

Na terenie Gminy istnieją dwie lokalne oczyszczalnie ścieków technologicznych:

- w Ziewanicach Oczyszczalnia Zamrażalni Owoców ROLFOODS
- w Domaradzynie Pola Rolniczego Wykorzystywania Ścieków Zakładów Ziemniaczanych SOLAN w Głownie.

Z uwagi na fakt gromadzenia ścieków komunalnych w szambach, które w przypadku nieuszczelności stanowią zagrożenie dla wód powierzchniowych i podziemnych, występuje potrzeba opracowania projektu sieciowego systemu odprowadzania i utylizacji ścieków tam, gdzie będzie to uzasadnione ekonomicznie, czyli dla terenów o zwartej zabudowie.

Do wyposażenia w sieć kanalizacji typuje się następujące wsie: Lubianków, Mąkolice, Wola Mąkolska, Mięsośnia, Popów, Władysławów Popowski, Boczki Domaradzkie, Wola Zbrożkowa i Kadzielin. Potencjalne tereny pod budowę oczyszczalni ścieków dla planowanych systemów kanalizacji wyznaczone zostały w następujących wsiach: Mąkolice, Dąbrowa, Chlebowice, Wola Zbrożkowa, Kadzielin, Albinów, Lubianków, zgodnie z obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Głowno (Uchwała Nr XXVI/73/04 Rady Gminy). Ich uściślenie nastąpi na etapie projektu sieci oraz decyzji realizacyjnych.

Na terenach o rozproszonej zabudowie, gdzie występują odpowiednie warunki gruntowo – wodne preferuje się budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Obecnie wody opadowe i roztopowe odprowadzane są poprzez spływ powierzchniowy do istniejących rowów, rzek i cieków. Tereny stwarzające potencjalne zagrożenie dla środowiska spływem zanieczyszczonych wód opadowych i roztopowych (np. stacje benzynowe, magazyny itp.), wymagają wyposażenia w instalacje do zorganizowanego spływu z uwzględnieniem podczyszczania tychże wód na wylotach do odbiorników.

2.7.3. Zaopatrzenie w ciepło i gaz

Gmina Głowno nie prowadzi kompleksowej gospodarki ciepłem. Podstawowym opałem stosowanym w ww. źródłach ciepła jest paliwo stałe. Na terenie Gminy nie występuje sieć gazowa. Mieszkańcy dla potrzeb gospodarstw indywidualnych korzystają z gazu bezprzewodowego.

Zaopatrzenie w ciepło na terenie Gminy Głowno odbywa się poprzez:

- lokalne kotłownie dla potrzeb budynków użyteczności publicznej oraz wspólnoty mieszkaniowej w Ziewanicach.
- ogrzewanie piecowe dla domów jednorodzinnych.

Zamiennie w stosunku do koncepcji rozważa się docelowo możliwości gazyfikacji gminy z kierunku Strykowa i Łowicza. Zaznacza się, że zgodnie z wymogami Zakładu Gazowniczego doprowadzenie gazu do odbiorców będzie możliwe po spełnieniu kryteriów ekonomicznej opłacalności budowy sieci gazowej i zawarcia odpowiednich porozumień z odbiorcami bądź Urzędem Gminy Głowno.

Planowane inwestycje w zakresie ochrony środowiska, związane z gospodarką ciepłą:

1. Opracowanie „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej”, przewidywany termin realizacji 2016r.
Źródła finansowania: środki pozyskane z WFOŚiGW oraz fundusze z budżetu Gminy.

2.7.4. Gospodarka odpadami

Na terenie Gminy została wprowadzona selektywna zbiórka odpadów, a „Regulamin utrzymania czystości i porządku w gminie” został uchwalony 27.03.2013 r.

Zorganizowanym systemem zbiórki odpadów komunalnych na terenie Gminy Głowno objętych jest 100 % gospodarstw. Odpady są składowane do indywidualnych pojemników oraz specjalnie oznakowanych worków, a następnie zbierane i wywożone przez firmy:

- Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania z Łodzi,
- RS II Sp. z o.o. ze Zgierza,
- TONSMEIER CENTRUM Sp. z o.o. z Kutna.

Zezwolenie na odbiór nieczystości płynnych posiadają przedsiębiorstwa:

- NOREK Usługi Asenizacyjne i Transportowe z Domosina,
- RS II Sp. z o.o. ze Zgierza oraz
- TOITOI Polska Sp. z o.o. z Warszawy.

Odpady komunalne zebrane z terenu Gminy Głowno, są wywożone na składowisko do Regionalnej Instalacji Przetwarzania odpadów Komunalnych (RIPOK) w m.Krzyżanówek gm. Krzyżanów.

Tabela 23. Ilość zebranych odpadów na terenie Gminy Głowno w/g rodzaju (na dzień 31.12.2014r.)

Rodzaj odpadów	Ilości w Megagramach na rok, stan na 31.12.2014 r.
Ilość zmieszanych odpadów komunalnych	364,60 Mg
Ilość odpadów zdeponowanych na składowiskach	125,84 Mg
Ilość odpadów biodegradowalnych	21,40 Mg
Ilość odpadów zebranych selektywnie (szkło, papier, tektura, tworzywa sztuczne, metale)	272,30 Mg
Ilość odpadów wielkogabarytowych	14,30 Mg

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno.

W Gminie Głowno zbierane są dodatkowo inne niebezpieczne odpady:

- przeterminowane leki zbierane są przez aptekę w jednym punkcie aptecznym, dwa razy w roku w dwóch mobilnych Punktach Selektywnej Zbiorków Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowanych na terenie gminy. Odbiera je firma RS II Sp. z o.o. ze Zgierza. W roku 2014 zebrano 0,003 Mg odpadów,
- padłe zwierzęta z terenu gminy odbiera firma P.P.H. HETMAN Sp. z o.o. z Bedlna. W roku 2014 odebrano: bydło – 6 sztuk, sarna – 1 sztuka, bocian – 1 sztuka,
- odpady typu baterie i zużyte akumulatory zbierane są dwa razy do roku w 2 mobilnych PSZOK-ach oraz w czterech punktach zbiórki.

Na terenie Gminy nie funkcjonują podmioty mające zezwolenie na złomowanie samochodów. Nie istnieją także w gminie dzikie wysypiska śmieci.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, która została przeprowadzona w formie ankiety uzyskano następujące dane:

- powierzchnia pokryć dachowych na budynkach mieszkalnych wynosi 42 773 m², na budynkach gospodarczych 175 165 m² łącznie 217 938 m².

Gmina do tej pory nie wspomagała mieszkańców w usuwaniu azbestu, jednak występując naprzeciw zaspokojeniu potrzeb mieszkańców jest w trakcie opracowywania „Programu usuwania azbestu”.

Planowane przez Radę Gminy Głowno inwestycje w zakresie gospodarki odpadami:

1. Utworzenie stacjonarnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), przewidywany termin realizacji 2016/2017. Źródła finansowania: środki pozyskane z UE, WFOŚiGW w Łodzi oraz fundusze z budżetu Gminy.
2. Program usuwania azbestu, przewidywany termin realizacji 2016/2017. Źródła finansowania: środki pozyskane z UE, WFOŚiGW oraz fundusze z budżetu Gminy.

2.7.5. Energetyka

Gmina Głowno jest zasilana w energię elektryczną poprzez sieć linii i stacji średniego i niskiego napięcia. Źródłem zasilania jest stacja transformatorowo - rozdzielcza 110/15 kV – RPZ „Głowno” zlokalizowana na terenie miasta Głowna.

Dostawa i dystrybucja energii elektrycznej z tej stacji do odbiorców w każdej wsi w gminie odbywa się za pośrednictwem sieci elektroenergetycznej rozdzielczej średniego napięcia SN – 15kV. Sieć jest wyposażona w lokalne stacje transformatorowo – rozdzielcze 15/0,4 kV

zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie odbiorców. Ze stacji transformatorowych energia elektryczna doprowadzana jest do poszczególnych odbiorców za pośrednictwem miejscowych linii niskiego napięcia 0,4/0,231 kV. Ogółem w zasilaniu gminy bierze udział 56 stacji trafo 14/0,4 kV, z których znaczna większość wybudowana jest na wykonaniu słupowym.

Stan techniczny sieci rozdzielczej jest dobry. Sieć jest w dużej części po modernizacji, a gęstość stacji trafo jest dostateczna.

Zapotrzebowanie elektroenergetycznej mocy szczytowej przez odbiorców gminy szacuje się na około 6000 KW (0,6 MW). Istniejący układ sieci 15 kV zabezpiecza obecne potrzeby mocy oraz posiada rezerwy przepustowości. Będzie on stanowił podstawę do dalszej rozbudowy dla potrzeb nowych odbiorców.

Oprócz w/w na terenie gminy zlokalizowane są magistralne elementy sieci elektroenergetycznej:

- linia napowietrzna 2 x 400 kV relacji Rogowiec – Mościska – Płock,
- linia napowietrzna 110 kV relacji Głowno – Łowicz.

Sieci te są administrowane, zarządzane i eksploatowane przez:

- pracujące na napięciu 400 kV – PSE OPERATOR S.A.,
- pracujące na pięciu 110 kV, 15 kV, 0,4/0,231 kV – PGE Dystrybucja Łódź Sp. z o.o.

Linie napowietrzne ze względów eksploatacyjnych oraz bezpieczeństwa ludzi

wymagające określonych stref bezpieczeństwa (pasów technologicznych):

- LN 400 kV – 80m (40 m od osi linii w każdą stronę),
- LN 110 kV – 36 m (18 m od osi linii w każdą stronę),
- LN 15 kV – 12 m (6 m od osi linii w każdą stronę).

Strefy wynikają z odległości:

- 14,5 m – od skrajnego przewodu linii do budynku mieszkalnego ze względu na szkodliwe oddziaływania pola elektromagnetycznego. Strefa ta może być mniejsza w zależności od rodzaju i budowy linii (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów),
- 15,0 m, 5,0 m – od rzutu skrajnego przewodu linii z tytułu bezpiecznej pracy w pobliżu czynnych linii elektroenergetycznych 110 kV i 15 kV.

Obecna struktura sieci linii wysokiego oraz średniego napięcia zabezpiecza obszar Gminy.

2.7.6. Wyposażenie w sieci i urządzenia infrastruktury teletechnicznej

W zakresie usług telekomunikacyjnych teren gminy Głowno jest obsługiwany przez operatora Telekomunikacja Polska S.A. Na terenie gminy funkcjonuje koncentrator telefoniczny we wsi

Popów Gł. Koncentrator powiązany jest światłowodem z centralą miejską zlokalizowaną na terenie miasta Głowna. Lokalną sieć napowietrzną stanowią linie telefoniczne napowietrzne i kable doziemne.

Sieć telekomunikacyjna jest rozbudowana w znacznym stopniu i obejmuje swoim zasięgiem większość abonentów w gminie. Łączność bezprzewodowa w gminie jest realizowana za pośrednictwem masztów przekaźnikowych zlokalizowanych na terenie miasta Głowna i na terenie gminy Stryków w sąsiedztwie Woli Mąkolskiej.

Przez wschodnie tereny gminy Głowno przebiega linia radiowa (LR) pomiędzy wieżami przekaźnikowymi zlokalizowanymi w Dąbrowie (gmina Nowosolna) i Dąbkowicach k. Łowicza. Pomiędzy wieżami przesyłane są sygnały radiowe, telewizyjne i telekomunikacyjne. Trasa radiolinii stanowi pewne ograniczenia przestrzenne. Największe ograniczenie występuje w strefie bliskiej o szerokości 100m tj. +/- 50m od prostej widoczności anten. Maksymalny pas ochronny wynosi 500m. Strefę określa się ze względu na dopuszczalną wysokość nowej zabudowy w pasie ochronnym linii, która nie będzie miała wpływu na jakość emitowanych sygnałów.

Sieć telefoniczna obejmuje swych zasięgiem cały obszar Gminy, lecz nie wszystkie gospodarstwa indywidualne są do niej włączone.

2.8. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Struktura źródeł utrzymania gospodarstw domowych na terenie Gminy Głowno wg stanu na dzień 31.12.2015r. zostało przedstawione poniżej.

Na terenie Gminy Głowno znajduje się około 1 530 gospodarstw domowych, z czego:

- 59% - gospodarstw domowych utrzymuje się z pracy, w tym:
  - ⇒ 32% z pracy najemnej;
  - ⇒ 66 % z pracy na własny rachunek w rolnictwie;
  - ⇒ 2% z pracy na własny rachunek poza rolnictwem,
- 41% - gospodarstw domowych utrzymuje się z innych źródeł, w tym:
  - ⇒ 89% z emerytur i rent,
  - ⇒ 11% z pozostałych źródeł.

W/w dane statystyczne pochodzą z zasobów Urzędu Gminy Głowno

2.8.1. Działalność rolnicza

Użytki rolne na terenie Gminy Głowno zajmują 8 829 ha i stanowią 84,27 % powierzchni gminy. Gleby klasy II-IVa stanowią 41,90 %, gleby klasy V-VI stanowią 35,26 % użytków rolnych. Klasy

bonitacji gleb (grunty orne i sady), zostały przedstawione w tabeli poniżej na podstawie danych z systemu podatkowego.

Tabela 24. Udział gleb w poszczególnych klasach bonitacji (w/g stanu na rok 2015)

Wyszczególnienie	Klasy bonitacyjne gleb									
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	Viz	bez klasy
Gmina Głowno - ilości w ha	0	73,15	854,58	1 468,26	1 303,23	12,22	977,14	796,48	3,17	68,11

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno.

Większość gruntów rolnych Gminy Głowno (ok. 93 % ogólnej powierzchni gruntów) stanowią prywatne gospodarstwa rolne o charakterze wielokierunkowym i tradycyjnym sposobie prowadzenia upraw.

Struktura powierzchniowa gospodarstw rolnych w Gminie Głowno, wg. wielkości areалу:

- do 1 ha: 139 gospodarstw
- 1-5 ha: 297 gospodarstw
- 5-10 ha: 330 gospodarstw
- 10 i więcej ha: 281 gospodarstw

Średnia wielkość gospodarstwa rolnego na terenie Gminy Głowno wynosi 9,1 ha i o ok. 1,3 ha przewyższa przeciętne gospodarstwo w kraju. W Gminie Głowno najwięcej, bo 330 gospodarstw to gospodarstwa o pow. od 5 do 10 ha (31,52%).

W Tabeli poniżej przedstawiona została wielkość gruntów wg. powierzchni użytkowania. Stan na koniec 2015 roku:

Tabela 25. Użytkowanie gruntów w/g użytków (w/g stanu na rok 2015)

Wyszczególnienie	Pow. ogółem ha	W tym					
		Użytki rolne		Lasy i gr. leśne		Pozostałe grunty i nieużytki	
		ha	%	ha	%	ha	%
Gmina Głowno	10477	8829	84,27	1253	11,96	395	3,77
W tym indywidualne gospodarstwa rolne	9801	8605	88	569	6	627	6

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno.

Użytki rolne w Gminie Głowno zajmują blisko 84,3% ogólnej powierzchni Gminy, z czego użytki należące do gospodarstw indywidualnych stanowią 97%.

Lasy zajmują 11,9 % ogólnej powierzchni Gminy, 45,41 % ogólnej powierzchni leśnej należy do gospodarstw indywidualnych. Największe kompleksy leśne znajdują się w Woli Zbrożkowej, Helenowie, Władysławowie Bielawskim i Gawronkach.

W Gminie uprawia się przede wszystkim zboża. Ich uprawy zajmują pow. 85% ogólnej powierzchni użytków rolnych Gminy oraz 14% ogólnej powierzchni upraw powiatu zgierskiego. Ponad 8% powierzchni upraw powiatu zajmuje uprawa ziemniaka na terenie Gminy.

Tabela 26. Struktura powierzchni upraw w Gminie Głowno, stan na 31.12.2015 r.

Rodzaje upraw	Wielkość powierzchni produkcji w ha
Zboża podstawowe ogółem	4181 ha
pszenica ozima	400 ha
pszenica jara	150 ha
żyto	1000 ha
jęczmień ozimy	10 ha
jęczmień jary	80 ha
owies	311 ha
pszenżyto ozime	1260 ha
pszenżyto jare	40 ha
mieszanki zbożowe	930 ha
ziemniaki	400 ha
warzywa gruntowe	250 ha
truskawki gruntowe	57 ha
rzepak ozimy	20 ha

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Głownie

Największe hodowle krów występują w miejscowościach: Mąkolice, Popów Głowieński, Wola Mąkolska, trzody chlewnej: Kamień, Mąkolice, Wola Mąkolska, Popów Głowieński. W rejonie wymienionych powyżej wsi występuje wysoki poziom specjalizacji, w zakresie produkcji mleka.

2.8.2. Pozarolnicza działalność gospodarcza

Zgodnie z ewidencją działalności gospodarczej wg stanu na dzień 31.12.2015 r. na terenie Gminy Głowno zarejestrowanych było 166 podmiotów gospodarczych.

Tabela 27. Podmioty gospodarki narodowej zgodnie z Rejestrem regon wg. sekcji PKD na terenie gminy Głowno w roku 2015

Rodzaj działalności gospodarczej wg głównego kodu PKD danego przedsiębiorcy	Liczba przedsiębiorców prowadząca działalność na terenie Gminy Głowno
Rolnictwo, łowiectwo, rybołówstwo	14
Przetwórstwo przemysłowe	8
Transport	18
Budownictwo	12
Handel hurtowy i detaliczny, sprzedaż w sklepach	46
Naprawa i sprzedaż pojazdów, części	17

Rodzaj działalności gospodarczej wg głównego kodu PKD danego przedsiębiorcy	Liczba przedsiębiorców prowadząca działalność na terenie Gminy Głowno
Produkcja odzieży	12
Finanse i ubezpieczenia	5
Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne	2
Opieka zdrowotna, pomoc społeczna	2
Działalność artystyczna	3
Produkcja materiałów i wyrobów spożywczych	6
Pozostałe usługi	13
Gospodarowanie odpadami	1
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1
Informatyka i komunikacja	3
Administracja publiczna	2
Wytwarzanie energii elektrycznej	1
RAZEM	166

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno.

Wśród mieszkańców gminy Głowno, obserwuje się dwa korzystne okresy związane ze wzrostem przedsiębiorczości: pierwszy etap w latach 2002 – 2008, a drugi widoczny od roku 2009. Na terenie gminy Głowno w roku 2010 działało 231 podmiotów gospodarczych, w roku 2015 aktywność działalność gospodarczą prowadzi 166 podmiotów.

Wśród ogólnej liczby podmiotów dominującą większość stanowią podmioty prywatne (96,4%). Oprócz pozytywnych zjawisk społeczno – gospodarczych, które obserwuje się w jednostkach administracyjnych od momentu przejścia z gospodarki centralnie planowanej do gospodarki rynkowej, obserwuje się także szereg zjawisk negatywnych. Do najpoważniejszych z nich należy zaliczyć bezrobocie.

Stopa bezrobocia na terenie powiatu zgierskiego w roku 2015 wynosiła 14% i obniżyła się w porównaniu do roku 2010 o ok. 1%. Wiele osób w Gminie Głowno w okresie letnim i jesiennym znajduje zatrudnienie przy pracach sezonowych w rolnictwie i sadownictwie.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi z Urzędu Pracy w Głownie wg stanu na dzień 31.12.2014 r. liczba osób zarejestrowanych bezrobotnych było 226 osób.

Na terenie gminy wiejskiej, typowo rolniczej, jaką jest gmina Głowno, problem bezrobocia jest szczególnie istotny, ale jego poziom faktyczny jest bardzo trudny do określenia. Na terenach wiejskich występuje duża liczba osób, która nigdzie nie pracuje, ale też nie figuruje w kartotekach bezrobotnych. Przy analizie danych statystycznych dotyczących stanu bezrobocia należy mieć ten fakt na uwadze. Gmina Głowno wyróżniała się w połowie 2014 r. najmniejszym odsetkiem kobiet wśród ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych we wszystkich gminach

powiatu zgierskiego – 41,6%. Natomiast analiza liczby bezrobotnych zarejestrowanych w roku 2014, w porównaniu do roku 2003 wykazała ponad dwukrotny spadek liczby bezrobotnych. Zmienił się także stosunek liczby bezrobotnych kobiet do mężczyzn.

Udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł w roku 2010 – 8,8%, w roku 2014 7,4%. W porównaniu do lat poprzednich, wartość wskaźnika systematycznie malała.

Tabela 28. Struktura osób bezrobotnych na terenie Gminy Głowno.

Struktura bezrobocia na terenie Gminy Głowno w latach 2003/2009/2014			
lata	liczba osób bezrobotnych	Bezrobotni mężczyźni	Bezrobotne kobiety
2003	453	56,70%	43,30%
2009	259	53,70%	46,30%
2014	226	58,40%	41,60%

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno.

2.9. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

2.9.1. Kultura

Na terenie Gminy Głowno wśród ośrodków kultury i sztuki, realizujących zadania gminy w zakresie kultury i sztuki należy wymienić:

- Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury w Bronisławowie
- Gminną Bibliotekę Publiczną w Bronisławowie – (Biblioteka Publiczna posiada w swoich zbiorach 14 997 woluminów)
- Biblioteki w placówkach oświatowych na terenie wsi Mąkolice, Popowa Głowieńskiego oraz Lubiankowa
- Poza w/w instytucjami istotną rolę pełnią strażnice OSP zlokalizowane w następujących wsiach: Mąkolice, Popów Głowieński, Boczki Domaradzkie, Wola Zbrożkowa, Lubianków, Ostrołęka, wybudowane dzięki inicjatywie społecznej i utrzymywane ze środków społecznych. Wszystkie obiekty są w dobrym stanie technicznym.

GMINNY OŚRODEK KULTURY W BRONISŁAWOWIE

Do najważniejszych zadań w zakresie działalności kulturalnej należy rozwijanie wychowania estetycznego jak również ujawnianie i rozwój talentów artystycznych. Ośrodek Upowszechniania Kultury stara się w miarę swoich możliwości finansowych jak i kadrowych współpracować z KGW, OSP, szkołami oraz Stowarzyszeniami z terenu gminy Głowno. Współpraca ta opiera się na wspólnym organizowaniu imprez, wyjazdów na

pływalnię, do ZOO. Imprezy, które odbywają się cyklicznie to Dzień Kobiet, Piknik Rodzinny, Dożynki Gminne, Jubileusz 50-lecia Pożycia Małżeńskiego, Dzień Seniora.

Ponadto w Ośrodku Upowszechniania Kultury odbywają się comiesięczne sesje Rady Gminy, spotkania spółki wodnej, szkolenia chemizacyjne dla rolników, szkolenia organizowane przez Lokalną Grupę Działania „POLCENTRUIVI”. Odbywają się tutaj również systematycznie spotkania Stowarzyszenia Przyjaciół Gminy Głowno „SZANSA”, które ma w Ośrodku swoją siedzibę.

W zakresie działalności kulturalnej gminy można wyróżnić prowadzenie następujących działań:

- imprezy środowiskowe inspirujące środowiska wiejskie do czynnego uczestnictwa w kulturze, prowadzone na terenie całej gminy w świetlicach, salach Ochotniczych Straży Pożarnych i innych lokalach spotkań wiejskich,
- warsztaty plastyczne (plastyka papierowa, ludowa),
- pogadanki i prelekcje,
- pokazy i wystawy,
- upowszechnianie folkloru i sztuki ludowej,
- kultywowanie zwyczajów i obrzędów ludowych,
- propagowanie czytelnictwa,
- zapewnianie młodym czytelnikom dostęp do aktualnych lektur obowiązujących na wszystkich poziomach edukacyjnych.

Niesłabnącym powodzeniem wśród dzieci cieszą się wyjazdy do Łódzkiego ZOO, Dinoparku w Kołacinku i na pływalnię do Skierniewic, które Gmina organizuje w czasie ferii i wakacji. Koszty transportu tych wyjazdów finansuje Urząd Gminy natomiast dzieci płacą wyłącznie za bilety wstępu. Prowadzone są także zajęcia plastyczne, pokazy żywieniowe, gry i zabawy sprawnościowe na świeżym powietrzu.

W budynku Ośrodka Kultury znajduje się sala widowiskowa, pracownia plastyczna, sala sportowa oraz pomieszczenia biurowe i gospodarcze. Pozostała część budynku jest przeznaczona do prezentacji twórczości ludowej i wystaw okolicznościowych. Głównym celem działania Ośrodka jest podtrzymywanie folkloru i twórczości ludowej w oparciu o bogatą tradycję skupioną we wsiach Mąkolice, Wola Mąkolska. W zakresie propagowania regionalnego folkloru i sztuki ludowej bardzo istotne funkcje pełni Zespół Pieśni i Tańca „Mąkolice” oraz Łowicka Izba Ludowa. Twórcy ludowi zajmują się wycinankami, haftem, koronczarstwem, rzeźbą oraz tworzeniem ozdób ze słomy i papieru.

W okresie letnim Ośrodek prowadzi swoją działalność również w salach Ochotniczych Straży Pożarnych, świetlicach, pomieszczeniach Kół Gospodyń Wiejskich oraz w plenerze. Ośrodek organizuje imprezy okolicznościowe, zatrudnieni w ośrodku pracownicy prowadzą zajęcia dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy, również dla osób niepełnosprawnych.

Przy udziale Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Bratoszewicach organizowane są w ośrodku kursy żywieniowe prowadzone przez zawodowych kucharzy. Na terenie ośrodka odbywają się każdego roku kilkudniowe szkolenia dla rolników w zakresie ochrony roślin. Ośrodek współpracuje ze szkołami i przedszkolami, z Łódzkim Domem Kultury, Mazowieckim Centrum Animacji oraz innymi instytucjami zajmującymi się działalnością kulturalno - oświatową.

BIBLIOTEKA PUBLICZNA

Biblioteki na terenie gminy Głowno są organizowane i prowadzone przez jednostkę samorządu terytorialnego. Gmina Głowno organizuje i prowadzi jedną gminną bibliotekę publiczną wraz z odpowiednią liczbą filii zapewniając mieszkańcom dogodny dostęp do materiałów bibliotecznych i informacji .

Obecnie funkcjonuje jedna Biblioteka Publiczna w Bronisławowie i trzy biblioteki szkolne w Mąkolicach, Popowie, Lubiankowie. We wsi Ostrołęka w siedzibie miejscowej OSP, od wielu lat prowadzony jest punkt biblioteczny.

Biblioteka podejmuje działania w zakresie: gromadzenia, opracowania, selekcji, przechowywania zbiorów i udostępniania zbiorów. Oprócz wypożyczania książek oraz działalności informacyjnej Biblioteka prowadzi też działalność oświatową mającą na celu promocję książki i czytelnictwa. Bardzo ważna jest praca z dziećmi i podjęcie różnego rodzaju działań propagujących czytanie, zachęcających dzieci do kontaktu z książką i odwiedzenia biblioteki. A więc organizowanie dla nich różnorodnych zajęć w czasie ferii zimowych oraz wakacji. W coraz szerszym zakresie biblioteka podejmuje współpracę z mieszkańcami , lokalnymi organizacjami, stowarzyszeniami i instytucjami. Biblioteka aktywnie włącza się we wszystkie imprezy organizowane na terenie gminy.

Priorytetem w działalności biblioteki jest również pozyskiwanie środków z zewnątrz na działalność, sprzęt komputerowy itp. W 2015 roku Biblioteka otrzymała w darze 36 woluminów Biblioteka w Bronisławowie zajmuje dwa duże pomieszczenia. Czytelnicy mają dużą czytelnię i swobodny dostęp do księgozbioru czytelni internetowej Przeprowadzono również selekcję książek zniszczonych, zacytanych i zdezaktualizowanych, Na koniec 2015 roku stan księgozbioru wyniósł 13 816 woluminów, zarejestrowano 186 czytelników. Dzieci i młodzież ucząca się stanowi 46%. Znaczący procent wypożyczeń młodych czytelników stanowią lektury szkolne i pozycje pomocnicze w toku nauki pozwalające rozszerzyć i syntetyzować wiedzę. Zbiory biblioteczne uzupełniane są na bieżąco zgodnie z potrzebami czytelników. Przede wszystkim Biblioteka stara się zapewnić młodym czytelnikom dostęp do aktualnych lektur obowiązujących na wszystkich poziomach edukacyjnych .

Biblioteka udostępnia swe zbiory w dwóch podstawowych formach: na miejscu i na zewnątrz.

Na miejscu w bibliotece udostępniane są publikacje zakwalifikowane do księgozbioru podręcznego. Są to przede wszystkim — encyklopedie, atlasy i słowniki z różnych dziedzin wiedzy. W Bibliotece jest wolny dostęp do półek, który ułatwia wybór książek przez czytelnika, daje dogodną możliwość korzystania z jej zbiorów i eliminuje pośredników między czytelnikiem a zbiorami.

By przyciągnąć i utrzymać czytelników konieczny jest nieustający zakup nowości książkowych dostępnych na rynku księgarskim. Równoległe z działalnością podstawową kontynuowany jest rozwój komputeryzacji oraz rozwój sieci bibliotecznej.

Gmina posiada jedno boisko do gry w piłkę nożną, na którym ćwiczy drużyna futbolowa grająca w klasie B oraz boiska przy szkołach podstawowych. Ponadto na terenie Gminy działają 3 sekcje kulturystyczne.

Gmina wiejska Głowno oraz miasto Głowno posiadają Muzeum Regionalne, którego siedziba mieści się w pałacu z początku XX w. znajdującego się na terenie miasta Głowna.

2.9.2. Edukacja

W Gminie Głowno funkcjonują trzy zespoły szkół, w skład każdego wchodzi przedszkole i szkoła podstawowa, uczęszcza do nich obecnie 456 uczniów z terenu Gminy Głowno.

- Zespół Szkolno - Przedszkolny w Lubiankowie
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Popowie Głowieńskim
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Mąkolicach.

Każdy zespół posiada pełnowymiarową salę gimnastyczną, boisko wielofunkcyjne z bieżnią i skocznią w dal, place zabaw / program Radosna Szkoła. W każdym Zespole działa świetlica szkolna. Organem prowadzącym szkoły jest Gmina Głowno. Na terenie gminy nie ma innych placówek oświatowych.

Poniższa tabela przedstawia liczbę uczniów w ww. szkołach w latach 2010 - 2016.

Tabela 29. Liczba uczniów uczęszczających do zespołów szkół na terenie Gminy Głowno w latach 2010 - 2016

Nazwa placówki	Rok szkolny 2010/11	Rok szkolny 2011/12	Rok szkolny 2012/13	Rok szkolny 2013/14	Rok szkolny 2014/15	Rok szkolny 2015/16
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lubiankowie	129	150	174	171	178	183
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Mąkolicach	134	129	138	133	138	128
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Popowie Gł.	105	112	133	138	137	145
RAZEM	368	391	445	442	453	456

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno.

Liczba zatrudnionych nauczycieli w placówkach oświatowych na terenie Gminy Głowno, stan na dzień 31.12.2015 r:

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lubiankowie	- 25
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Mąkolicach	- 19
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Popowie Głowieńskim	- 19

Część dzieci z terenu Gminy uczęszcza również do szkół położonych na terenie miasta Głowna. Są to przede wszystkim dzieci, które mieszkają w miejscowościach położonych przy granicy gminy i miasta Głowno jak: Karasica, Bronisławów, Domaradzyn, Kamień, Wola Zbrożkowa. Decyzję o uczęszczaniu dziecka do szkół położonych na terenie miasta podejmują rodzice, dlatego tych dzieci Gmina Głowno nie dowozi do szkół.

Urząd Gminy zabiega, aby dzieci z terenu gminy uczęszczały do lokalnych Zespołów Szkół, w których mają bardzo dobre warunki nauki i rozwoju. Dzieci z miejscowości oddalonych od szkół dowożą do szkół autobusy finansowane ze środków gminnych.

W zespołach szkół działają oddziały przedszkole, w roku szkolnym 2015/2016, łącznie uczęszcza do nich 79 dzieci w wieku od 3 – 6 lat. Liczbę dzieci w oddziałach przedszkolnych i zerowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 30. Liczba dzieci uczęszczająca do oddziałów przedszkolnych w latach 2010-2016

Nazwa placówki	Rok szkolny 2010/11	Rok szkolny 2011/12	Rok szkolny 2012/13	Rok szkolny 2013/14	Rok szkolny 2014/15	Rok szkolny 2015/16
Przedszkole w ZSP w Mąkolicach	18	21	32	24	25	16
Przedszkole w ZSP w Lubiankowie	25	25	42	45	47	34
Przedszkole w ZSP w Popowie Głowieńskim	33	30	43	39	31	29
RAZEM	76	76	117	108	103	79

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno.

2.9.3. Ochrona Przeciwpożarowa

Na obszarze Gminy funkcjonuje 8 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych skupiających 420 strażaków - ochotników. Jednostki OSP znajdują się m.in. we wsiach:

1. Lubianków
2. Ostrołęka
3. Wola Zbrożkowa
4. Boczki Domaradzkie

5. Popów Głowieński
6. Mąkolice
7. Domaradzyn
8. Ziewanice

Z w/w zestawienia 6 jednostek OSP znajduje się w Krajowym systemie Ratowniczo-Gaśniczym. Są to: Lubianków, Ostrołęka, Wola Zbrożkowa, Boczki Domaradzkie, Popów Głowieński i Mąkolice. Sprzęt strażacki, którym dysponują jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej charakteryzują się wysokim stopniem zużycia i niezbędnym byłoby doposażenie tychże jednostek.

2.9.4. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Opieka zdrowotna w Gminie Głowno. Opiekę medyczną nad osobami ubezpieczonymi z terenu Gminy sprawuje w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej Samodzielny Publiczny ZOZ „Gabinety Lekarskie” w Głownie, Przychodnia Rejonowa w Głownie, Przychodnia leczenia Uzależnień i Współuzależnienia.

W zakresie lecznictwa zamkniętego mieszkańców Gminy obsługuje Szpital Miejski w Głownie, ponadto mogą oni korzystać z usług medycznych w zakresie lecznictwa specjalistycznego otwartego i zamkniętego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Zgierzu.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką budżetową i stosuje zasady gospodarki finansowej wynikające z ustawy o finansach publicznych. Działa na terenie Gminy i jest podzielony na rejony opiekuńcze. Celem działania Ośrodka Pomocy Społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, wspieranie ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz w miarę możliwości doprowadzenie ich do życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem. GOPS posiada budżet przyznany przez Radę Gminy w drodze Uchwały i w jego ramach świadczy usługi pomocowe i opiekuńcze. Niezależnie od przyznanego budżetu, może pozyskiwać na swoją działalność zewnętrzne środki finansowe w ramach dostępnych programów i dotacji krajowych oraz zagranicznych. W ramach swojej działalności współpracuje z organami administracji, z innymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej i ochrony zdrowia, organizacjami pozarządowymi, organizacjami społecznymi, Urzędem Pracy, Kościołem Katolickim i innymi związkami wyznaniowymi oraz innymi podmiotami, które prowadzą statutową działalność w zakresie pomocy.

GOPS wykonuje swoje zadania poprzez realizację:

- zadań zleconych, wśród nich najważniejsze to renty socjalne, zasiłki stałe i okresowe oraz pozostałe zasiłki
- zadań własnych, obejmujących m.in.: posiłki dla dzieci, zakup odzieży, zasiłki celowe i w naturze.

Pomoc społeczna GOPS polega w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
2. pracy socjalnej
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
5. realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Ośrodek realizuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii we współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Działania te - skierowane do dzieci i młodzieży oraz do osób dorosłych, w zakresie profilaktyki poprzez organizowanie we wszystkich szkołach na terenie Gminy pogadanek, rozprawdane są ulotki, plakaty oraz materiały informacyjne dot. szkodliwego działania alkoholu, nikotyny i narkotyków. Działania mające na celu zmniejszenie sprzedaży oraz podawania alkoholu osobom nietrzeźwym i nieletnim. GOPS w Głownie zajmuje się również kompletowaniem dokumentów do Domu Pomocy Społecznej oraz do Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności.

Środowiskowy Dom Pomocy Społecznej w Woli Zbrożkowej jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu, jest jednostką budżetową i stosuje zasady gospodarki finansowej wynikające z ustawy o finansach publicznych.

Dom obejmuje zasięgiem swojego działania obszar Gminy Głowno. Umieszczenie w Domu osoby spoza Gminy Głowno może mieć miejsce w sytuacjach przewidzianych w odpowiednich przepisach na podstawie stosownego porozumienia. Dom jest placówką typu A, B, C i zapewnia wsparcie: osobom przewlekłe psychicznie chorym (typ A); osobom upośledzonym umysłowo (typ B); osobom wykazującym inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (typ C).

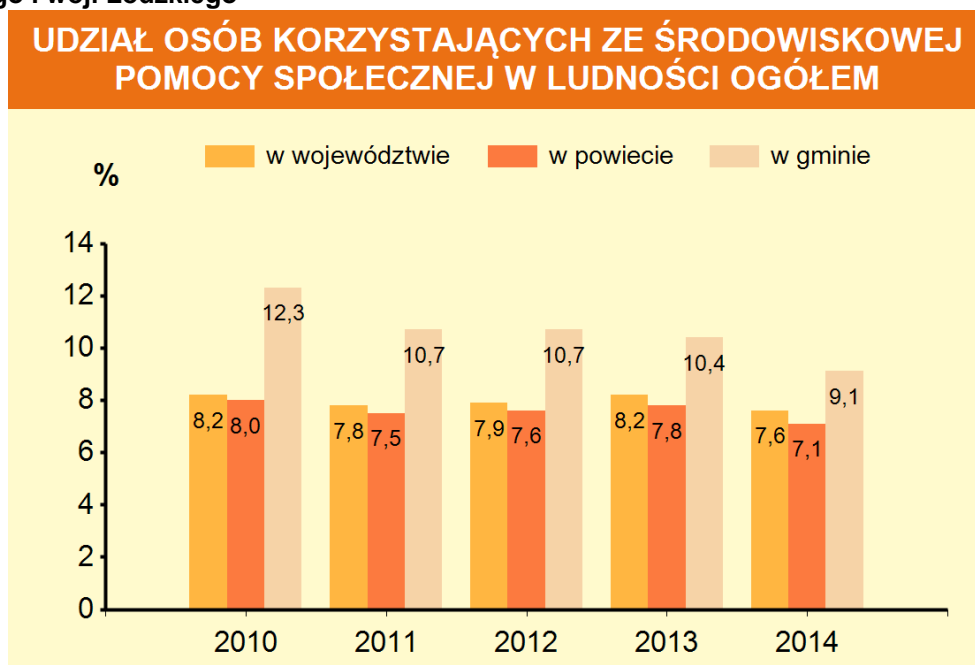
Dom jest ośrodkiem wsparcia przeznaczonym dla 60 osób, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej, a także integracji społecznej.

Ośrodek zapewnia wsparcie ww. osobom, w szczególności w zakresie aktywizacji, rehabilitacji i integracji społecznej, w miarę możliwości, przy współudziale najbliższej rodziny uczestnika.

ŚDPS przy wykonywaniu zadań i w celu efektywnej realizacji zadań współpracuje z organami administracji, jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej i ochrony zdrowia, organizacjami pozarządowymi, organizacjami społecznymi, Kościołem Katolickim i innymi związkami wyznaniowymi oraz innymi podmiotami, które prowadzą statutową działalność w zakresie pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi.

Ww. obiekty z zakresu infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia wymagają stałych nakładów modernizacyjnych z uwagi na pełnione funkcje w ramach użyteczności publicznej.

Wykres 5. Udział osób korzystających z GOPS w Głownie na tle danych statystycznych powiatu Zgierskiego i woj. Łódzkiego

Źródło. Urząd Statystyczny. Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015.

3. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI SPOŁECZNO - GOSPODARCZEJ GMINY GŁOWNO

Plan Rozwoju Lokalnego, określa kierunki rozwoju Gminy Głowno – przy uwzględnieniu jej aktualnej sytuacji społeczno – gospodarczej. Dokument zawiera zestawienie propozycji przedsięwzięć, działań i dalszego funkcjonowania gminy.

Istota lokalnej strategii rozwoju polega na wskazaniu kierunków działania, które mogą zdynamizować rozwój obszarów wiejskich, a zasadniczym celem pracy nad strategią jest ich poszukiwanie i zdefiniowanie. Zawarte w dokumencie założenia są adresowane do społeczności lokalnej zamieszkującej w Gminie Głowno i jej potencjalnych przyszłych mieszkańców. Wiele elementów zawartych w PRL ma związek ze wspieraniem aktywności gospodarczej lub społecznej mieszkańców. Jest również dokumentem, który Urząd Gminy przygotowuje na własne potrzeby, by traktować go jako program i harmonogram działania na kolejne lata.

Przy opracowywaniu Planu Rozwoju Lokalnego wzięto pod uwagę zarówno informacje UG Głowno jak również w drodze konsultacji potrzeby i sugestie społeczności lokalnej, przekazane poprzez przedstawicieli Rady Gminy.

Poniższe opracowanie stanowi rzetelną analizę istniejącej sytuacji omawianego obszaru Gminy Głowno oraz wynikające z niej kierunki działania służące rozwojowi terenu działania.

Główne cele działalności Gminy Głowno w latach 2016-2023:

1. Aktywizacja Społeczności Lokalnej

2. Rozwój Działalności Gospodarczej

3. Ochrona Środowiska Przyrodniczego

4. Poprawa Jakości Infrastruktury Technicznej

5. Poprawa Jakości Infrastruktury Społecznej

3.1. CEL GŁÓWNY NR 1 - AKTYWIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Przeprowadzane działania mają na celu aktywizację społeczeństwa lokalnego, zarówno na płaszczyźnie kulturalno – oświatowej jak i informacyjnej. Gmina Głowno charakteryzuje się wysokim udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz dodatnim saldem migracji, co jest zjawiskiem pozytywnym. W celu utrzymania dotychczasowego poziomu ludności w wieku produkcyjnym należy podjąć z jednej strony działania w celu aktywizacji gospodarki Gminy oraz z drugiej strony dokonywać systematycznych zmian w zakresie szkolnictwa, bibliotekarstwa oraz intensyfikować działania lokalnego domu kultury.

Aktywizacja społeczeństwa i podniesienie poziomu jego wykształcenia spowoduje ograniczenie bezrobocia i wzrost wskaźnika aktywności gospodarczej (liczby podmiotów w regionie), co wpłynie na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej Gminy.

3.1.1. Cele szczegółowe

- 1) Wykształcenie wśród dzieci i młodzieży chęci poszerzania wiedzy oraz zainteresowanie zajęciami pozaszkolnymi, planowane jest wdrażanie innowacyjnych programów nauczania jak i zapewnienie odpowiednio wyposażonej bazy szkolnej
- 2) Rozszerzenie działalności kulturalnej na terenie gminy, przy wykorzystaniu różnorodnych form warsztatowych skierowanych do sprofilowanych grup docelowych,
- 3) Intensyfikacja działalności informacyjnej dla rolników oraz małych przedsiębiorców, poprzez proponowanie warunków wsparcia takiej działalności
- 4) Wzrost świadomości ekologicznej wśród wszystkich grup społecznych poprzez wdrażanie programów edukacyjnych.
- 5) Rozszerzenie i rozpowszechnienie działania bibliotek publicznych, proponowanie uczestnictwa w „życiu” biblioteki, organizowanie spotkań autorskich;

Realizacja celów szczegółowych

1. Wykształcenie wśród dzieci i młodzieży chęci poszerzania wiedzy oraz zainteresowanie zajęciami pozaszkolnymi

Na terenie Gminy funkcjonują trzy zespoły szkół, w skład każdego wchodzi przedszkole, szkoła podstawowa i gimnazjum, uczęszcza do nich obecnie 456 uczniów + 79 dzieci do przedszkoli z terenu Gminy Głowno.

W celu wykształcenia wśród dzieci i młodzieży szkolnej, stanowiącej potencjał rozwojowy Gminy, chęci zdobywania wiedzy oraz innych zainteresowań, zakłada się poszerzanie oferty zajęć pozaszkolnych. Zajęcia pozaszkolne winny oferować dzieciom w różnym wieku, zabawę, naukę oraz nabywanie nowych umiejętności, stwarzają dzieciom możliwość dostępu do wiedzy,

podczas nich mogą poszerzać swoje horyzonty umysłowe oraz rozwijać relacje z rówieśnikami. Zajęcia pozaszkolne odgrywają znaczącą rolę we wspieraniu procesu uczenia się. Dzieci mają możliwość odrabiania pracy domowej i przygotowywania się do sprawdzianów razem ze swoimi kolegami. Ponadto stwarzają one wyjątkową możliwość rozwijania zainteresowań dziecka. Uczniowie nabywają umiejętność finalizowania podjętych wyzwań, a w przypadku nowych zadań chętniej wchodzi w rolę lidera grupy. Badania dowodzą, że uczniowie uczęszczający na zajęcia pozaszkolne osiągają lepsze wyniki w nauce. Program zajęć pozaszkolnych wspomaga nie tylko proces uczenia się, ale również rozwój emocjonalny i społeczny dziecka.

Oferta szkół w gminie w zakresie zajęć pozaszkolnych, będzie kontynuowana i rozszerzana o zajęcia cieszące się wśród dzieci i rodziców dużym zainteresowaniem:

- tworzenie i wspieranie już istniejących klubów i kółek sportowych zrzeszających uczniów szkół, wpływających w sposób bezpośredni na wzrost aktywności fizycznej, a tym samym na poprawę stanu zdrowia i rozwoju,
- budowanie grup warsztatowych pod kątem zainteresowań uczniów np. komputerowe, medialne, artystyczne,
- tworzenie przedmiotowych kółek zainteresowań.

Zajęcia pozaszkolne prowadzone będą zarówno w szkołach, jak i w Gminnym Ośrodku Kultury. Takie podejście do organizacji zajęć, wykorzystujące zasoby szkoły oraz Ośrodka Kultury sprawi, iż oferta będzie bogatsza i bardziej urozmaicona, a uczestnictwo w zajęciach będzie dla zainteresowanych cennym doświadczeniem, pobudzi i spowoduje wykształcenie potrzeby systematycznego poszerzania wiedzy oraz ułatwi w dłuższym okresie określenie kierunków dalszego rozwoju.

Profesjonalnie przygotowana i skierowana do konkretnych grup oferta zajęć, warsztatów czy grup będzie wartością dla uczestników. Zajęcia po szkole stwarza dzieciom możliwość dostępu do wiedzy, którego nie mają w szkole (podczas standardowych lekcji) lub domu. Dzieci i młodzież i poszerzą swoje horyzonty umysłowe oraz będą rozwijać relacje z rówieśnikami: przyjaźń i otoczenie rozwijające kreatywność, wzmacniają poczucie własnej wartości, niezależności, kształtują charakter i zdolności przywódcze, czyli podwaliny trwałych relacji sąsiedzkich, jak również i społecznych.

2. Rozszerzenie działalności kulturalnej na terenie Gminy

Gminny Ośrodek Kultury w Gminie Głowno poprzez ciekawe działania artystyczne i edukacyjne wychodzi naprzeciw społeczności lokalnej, zakłada że taka oferta pomaga współczesnemu człowiekowi zrozumieć rzeczywistość i przybliżyć sferę artystyczną mieszkańcom gminy. W ciągu roku realizowanych jest tu szereg rozmaitych wydarzeń muzycznych, imprez, spotkań,

warsztatów i wystaw. Nierzadko mają one charakter edukacyjny oraz towarzyszą im działania z innych obszarów sztuki

Planowany jest dalszy rozwój i zintensyfikowanie dotychczasowych działań Gminnego Ośrodka Kulturalnego w Bronisławowie m.in. poprzez:

- współpracę z funkcjonującymi na terenie Gminy szkołami, między innymi w zakresie wzbogacania oferty zajęć pozaszkolnych, przygotowywania i ekspozycji wystaw prac uczniów,
- organizowanie warsztatów, konkursów, spotkań dla różnych grup społeczności lokalnej,
- przygotowywanie rozgrywek i zawodów sportowych,
- organizację spektakli teatralnych bądź koncertów skierowanych do mieszkańców oraz wspieranie inicjatyw społeczeństwa lokalnego

Ponadto GOK w Bronisławowie planuje rozszerzyć współpracę z innymi ośrodkami kulturalnymi z regionu, podejmie działania w celu organizacji imprez wyjazdowych oraz wzrostu ilości gości z poza granic Gminy. Celem wszystkich warsztatów oraz dodatkowych aktywności jest wyzwolenie i nauczenie cennych umiejętności życiowych: pewności siebie, samodyscypliny zarządzania czasem, określania priorytetów, wyznaczania celów i dążenia do nich, cierpliwości, odpowiedzialności za siebie i innych, budowania relacji z rówieśnikami i dorosłymi. Najważniejsze jednak jest budowanie społeczeństwa obywatelskiego i wspólne działania na rzecz społeczności lokalnej gminy.

3. Intensyfikacja działalności informacyjnej dla rolników oraz małych przedsiębiorców

Gminny Ośrodek Kultury w Bronisławowie mając na uwadze aktywny rozwój gminy prowadzi kursy i spotkania żywieniowe dla rolników.

W celu wzrostu aktywności i wsparcia merytorycznego zarówno tej grupy społecznej, jak i grupy małych przedsiębiorców funkcjonujących na terenie Gminy, organizowane są docelowo punkty informacji gospodarczej, udzielające informacji na temat:

- procedur tworzenia podmiotów gospodarczych;
- zasad funkcjonowania podmiotów gospodarczych,
- korzystania z funduszy zewnętrznych, dotacji inwestycyjnych (fundusze unijne) oraz innych źródeł finansowania – kredyty bankowe, pożyczki itp.

Planowane jest kontynuowanie i rozszerzanie działań, których celem jest zapobieganie bezrobociu oraz wzrostu aktywności ekonomicznej mieszkańców.

4. Wzrost świadomości ekologicznej wśród wszystkich grup społecznych

Gminny Ośrodek Kultury w Bronisławowie, Urząd Gminy Głowno oraz Zespoły Szkół w Gminie Głowno realizują zadania dotyczące edukacji ekologicznej. Programy te oprócz wymiaru edukacyjnego mają na celu informowanie społeczności lokalnej o aktualnym stanie środowiska naturalnego, a ich celem jest realizacja działań na rzecz jego poprawy. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa lokalnego, wpłynie na zmniejszenie stopnia zanieczyszczenia środowiska przez gospodarstwa indywidualne i przedsiębiorstwa działające na terenie gminy.

Wprowadzony w 2013 roku Plan Gospodarowania Odpadami ma na celu ochronę środowiska i zagospodarowanie surowców wtórnych jak: makulatura, szkło plastik czy metale.

W UE obowiązują najbardziej kompleksowe przepisy w zakresie ochrony środowiska, które są podstawą nowego programu działań. Unia Europejska wyznaczyła cele dotyczące emisji gazów cieplarnianych, energooszczędności i zasobów odnawialnych, jakości wody i powietrza, odpadów, chemikaliów, bioróżnorodności i zasobów naturalnych.

W programie działań Unii Europejskiej w zakresie środowiska naturalnego, który przyjęto w listopadzie 2013 r. wyznacza się kierunki polityki do roku 2020. Program wyznacza ramy całej polityki unijnej w zakresie ochrony środowiska od chwili obecnej do 2020 r. Jest on spójny z dotychczasową strategią „Europa 2020”, która wskazuje zrównoważony wzrost jako jeden z trzech głównych priorytetów, zaś jedną z jego sztandarowych inicjatyw jest zasobooszczędność. Główne obszary działań: ochrona przyrody, bardziej efektywne wykorzystywanie zasobów i przejście na gospodarkę niskoemisyjną oraz ochrona zdrowia ludzi przed zagrożeniami środowiskowymi. Sprostanie wyzwaniom w zakresie ochrony środowiska i klimatu jest nie tylko istotnym zadaniem Unii Europejskiej, ale także stwarza możliwość długofalowego rozwoju i poprawy jakości życia obywateli.

Zadania stojące przed instytucjami gminnymi w zakresie środowiska będą systematycznie i wdrażane nowe. Podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju poprzez:

- 1) Upowszechnianie wiedzy z zakresu ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju,
- 2) Kształtowanie zachowań prośrodowiskowych ogółu społeczeństwa, w tym dzieci i młodzieży,
- 3) Aktywizacja społeczna – budowanie społeczeństwa obywatelskiego w obszarze ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju.

Oprócz działań tzw. miękkich, planowane są w Gminie Głowno również inwestycje, które w perspektywie czasowej będą działać na rzecz ochrony środowiska naturalnego oraz życia i zdrowia ludzi. Na tego typu działania w specjalnie opracowanych programach dofinansowujących są przeznaczone środki finansowe do pozyskania przez jednostki samorządu terytorialnego.

5. Rozszerzenie i rozpowszechnienie działania bibliotek publicznych

Obecnie na terenie Gminy Głowno funkcjonuje jedna Biblioteka Publiczna w Bronisławowie i trzy biblioteki szkolne w Zespołach Szkół Mąkolicach, Popowie, Lubiankowie. We wsi Ostrołęka w siedzibie miejscowej OSP, od wielu lat prowadzony jest punkt biblioteczny. Biblioteka w Bronisławowie zajmuje dwa duże pomieszczenia, czytelnicy mają do dyspozycji dużą czytelnię i swobodny dostęp do księgozbioru oraz czytelni internetowej.

W celu zwiększenia dostępności społeczeństwa do wiedzy i informacji, księgozbiory jakimi dysponuje jednostka, są systematycznie uzupełniane. Takie działania gwarantują możliwość zapoznania się społeczeństwa lokalnego z nowymi pozycjami literatury oraz wyrównanie szans edukacyjnych dzieci z rodzin ubogich umożliwiając korzystanie z zasobów bibliotecznych oraz z podręczników szkolnych, akcja skierowana w szczególności dla dzieci z rodzin ubogich. Pracownicy bibliotek we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Kultury wdrażają różne programy i działania kulturalnie skierowane do młodszych i do starszych czytelników: warsztaty, spotkania autorskie i in, wszystkie te działania mają na celu przyciągnięcie nowych czytelników do bibliotek.

Urząd Gminy jest zainteresowany dofinansowaniem bibliotek ze środków poza gminnych. Od kilku lat w ramach rozwoju funkcjonują programy mające na celu podniesienie rangi bibliotek w małych miejscowościach i na wsiach i stworzenie z nich małych ośrodków kultury, w szczególności dotyczy to bibliotek wiejskich.

- Program Biblioteki Narodowej "Zakup nowości wydawniczych do bibliotek", w ramach którego można zakupić nowości wydawnicze do bibliotek publicznych zgodnie z potrzebami partnerskich bibliotek szkolnych" realizowany w ramach "Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa na lata 2014-2020". Program ten uruchomiony został w celu wzmocnienia potencjału bibliotek publicznych i szkolnych. Założeniem projektu jest połączenie sił bibliotek publicznych i szkolnych oraz wspólne działanie na rzecz rozwoju czytelnictwa wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych. W ramach partnerstwa biblioteki (publiczne i szkolne) przeprowadzają wspólne zadania edukacyjne i kulturalne z uczniami na rzecz rozwoju czytelnictwa.
- Program Instytutu Książki, Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2014–2020, na którego realizację w ciągu najbliższych sześciu lat przewidziano miliard złotych: 650 mln zł ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego i 350 mln zł od beneficjentów programu, m.in. od samorządów i instytucji. Celem programu jest przekształcenie bibliotek publicznych w mniejszych miejscowościach w lokalne centra dostępu do kultury, wiedzy i ośrodki życia społecznego poprzez finansowe wsparcie modernizacji, budowy lub przebudowy placówek bibliotecznych.

- Realizowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej od 2015 r. program „Książki naszych marzeń”, który trafił dziś do konsultacji zewnętrznych, będzie przedpołem do realizowanego wspólnie z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego wieloletniego Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa (realizowanego w latach 2016-2020). Program „Książki naszych marzeń” ma promować czytelnictwo wśród uczniów szkół podstawowych, dzięki doposażeniu bibliotek szkolnych w pozycje wybrane przez uczniów. Dotyczył będzie szkół podstawowych i ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia.

3.2. CEL GŁÓWNY NR 2 – ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Gmina Głowno jest gminą wiejską o charakterze typowo rolniczym (66% gospodarstw domowych utrzymuje się z działalności rolniczej prowadzonej na własny rachunek, natomiast 2,19% gospodarstw domowych utrzymuje się z pozarolniczej działalności gospodarczej).

Działania mają na celu utworzenie warunków przyjaznych inwestorowi, dotyczyć będą posiadanych zasobów naturalnych oraz zasobów ludzkich.

3.2.1. Cele szczegółowe

- 1) Ograniczanie poziomu bezrobocia,
- 2) Wsparcie osób zakładających działalność gospodarczą,
- 3) Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy,
- 4) Wzrost konkurencyjności działalności rolnej.

Realizacja celów szczegółowych

1. Ograniczenie poziomu bezrobocia

Na terenie Gminy stopa bezrobocia wg stanu na koniec 2015 r. wynosiła 14%. Gmina prowadzi działania w celu ograniczenia liczby bezrobotnych m.in. poprzez dorywcze prace interwencyjne, jednak z uwagi na brak środków finansowych liczba prac jest ograniczona. W dłuższym okresie należy podjąć działania w celu stałego ograniczenia poziomu bezrobocia.

Zakłada się sporządzenie raportu o stanie bezrobocia określającego strukturę wiekową ludności oraz poziom wykształcenia. Umożliwi to sklasyfikowanie posiadanych zasobów ludzkich. W kolejnym etapie dokonany zostanie monitoring potrzeb potencjalnych inwestorów. Umożliwi to promowanie Gminy w odpowiednich sektorach gospodarki w celu zwiększenia poziomu inwestycji tworzących nowe miejsca pracy. Gmina prowadzi stałą współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Zgierzu i Wojewódzkim Urzędem Pracy w Łodzi. Rozpoczęto działania

mające na celu przekwalifikowanie grup społecznych/zawodowych charakteryzujących się najwyższym stopniem bezrobocia. Specjalnie opracowane przez urzędy pracy kursy będą skierowane do osób, które chcą się przekwalifikować, podnieść kwalifikacje oraz osób zagrożonych utratą pracy.

2. Wsparcie osób zakładających działalność gospodarczą

Propagowanie działalności gospodarczej na własny rachunek

- wsparcie dla osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą
- preferencje w udzielaniu pożyczek ze środków Funduszu Pracy w współpracy z miejscowym Urzędem Pracy w Zgierzu
- wskazywanie innych źródeł pozyskania środków na podjęcie działalności pozarolniczej lub tworzenie nowych stanowisk pracy
- doradztwo w zakresie możliwości korzystania z funduszy dotacji inwestycyjnych – fundusze unijne
- wspieranie inicjatyw instytucji podejmujących przedsięwzięcia w zakresie szkoleń i aktywizacji zawodowej kobiet
- rozwijanie programów dofinansowujących komunikację do miejscowości, w których znajdują się zakłady pracy

Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi wspierającymi małą przedsiębiorczość, w tym organizującymi w ramach grantów szkolenia, w tym językowe i warsztaty dla społeczności lokalnej. Gmina rozważa utworzenie podmiotu, którego działania będą skupiały się na wspieraniu inicjatyw gospodarczych małych i średnich przedsiębiorstw z terenu Gminy Głowno. Wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorców odbywać się będzie poprzez ułatwianie im dostępu do dostępnych źródeł finansowania w drodze udzielania dotacji bezzwrotnych, organizowania staży i prac sezonowych.

Przyrost miejsc pracy wiązany głównie z ożywieniem gospodarczym nie spowoduje integracji zawodowej długotrwale bezrobotnych z rynkiem pracy. Dlatego konieczne jest podjęcie konkretnych działań ze strony aktywnej polityki rynku pracy na terenie gminy, których celem będzie poprawa konkurencyjności tej grupy osób na rynku pracy. Działania te będą dotyczyły osób tzw. trwale bezrobotnych oraz osób pracujących w rolnictwie.

3. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Gminy

W celu uatrakcyjnienia Gminy dla potencjalnych inwestorów, planuje się stworzenie stref ekonomicznych, na terenie których obowiązywać będą preferencyjne warunki działania, np. przyznawanie ulg w zakresie podatków od nieruchomości oraz podatków od środków transportu

– dla inwestorów rozpoczynających nową działalność, która jest istotna dla zmniejszenia stopy bezrobocia.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego dla Gminy Głowno wskazano jako jeden z kierunków rozwoju, inwestycje w rolnictwo ekologiczne, ekoturystykę czy agroturystykę. Typowo rolniczy charakter gminy jest jej mocną stroną w prowadzeniu tego typu działalności. Rozwój działalności inwestycyjnej uzależniony jest również od jakości posiadanych zasobów naturalnych oraz zasobów ludzkich, ważnym zatem jest inwestowanie w osoby chętne prowadzić działalność w powyżej wskazanych obszarach.

Rozwój turystyki jest też działaniem i polem do inwestycji samej Gminy i jej jednostek, środki na rozwój miejsc związanych z historią i promowaniem regionu można pozyskać z funduszy UE w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w szczególności w programie Odnowa wsi oraz w programach MKIDN.

Atrakcyjność turystyczna obszarów wiejskich jest ściśle powiązana z komunikacją, dlatego istotne jest inwestowanie w infrastrukturę drogową, która na terenie Gminy Głowno wymaga wielu remontów. Plan Rozwoju Lokalnego zakłada modernizację sieci drogowej w roku 2016r. i latach następnych tj. 2017 – 2023. Modernizacja obejmować również będzie naprawy dotychczasowej nawierzchni asfaltowej istniejących dróg, utwardzanie nawierzchni dróg gminnych oraz dróg dojazdowych, a także budowę nowych odcinków dróg w miejscach tego wymagających. Dodatkowo ważnym jest zaplanowanie działań w najbliższych latach w tworzenie lub rekonstrukcje szlaków turystycznych pieszych i rowerowych. Jest to także sfera, która może rozwinąć działalność gospodarczą społeczności lokalnej w postaci baz turystycznych czy wypożyczalni rowerów. Preferowany na obszarze Gminy jest rozwój działalności produkcyjnej o charakterze nieuciążliwym dla otoczenia.

Powstały w pobliżu gminy Głowno, Strykowski węzeł komunikacyjny i centra logistyki stanowią potencjał rozwojowy dla przedsiębiorczości i miejsc pracy dla społeczności z Gminy Głowno. Zatem wysoka jakość dróg gminnych - dojazdowych do ww. węzła – może stanowić ważny czynnik decyzyjny dla potencjalnych inwestorów. Z drugiej zaś strony dla mieszkańców gminy otwierają się nowe możliwości w postaci dostępnych miejsc pracy, to z kolei wymaga innego podejścia do wspierania komunikacji zbiorowej i indywidualnej. Do osiągnięcia konkurencyjności gmina będzie dążyć przez "domykanie najważniejszych dróg transportowych i tworzenie spójnej sieci komunikacyjnej". Dążenie gminy do konkurencyjności w skali lokalnej musi być zapewniana poprzez kompleksowe "dowiązanie" miejscowości do rozwijającej się sieci dróg najwyższych kategorii poprzez budowę szlaków transportowych niższego rzędu i ten cel określa Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016-2023.

Inwestycja w ludzi poprzez coroczne przygotowywanie raportu o stanie bezrobocia określającego strukturę wiekową oraz strukturę wykształcenia ludności, jest ważnym elementem, który może wyznaczać preferowane kierunki rozwoju przedsiębiorczości i sposób na wsparcie mieszkańców. Inną zaletą raportu, jest fakt iż będzie on stanowił informator o zasobach i kwalifikacjach ludności w wieku aktywności gospodarczej, także tych wchodzących na rynek pracy.

4. Wzrost konkurencyjności rolnictwa

Na terenie Gminy większość stanowią średnie gospodarstwa rolne o powierzchni od 5-10 ha (31% ogółu) oraz gospodarstwa duże powyżej 10 ha (27% ogółu). Gleby występujące na obszarze Gminy pozwalają na uprawy przede wszystkim zbóż oraz ziemniaków.

Gospodarstwa rolne charakteryzują się wysokim poziomem produkcji zwierzęcej – głównie produkcji mleka. Podejmowane działania mają na celu zwiększenie konkurencyjności rolnictwa. Zakładane działania prowadzić mają do zwiększenia specjalizacji rolnictwa z uwzględnieniem:

- dotychczasowych kierunków działania,
- stanu oraz jakości gleb,
- kwalifikacji i przygotowania rolników,
- obniżenia kosztów jednostkowych produkcji rolniczej.

Poprawa jakości infrastruktury drogowej ułatwi dalszy rozwój gospodarstw rolnych. Wspieranie rolników oraz prowadzenie informacji dotyczących: procedur otrzymywania dotacji z unijnych funduszy, programów prowadzonych przez Agencję Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa. Bliska współpraca z Biurem Powiatowym Łódzkiego Oddziału Regionalnego ARiMR pozwoli na zapewnienie dostępności informatorów, broszur czy formularzy wniosków w celu udostępnienia ich zainteresowanym rolnikom.

Aktywizacja gospodarki i rozwijanie Gminy wyznacza jej położenie geograficzne bliskość dużej aglomeracji, dobre skomunikowanie dzięki bliskości węzła strykowskiego oraz walory turystyczne, jak: liczne pomniki przyrody, zabytki architektury, bliskość lasów. Te aktywa Gminy Głowno określają kierunki dalszego rozwoju zawarte w dokumencie Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2016-2023.

Działania w obszarze rozwoju Gminy Głowno w aspekcie inwestycji i działalności gospodarczej nakierowane zostaną na promocję:

- realizowanie spójnej kampanii promującej walory turystyczno-wypoczynkowe obszaru,
- pomoc dla gospodarstw chcących rozpocząć działalność agroturystyczną,
- wspieranie mieszkańców w tworzeniu bazy turystycznej oraz atrakcji turystycznych,
- modernizacja dotychczasowych oraz budową nowych dróg gminnych w celu polepszenia jakości lokalnej infrastruktury drogowej,

- kontynuowanie prac polegających na zagospodarowaniu terenów przyrzecznych jako obszarów rekreacyjnych,
- stworzenie warunków umożliwiających rozwój bazy działek letniskowych.

3.3. CEL GŁÓWNY NR 3 - OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Gmina Głowno posiada zagospodarowane enklawy przyrody w postaci parków wiejskich, w których znajdują się liczne pomniki przyrody. Na terenie parków znajdują się cenne zabytki architektury. Ważnym turystycznym obiektem Gminy jest obszar krajobrazu chronionego „Dolina Mrogi”.

Wody powierzchniowe charakteryzują się średnim stopniem zanieczyszczenia spowodowanym odprowadzaniem ścieków komunalnych, ścieków technologicznych z miasta Głowna oraz spływem nawozów sztucznych z pól.

Emisja zanieczyszczeń do atmosfery pochodzi głównie z gospodarstw indywidualnych, a także z pobliskich dróg krajowych i powiatowych. W przypadku emisji hałasu głównymi źródłami jest komunikacja drogowa oraz kolejowa.

3.3.1. Cele szczegółowe

- 1) Utrzymanie dotychczasowego stanu posiadanych dóbr kultury,
- 2) Poprawa stanu wód powierzchniowych,
- 3) Poprawa stanu gleb,
- 4) Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery,
- 5) Ograniczenie emisji hałasu.

Realizacja celów szczegółowych

1. Utrzymanie dotychczasowego stanu posiadanych dóbr kultury

Gmina Głowno posiada kilka cennych zabytków architektury pochodzących z XVI w., XIX w. oraz z początku XX w., z racji swej wartości historycznej podlegają Konserwatorowi Zabytków. Ciekawe i dobrze zagospodarowane parki wiejskie, w których rosną, pomniki przyrody, dodatkowym walorem zasługującym na wyróżnienie jest również obszar chronionego krajobrazu „Dolina Morgi”. Obiekty stanowiące dobra kultury podwyższają walory turystyczne Gminy Głowno i w sposób pośredni wpływają na możliwość rozwoju agroturystyki, wypoczynku i rekreacji.

Ważnym tematem dla Gminy w perspektywie Planu Rozwoju Lokalnego na lata 2016-2023 jest identyfikacja zagrożeń i określenie potrzeb wynikających z dbałości o posiadane mienie. Z drugiej zaś strony, zakładając rozwój turystyki niezbędna jest promocja obiektów, publikacja wydawnictw nt. historycznych pałaców, parków i obiektów posiadających cenne walory historyczne i turystyczne.

W celu utrzymania na niezmiennym poziomie stanu technicznego zabytków, należy zapewni w budżecie gminy niezbędne, bieżące środki finansowe. Kontynuowana będzie także współpraca z samorządem wojewódzkim oraz MKiDN w zakresie udzielenia dotacji na prace konserwatorskie i roboty budowlane w obiektach zabytkowych na terenie gminy. Z kolei pomniki przyrody oraz obszar chronionego krajobrazu wymagają systematycznego monitoringu w celu zapobieżenia degradacji otaczającego ich środowiska naturalnego.

2. Poprawa stanu wód powierzchniowych

Powodem zanieczyszczenia wód powierzchniowych jest wzrost zaopatrzenia mieszkańców wsi i rolnictwa w wodę bez równoczesnego rozwiązywania problemu gospodarki ściekowej. Zagrożeniem wód powierzchniowych są również spływy powierzchniowe z pól nawozów sztucznych, głównie fosforanów, które powodują przyspieszony, nadmierny rozwój glonów, które ulegając rozkładowi pochłaniają bardzo duże ilości tlenu, przyczyniając się do dalszej degradacji wody. Najbardziej niekorzystne jest to zjawisko w zbiornikach wodnych.

Innym ważnym zjawiskiem mającym wpływ na zanieczyszczenie wód w gminie są ścieki technologiczne pochodzące z zakładów przemysłowych zlokalizowanych na terenie miasta Głowno. Likwidacja tego zagrożenia będzie miała istotny wpływ na stan czystości rzek.

Poprawa stanu wód powierzchniowych wymagają podjęcia działań:

- ✓ systematyczna realizacja programu edukacji ekologicznej dotycząca dbałości o środowisko naturalne,
- ✓ ograniczenie stosowania nawozów sztucznych, zastępując je środkami naturalnymi,
- ✓ monitoring szczelności szamb przydomowych,
- ✓ określenie zasad wdrożenia planu współfinansowania na terenie Gminy Głowno budowy przydomowych ekologicznych oczyszczalni ścieków,
- ✓ modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków technologicznych w celu dostosowania ich do wymogów unijnych oraz wzrostu ich wydajności,
- ✓ rozważenia budowy zbiorczych kanalizacji sanitarnych w wybranych miejscowościach, przy oszacowaniu jej celowości i kosztów.

Zgodnie ze stanem z 31.12.2015 r. w Gminie Głowno działa 50 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 1005 zbiorników bezodpływowych. Warto zatem poruszyć problem stanu środowiska naturalnego podczas spotkań z mieszkańcami gminy, w celu podjęcia działań

zmierzających do zmniejszenia stopnia jego degradacji i obniżenia zanieczyszczenia.

W perspektywie lat 2014 – 2020 Polska uzyskała środki z UE na działania ukierunkowane na ochronę środowiska naturalnego, w ramach Programu PROW, Poddziałaniu „Gospodarka wodno-ściekowa” znajdują się zadania związane z ochroną wód powierzchniowych i podziemnych poprzez budowę, rozbudowę i modernizację systemów kanalizacji zbiorczej, kanalizacji deszczowej i oczyszczalni ścieków oraz inwestycje w zakresie sieci i urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych.

Wyznaczanie celów, realizacja zakładanych zadań zawartych w Planie Rozwoju Lokalnego na lata 2016-2023 z punktu widzenia dobra społecznego i prowadzenie bieżącego monitoringu stanu wód powierzchniowych, pozwoli na wypracowanie działań gminy w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

3. Poprawa stanu gleb

Badania zawartości metali w strukturze gleb wskazują na brak przekroczeń dopuszczalnych wartości. Gleby charakteryzują się wysokim stopniem zakwaszenia oraz małą zasobnością potasu, magnezu oraz fosforu. W ramach kompetencji gminy będą prowadzone działania w zakresie polityki rolnej w tym wapnowania oraz odpowiedniego nawożenia.

W celu utrzymania dotychczasowych gruntów ornych w dobrej kulturze dla przyszłych pokoleń, przepisy, które nakładałyby na właścicieli gruntów obowiązek utrzymania dotychczasowych gruntów ornych w dobrej kulturze, kwestia rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym m.in. występowania wieloletnich zachwaszczonych odłogów, uregulowane są w ustawie z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1205). Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, właściciel gruntów stanowiących użytki rolne oraz gruntów zrehabilitowanych na cele rolne obowiązany jest do przeciwdziałania degradacji gleb, w tym szczególnie erozji i ruchom masowym ziemi.

Ważne zatem jest wykazanie dużej dbałości ze strony gminy i systematyczne monitorowanie gruntów rolnych na obszarze gminy.

Powyższe działania mają zapobiegać degradacji gleb rolniczych na terenie gminy oraz wskazywać właściwe kierunki działań.

4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery

Na terenie gminy Głowno w ramach wojewódzkiego systemu oceny jakości powietrza prowadzone są pomiary zanieczyszczeń powietrza. Punkty pomiarów jakości powietrza z pasywnym poborem próby SO₂ i NO₂ na terenie gminy zlokalizowany jest w Woli Mąkolskiej. Stan czystości powietrza w gminie generalnie nie budzi zastrzeżeń.

Zwiększone stężenia zanieczyszczeń istnieją w sezonie grzewczym, w ośrodkach o większej koncentracji zabudowy, bowiem w gminie dominuje ogrzewanie węglem (obejmuje około 90% budynków). Źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza jest również nasilony ruch komunikacyjny, szczególnie na drogach krajowych, gdzie duży udział ma ruch tranzytowy. Obecnie jedno z największych zagrożeń zdrowia ludności i środowiska stanowią zanieczyszczenia pyłowe.

Gminy Głowno jako, typowa gmina wiejska posiada niejednorodną strukturę zasobów mieszkaniowych, jednym ze sposobów działania w zakresie ograniczenia zanieczyszczeń z indywidualnych palenisk jest wsparcie udzielane indywidualnym gospodarstwom domowym w celu modernizacji istniejącego systemu ogrzewania na proekologiczne.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno 2016 – 2020 zawiera cele związane z ochroną środowiska naturalnego i wspieraniem efektywności wykorzystania zasobów, w tym także ochronę, promocję i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i wiele innych działań na rzecz rozwoju gminy. Przygotowanie programu gminnej gospodarki cieplnej poprzez opracowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN), jest jednym z zadań stojących przed Urzędem Gminy, istotnym dla jej mieszkańców, turystów i przyszłych inwestorów.

W ramach Regionalnych Programów Operacyjnych na lata 2014-2020 z uwagi na lokalizację gminy właściwym Programem UE jest Regionalny Program Operacyjny woj. łódzkiego na lata 2014-2020, natomiast na poziomie Krajowym ważnym dla wsparcia inwestycji podejmowanych przez gminę w zakresie ochrony środowiska jest Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020.

Celem programów jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku, a także sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Programy w sposób szczególny promuje JST przeznaczając środki finansowe w obszarze transportu oraz podniesienia efektywności energetycznej budynków publicznych czy odnawialnych źródeł energii.

Środki w ramach RPO WŁ lub POLiŚ mogą być podstawą do tworzenia programu wsparcia dla mieszkańców w zakresie odnawialnych źródeł energii, wymiany pokryć z azbestu czy termomodernizacji.

- Technologia odnawialnych źródeł energii (Fotowoltaika) daje możliwość inwestowania szerokiej grupie osób, ze względu na swój prospołeczny charakter tworzy wszystkim obywatelom szansę inwestowania, posiadania i w dłuższej perspektywie zarabiania na własnych źródłach energii. To ważne w aspekcie rozwoju działalności gospodarczej na terenie gminy.
- Istotnym zadaniem jest wymiana pokryć dachowych z azbestu. Niestety na wielu dachach i

fasadach budynków w gminie są nadal wyroby zawierające azbest, w szczególności dotyczy to budynków gospodarczych i mieszkalnych. Przy opracowywaniu programu niezbędne jest zwrócenie uwagi na procedury związane z usuwaniem, pakowaniem, transportem i składowaniem odpadów reguluje ustawa o odpadach i szereg rozporządzeń.

- Termomodernizacja to także ważny temat dla inwestycji gminnych, obejmuje zmiany zarówno w systemach ogrzewania i wentylacji, jak i strukturze budynku oraz instalacjach doprowadzających ciepłą wodę. Najczęściej przeprowadzane działania to ocieplanie ścian zewnętrznych i stropów, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana lub modernizacja systemów grzewczych. Działania w zakresie termomodernizacji zostały przewidziane w Planie Rozwoju Lokalnego dla budynków użyteczności publicznej w gminie.

W przypadku zanieczyszczeń emitowanych przez środki transportu z uwagi na bliskość węzła komunikacyjnego w Strykowie zlokalizowanego w pobliżu Gminy Głowno, wskaźniki mają charakter wzrostowy. Zadaniem jakie jest ważne w tym aspekcie, to przede wszystkim dokonanie pomiarów w zakresie aktualnego stanu zanieczyszczeń drogowych, w następstwie którego należy przygotować plan rozwiązań systemowych typu budowa ekranów, zadrzewienia lub wdrożenie innych skutecznych rozwiązań eliminujących zagrożenie.

5. Ograniczenie emisji hałasu

Głównym źródłem hałasu na terenie Gminy jest komunikacja drogowa. Największym natężeniem hałasu charakteryzuje się zatem obszar w pobliżu drogi krajowej Łódź – Warszawa: w miejscowości Konarzew, Kadzelin, Kamień, Ostrołęka. Na tym obszarze średni poziom hałasu wynosi około 75 dB tj. o 10 dB powyżej obowiązujących norm.

Stanowi on najbardziej uciążliwy rodzaj hałasu komunikacyjnego. Wraz z niewystarczającym i spóźnionym, w stosunku do tempa rozwoju komunikacji drogowej, rozwojem układów drogowo – ulicznych (zły stan nawierzchni, zbyt wąskie drogi, wzmożony ruch), uległy pogorszeniu warunki akustyczne oraz zwiększyła się uciążliwość dla mieszkańców terenów położonych w pobliżu tras komunikacyjnych. Zagrożenie hałasem drogowym, zwłaszcza ulicznym, stanowi około 80% wszystkich zagrożeń akustycznych w środowisku.

Komunikacja kolejowa na terenie Gminy przebiega przez miejscowości Konarzew, Kadzelin, Kamień, Ostrołęka.

W celu ograniczenia uciążliwości wynikających z emisji hałasu w dłuższym okresie zakłada się wymianę nawierzchni na najbardziej uszkodzonych odcinkach dróg, nasadzenia przy drogach nowym drzewostanem oraz pielęgnację już istniejącego. W miejsca szczególnie uciążliwych rozpatrzenie postawienia ekranów, dotyczy to miejsc sąsiadujących (w znacznej bliskości) z drogą krajową i autostradą.

3.4.CEL GŁÓWNY NR 4 - POPRAWA JAKOŚCI INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Infrastruktura techniczna na terenie Gminy Głowno obejmuje:

- ✓ infrastrukturę drogową,
- ✓ infrastrukturę wodno – kanalizacyjną,
- ✓ infrastrukturę gazową,
- ✓ infrastrukturę gospodarki odpadami,
- ✓ infrastrukturę teletechniczną.

Na terenie Gminy Głowno znajdują się drogi krajowe, powiatowe, gminne oraz lokalne dojazdowe do pól, drogi leśne należące do Nadleśnictwa. Najwyższą klasę drogi zlokalizowanej na terenie gminy Głowno stanowi **autostrada A-1**, przebiegająca przez miejscowości: Mąkolice oraz Wola Mąkolska, jedna **droga krajowa** relacji Łódź - Stryków - Głowno – Łowicz, drogi powiatowe o łącznej długości 71,3 km, drogi gminne o łącznej długości 131,57 km oraz drogi dojazdowe do pól o długości 85,5 km.

Teren Gminy jest w około 98% zwodociągowany, wymaga jednak inwestycji w modernizację linii wodociągowych i budowy nowych studni.

Zbiorcza sieć kanalizacyjna, oczyszczalnia ścieków komunalnych oraz sieć gazowa na terenie Gminy Głowno nie istnieje. Mieszkańcy korzystają z gazowych instalacji indywidualnych, w postaci wymiennych butli gazowych. Realny układ zasilenia w gaz przewodowy miasta i gminy Głowno zakłada docelowe powiązanie sieci gazowych średniego ciśnienia z kierunków Stykowa i Łowicza. Powyższe nie wyklucza docelowej budowy w/w gazociągu wysokiego ciśnienia, jeżeli w przyszłości zaistnieją warunki ekonomicznej opłacalności dla takiej realizacji.

W 2013 roku na obszarze Gminy została wprowadzona selektywna zbiórka odpadów komunalnych oraz odbiór odpadów segregowanych. Zorganizowanym systemem zbiórki odpadów komunalnych na terenie Gminy Głowno objętych jest 100 % gospodarstw. Podmioty zajmujące się zbiórką odpadów: Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania z Łodzi, RS II Sp. z o.o. ze Zgierza, TONSMEIER CENTRUM Sp. z o.o. z Kutna. Zezwolenie na odbiór nieczystości płynnych posiadają przedsiębiorstwa: NOREK Usługi Asenizacyjne i Transportowe z Domosina, RS II Sp. z o.o. ze Zgierza ora TOITOI Polska Sp. z o.o. z Warszawy. Odpady komunalne zebrane z terenu Gminy Głowno, są wywożone na składowisko odpadów komunalnych w m. Krzyżanówek gm. Krzyżanów (RIPOK).

W zakresie usług telekomunikacyjnych teren gminy Głowno jest obsługiwany przez operatora Telekomunikacja Polska S.A. Na terenie gminy funkcjonuje koncentrator telefoniczny we wsi Popów. Koncentrator powiązany jest światłowodem z centralą miejską zlokalizowaną na terenie miasta Głowna. Lokalną sieć napowietrzną stanowią linie telefoniczne napowietrzne i kable ziemne. Sieć telekomunikacyjna obejmuje swoim zasięgiem większość abonentów w gminie. Łączność bezprzewodowa w gminie jest realizowana za pośrednictwem masztów przekaźnikowych zlokalizowanych na terenie miasta Głowna i na terenie gminy Stryków w sąsiedztwie Woli Mąkolskiej.

3.4.1. Cele szczegółowe:

- 1) poprawa jakości infrastruktury drogowej,
- 2) zwiększenie dostępu komunikacji autobusowej,
- 3) poprawa jakości infrastruktury wodnokanalizacyjnej,
- 4) gospodarka odpadami
- 5) rozwój sieci teletechnicznej

Realizacja celów szczegółowych

1. Poprawa jakości infrastruktury drogowej

Na obszarze Gminy przebiegają drogi publiczne:

- jedna droga krajowa relacji Łódź - Stryków - Głowno – Łowicz. Jej długość w granicach gminy wynosi 3 km, posiada nawierzchnię bitumiczną.
- drogi powiatowe o łącznej długości 71,3 km. W 75 % posiadają nawierzchnię utwardzoną – bitumiczną.
- drogi gminne o łącznej długości 131,57 km oraz drogi dojazdowe do pól o długości 85,5 km. Nawierzchnię asfaltową posiada ok. 48 km spośród tych dróg.

Obecny stan dróg gminnych wymaga podjęcia ich remontu, ponieważ zagraża bezpieczeństwu ich użytkowników oraz ma negatywny wpływ na rozwój działalności rolniczej oraz przedsiębiorczości na terenie gminy. Gmina w ramach środków z UE i grantów krajowych wykonała modernizację części dróg: w postaci nowych nakładek bitumicznych oraz utwardzenia powierzchni gruntowych.

Gmina systematycznie realizuje plan naprawczy dróg znajdujących się na jej obszarze, dokonywane są systematyczne modernizacje posiadanych dróg gminnych oraz dojazdowych w zakresie ich utwardzania. Realizowane są także cele i wskazania zawarte w „Studium

uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głowno”, jak stałe podnoszenie standardu dróg gminnych oraz dostosowywanie parametrów dróg do przepisów w zakresie dróg publicznych.

Poprawa jakości gminnej infrastruktury drogowej ma istotne znaczenie dla:

- rozwoju działalności rolniczej:
  - zwiększenie dostępności do uprawnych pól i ograniczenie czasu pracy poza gospodarstwem,
  - możliwość nawiązania stałej i bezpośredniej współpracy z odbiorcami – zakładami przetwórstwa mleczarskiego, rolno – spożywczego itp.,
- łatwość dojazdu i dobry stan dróg dojazdu to czynnik wpływający na wzrost zainteresowania Gminą w aspekcie turystyczno – rekreacyjnym,
- rozwój przedsiębiorczości:
  - w przypadku rozwoju działalności rolniczej wzrośnie zapotrzebowanie na usługi świadczone przez podmioty gospodarcze oraz na nowe typy usług, co spowoduje wzrost koniunktury na rynku lokalnym;
  - sprzyjające położenie logistyczne ułatwiające prowadzenie działalności gospodarczej.

Rozwój lokalnej przedsiębiorczości docelowo wpłynie na powstanie nowych terenów zainwestowania kapitału prywatnego na obszarze Gminy, co zwiększy wpływy do budżetu z tyt. podatków lokalnych i ograniczy bezrobocie w regionie.

Planowane inwestycje w zakresie infrastruktury drogowej:

1. Przebudowa drogi gminnej we wsi Dąbrowa, przewidywany termin realizacji 2016.
Źródło finansowania: środki pozyskane z UE oraz fundusze z budżetu Gminy.
2. Przebudowa drogi gminnej we wsi Wola Zbrożkowa, przewidywany termin realizacji 2016. Źródło finansowania: środki pozyskane z UE oraz fundusze z budżetu Gminy.
3. Przebudowa drogi gminnej we wsi Mąkolice, przewidywany termin realizacji 2016.
Źródło finansowania: środki pozyskane z UE oraz fundusze z budżetu Gminy.

2. Zwiększenie dostępu komunikacji autobusowej i kolejowej

Na terenie Gminy funkcjonują trzy linie autobusowe, przystanki zlokalizowane są w 13 sołectwach. W celu zwiększenia dostępu społeczności lokalnej do komunikacji autobusowej należałoby rozpatrzyć możliwość zmiany tras istniejących linii, po wcześniejszych konsultacjach społecznych określających kierunki restrukturyzacji.

Wartym rozważenia jest wprowadzenie linii dla osób poszukujących pracy lub już

zatrudnionych w Centrum logistycznym Diamond Business Park Stryków, które leży w pobliżu skrzyżowania autostrad A1 i A2 oraz innych zakładów pracy na tym terenie. Dotyczy to w szczególności mieszkańców Gminy z miejscowości znajdujących się w jego sąsiedztwie.

Przystanki w ramach komunikacji szkolnej zlokalizowane są w każdym sołectwie.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głowno określa kierunki kształtowania systemu kolejowego w gminie Głowno, które zostały zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego obejmują uwzględnienie linii kolejowej nr 15, relacji Bednary – Łódź Kaliska, jako elementu czynnego systemu komunikacyjnego. Inwestycja realizowana będzie w ramach Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej. Opierać się będzie na istniejącej już infrastrukturze kolejowej.

3. Poprawa jakości infrastruktury wodnokanalizacyjnej

Gmina zaopatrywana jest w wodę za pośrednictwem grupowego systemu wodociągowego, który wymaga nakładów modernizacyjnych oraz odtworzeniowych. W 2004 r. została oddana do użytku stacja wodociągowa w miejscowościach Dąbrowa, Jesionna, obecnie niektóre z linii należałoby przedłużyć aby podłączyć nowe gospodarstwa.

Obszar Gminy Głowno nie posiada sieci kanalizacyjnej ani oczyszczalni ścieków komunalnych, natomiast istnieją dwie lokalne oczyszczalnie ścieków technologicznych: w Ziewanicach Oczyszczalnia Zamrażalni Owoców ROLFOODS i w Domaradynie Pola Rolniczego Wykorzystywania Ścieków Zakładów Ziemniaczanych SOLAN w Głownie. Głównym źródłem odpadów i zanieczyszczeń są: ubojnie w Ziewnicach i Karnkowie, stacja benzynowa w Ziewnicach oraz gospodarstwa indywidualne, z których 50 posiada przydomowe oczyszczalnie i 1005 bezodpływowe zbiorniki.

Z uwagi na fakt gromadzenia ścieków komunalnych w szambach, które w przypadku nieszczelności stanowią zagrożenie dla wód powierzchniowych i podziemnych, występuje potrzeba opracowania projektu sieciowego systemu odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków tam, gdzie będzie to uzasadnione ekonomicznie, czyli dla terenów o zwartej zabudowie. Na terenach o rozproszonej zabudowie, gdzie występują odpowiednie warunki gruntowo – wodne preferuje się budowę przydomowych oczyszczalni.

Planowane inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej:

1. Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Lubianków, przewidywany termin realizacji 2016/2017. Źródła finansowania: fundusze z budżetu Gminy.
2. Budowa nowej studni głębinowej na stacji uzdatniania wody w miejscowości Mąkolice,

Przewidywany. Źródła finansowania: środki pozyskane z WFOŚiGW w Łodzi oraz fundusze z budżetu Gminy.

3. Budowa sieci kanalizacyjnych, ich uściślenie nastąpi na etapie projektu sieci oraz decyzji realizacyjnych. Rozważa się miejscowości realizacji zadań w miejscowościach: Lubianków, Mąkolice, Wola Mąkolska, Mięsośnia, Popów, Władysławów Popowski, Boczki Domaradzkie, Wola Zbrożkowa i Kadzielin. Potencjalne tereny pod budowę oczyszczalni ścieków dla planowanych systemów kanalizacji wyznaczone zostały w następujących wsiach: Mąkolice, Dąbrowa, Chlebowice, Wola Zbrożkowa, Kadzielin, Albinów, Lubianków, zgodnie z obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Głowno (Uchwała Nr XXVI/73/04 Rady Gminy).

Źródło finansowania: środki pozyskane z UE, WFOŚiGW w Łodzi oraz fundusze z budżetu Gminy.

4. Dofinansowanie do indywidualnych projektów budowy przydomowych oczyszczalni ścieków - „Budowa ekologicznych oczyszczalni ścieków”

Źródło finansowania: środki pozyskane z UE, WFOŚiGW w Łodzi oraz fundusze z budżetu Gminy.

4. Gospodarka odpadami

Zorganizowanym systemem zbiórki odpadów komunalnych na terenie Gminy Głowno objętych jest 100 % gospodarstw. Odpady są składowane do indywidualnych pojemników oraz specjalnie oznakowanych worków, a następnie zbierane i wywożone przez firmy: Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania z Łodzi, RS II Sp. z o.o. ze Zgierza, TONSMEIER CENTRUM Sp. z o.o. z Kutna.

Zezwolenie na odbiór nieczystości płynnych posiadają przedsiębiorstwa: NOREK Usługi Asenizacyjne i Transportowe z Dmosina, RS II Sp. z o.o. ze Zgierza oraz TOITOI Polska Sp. z o.o. z Warszawy.

Odpady komunalne zebrane z terenu Gminy Głowno, są wywożone na składowisko w m. Krzyżanówek gm. Krzyżanów (RIPOK)

Na terenie Gminy nie funkcjonują podmioty mające zezwolenie na złomowanie samochodów. W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, gmina zakłada uruchomić program usuwania azbestu i jego utylizacji.

Planowane inwestycje w zakresie gospodarki odpadami:

1. Utworzenie stacjonarnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, przewidywany termin realizacji 2016/2017. Źródła finansowania: środki pozyskane z UE, WFOŚiGW w Łodzi oraz fundusze z budżetu Gminy.

2. Program usuwania azbestu, przewidywany termin realizacji 2016/2017. Źródła finansowania: środki pozyskane z WFOŚiGW oraz fundusze z budżetu Gminy.
3. Wprowadzenia programu edukacji ekologicznej w zakresie ochrony środowiska. Źródła finansowania: środki pozyskane z WFOŚiGW oraz fundusze z budżetu Gminy.
4. Przeprowadzanie cyklicznych kontroli nad gospodarką odpadami w gospodarstwach indywidualnych.

5. Rozwój sieci teletechnicznej

Sieć telekomunikacyjna jest rozbudowana w znacznym stopniu i obejmuje swoim zasięgiem większość abonentów w gminie. Łączność bezprzewodowa w gminie jest realizowana za pośrednictwem masztów przekaźnikowych zlokalizowanych na terenie miasta Głowno i na terenie gminy Stryków w sąsiedztwie Woli Mąkolskiej.

Przez wschodnie tereny gminy Głowno przebiega linia radiowa (LR) pomiędzy wieżami przekaźnikowymi zlokalizowanymi w Dąbrowie (gmina Nowosolna) i Dąbkowicach k. Łowicza. Pomiędzy wieżami przesyłane są sygnały radiowe, telewizyjne i telekomunikacyjne. Trasa radiolinii stanowi pewne ograniczenia przestrzenne.

Sieć telefoniczna obejmuje swym zasięgiem cały obszar Gminy, lecz nie wszystkie gospodarstwa indywidualne są do niej włączone, z uwagi na globalny rozwój sieci i usług telefonii komórkowej. W celu dalszego rozwoju nowoczesnych technologii rozważane są inwestycje lub partnerstwa w sprawie budowy sieci szerokopasmowej. Działania te wpłyną pozytywnie na dostęp do nowych technologii dla mieszkańców, rozwoju działalności gospodarczej czy turystyki. Sieć Szerokopasmowa może wpłynąć także na rozwój e-usług w Urzędzie Gminy Głowno.

Planowane inwestycje w zakresie rozwoju technologii dostępu do szerokopasmowego internetu:

1. Wprowadzanie nowych rozwiązań technologicznych w postaci budowy sieci szerokopasmowej i rozwoju e-usług publicznych.

Zapewnienie masowego dostępu do szerokopasmowego Internetu, podniesienie kompetencji cyfrowych różnych grup społecznych, w celu eliminacji wykluczenia cyfrowego. Możliwość uzyskania dofinansowania na w/w zadania w ramach środków z UE, Program Operacyjny Polska Cyfrowa, która realizuje cel w postaci zwiększenia dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych.

3.5.CEL GŁÓWNY NR 5 - POPRAWA JAKOŚCI INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

Infrastruktura społeczna oraz obiekty użyteczności publicznej na terenie Gminy Głowno to:

- Urząd Gminy
- Trzy Zespoły Szkół, w których skład wchodzi Szkoła Podstawowa, Gimnazjum i oddział przedszkolny
- Gminna Biblioteka Publiczna wraz z trzema filiami w istniejących szkołach;
- Gminny Ośrodek Kulturalny
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- Środowiskowy Dom Pomocy Społecznej
- SP ZOZ „Gabinety lekarskie”

3.5.1. Cele szczegółowe

Cele szczegółowe określone zostały z uwzględnieniem stanu sytuacji demograficznej Gminy Głowno oraz zgodnie z przyjętymi celami aktywizacji społeczności lokalnej.

- 1) wzrost jakości infrastruktury edukacyjnej;
- 2) zwiększenie dostępności usług medycznych;
- 3) zwiększenie poziomu dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych.

Realizacja celów szczegółowych

1. Wzrost jakości infrastruktury edukacyjnej

Na terenie gminy Głowno dla potrzeb edukacji mieszkańców na poziomie Szkoły Podstawowej i Gimnazjum oraz edukacji przedszkolnej znajdują się trzy Zespoły Szkół, w których skład wchodzi Szkoła Podstawowa, Gimnazjum i Przedszkole.

Istniejąca infrastruktura edukacyjna wymaga systematycznych nakładów modernizacyjnych oraz odtworzeniowych. Przede wszystkim należy ponieść nakłady inwestycyjne na potrzeby rozwoju obiektów sportowych oraz zakupu nowoczesnego wyposażenia i innowacyjnych pomocy naukowych. Niezbędne są także inwestycje w wyposażenie sal komputerowych, nowoczesnych sal językowych i e-bibliotek. Zwiększenie mobilności szkoły i powiększanie oferty oraz dostosowywanie programu zajęć pozaszkolnych do oczekiwań uczniów i rodziców

Realizacja przyjętych zadań wpłynie pozytywnie na wzrost poziomu edukacyjnego oraz aktywności w zakresie zajęć pozalekcyjnych wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz wpłynie na

poszerzenie zaplecza rekreacyjno – turystycznego.

W dłuższym okresie spowoduje to poprawę poziomu wykształcenia oraz stanu zdrowia społeczności lokalnej, zwiększając jej szanse na pozyskanie pracy.

2. Zwiększenie dostępności usług medycznych

Ludność Gminy Głowno korzysta w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej z Samodzielnego Publicznego ZOZ „Gabinety Lekarskie” w Głownie, Przychodnia Rejonowa w Głownie, Przychodnia leczenia Uzależnień i Współzależnienia.

W zakresie lecznictwa zamkniętego mieszkańców Gminy obsługuje Szpital Miejski w Głownie, ponadto mogą oni korzystać z usług medycznych w zakresie lecznictwa specjalistycznego otwartego i zamkniętego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Zgierzu.

Odległość między miastem Głowno, a najdalej oddaloną miejscowością Gminy - Jasionna - wynosi 13 km. Wpływa to na ograniczenie dostępu do usług medycznych dla społeczności mieszkającej w północno-zachodniej części Gminy. Rekomendowany jest Punkt Pomocy Doraźnej w tej części Gminy celem zwiększenia dostępności do niezbędnej opieki medycznej ludności zamieszkującej okoliczne wsie.

3. Zwiększenie poziomu dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych

Obiekty użyteczności publicznej m.in. szkoły, przedszkola, urząd gminy, biblioteki, gminne ośrodki kultury, pomocy społecznej itp. muszą zostać przystosowane do korzystania z nich przez osoby niepełnosprawne. Osoby te, jako pełnoprawni obywatele mają prawo do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, dostępu do dóbr i usług, dostępu do opieki medycznej, edukacji, zatrudnienia, życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych.

W szczególności:

- dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej,
- swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu,
- dostępu do informacji,
- możliwości komunikacji międzyludzkiej.

W Polsce istnieje szereg ustaw zawierających regulacje dotyczące osób niepełnosprawnych, w których poruszane są problemy dotyczące likwidacji barier architektonicznych. Najważniejsze przepisy i rozporządzenia dotyczące dostosowania obiektów budowlanych dla osób niepełnosprawnych:

- budowy podjazdów bądź instalacji podnośników dla wózków inwalidzkich;
- modernizacji toalet;
- przystosowania dźwigów osobowych;
- instalacji sygnalizacji świetlnej dla niewidomych;

3.6. HARMONOGRAM PLANOWANYCH ZADAŃ

3.6.1. PLANOWANY ZAKRES ZADAŃ NA ROK 2016 (ZGODNIE Z BUDŻETEM GMINY GŁOWNO)

Poniżej przedstawiamy priorytetowe zadania inwestycyjne w ramach realizacji celów głównych określonych w dokumencie pt. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 – 2023, przewidzianych do realizacji w roku 2016.

1. Inwestor / Wnioskodawca – Gmina Głowno;

2. Planowane zadania do realizacji

2.1. Gospodarka wodno-ściekowa - Budowa stacji wodociągowej:

2.1.1. Projekt wodociągu w Feliksowie (1 kpl)

2.1.2. Rozbudowa sieci wodociągowej we wsi Lubianków (ok. 1,00 km)

2.1.3. Połączenie wodociągu w Popowie Głowieńskim z wodociągiem w Karnkowie (ok. 0,775 km)

2.2. Budowa i modernizacja dróg gminnych

2.2.1. Przebudowa drogi gminnej we wsi Dąbrowa - (0,90 km)

2.2.2. Przebudowa drogi gminnej we wsi Wola Zbrożkowa - (1,00 km)

2.2.3. Przebudowa drogi gminnej we wsi Mąkolice – (4,02 km)

2.2.4. Dotacja dla Powiatu Zgierskiego na przebudowę drogi powiatowej Nr 5115E, drogi powiatowej Nr 5116E, drogi powiatowej Nr 5110 E na terenie gminy Głowno

2.3. Infrastruktura teletechniczna - Modernizacja bazy komputerowej w Urzędzie Gminy Głowno

2.4. Kultura i edukacja - Budowa czterech placów zabaw w miejscowościach: Bronisławów, Ostrołęka, Ziewanice i Wola Zbrożkowa

3. Potencjalne zewnętrzne źródła finansowania:

- 3.1. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna: możliwość ubiegania się o środki pomocowe UE w ramach programu PROW na lata 2014-2010 „Gospodarka wodno-ściekowa” w ramach „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii”. Możliwość ubiegania się o pożyczkę w ramach środków WFOŚiGW w Łodzi
- 3.2. Z zakresu infrastruktury drogowej: możliwość ubiegania się o środki pomocowe UE w ramach programu PROW na lata 2014-2020 „Budowa lub modernizacja dróg lokalnych”, w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii”.
- 3.3. Z zakresu kultury i edukacji: możliwość ubiegania się o środki pomocowe UE w ramach PROW na lata 2014-2020 „Odnowa wsi”, w ramach środków będących w dyspozycji Lokalnej Grupy Działania

3.6.2. PLANOWANY ZAKRES ZADAŃ NA LATA 2017 – 2020 (ZGODNIE Z WIELOLETNIM PLANEM FINANSOWYM GMINY)

Poniżej przedstawiamy priorytetowe zadania inwestycyjne w ramach realizacji celów głównych określonych w dokumencie pt. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 – 2023, przewidzianych do realizacji w latach 2017-2020.

1. Inwestor / Wnioskodawca – Gmina Głowno;

2. Planowane zadania inwestycyjne do realizacji

2.1. Gospodarka wodno-ściekowa

- 2.1.1. Utworzenie gminnego programu dofinansowania budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Głowno
- 2.1.2. Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Boczkach Domaradzkich wraz z wymianą wszystkich zbiorników oraz złów
- 2.1.3. Montaż zasuw zabezpieczających przyłącza wodociągowe (Boczki Domaradzkie, Gawronki)
- 2.1.4. Budowa wodociągu w m. Feliksów
- 2.1.5. Budowa sieci wodociągowej w m. Karnków

- 2.1.6. Budowa sieci wodociągowej w m. Konarzew
- 2.1.7. Budowa sieci wodociągowej w m. Bronisławów
- 2.1.8. Budowa sieci wodociągowej w m. Domaradzyn
- 2.1.9. Budowa sieci wodociągowej w m. Popówek Włociański i m. Boczki Domaradzkie

2.2. Budowa i modernizacja dróg gminnych

- 2.2.1. Budowa drogi Lubianków – Ostrołęka
- 2.2.2. Budowa drogi Lubianków – Albinów
- 2.2.3. Budowa chodnika w miejscowości Lubianków
- 2.2.4. Budowa drogi Wola Mąkolska – od Gozdowa
- 2.2.5. Budowa drogi Wola Mąkolska – od Popowa Głowieńskiego
- 2.2.6. Droga we wsi Antoniew - położenie nowej nakładki asfaltowej
- 2.2.7. Droga Boczki Zarzeczne–Gawronki – położenie nowej nakładki asfaltowej
- 2.2.8. Droga Wola Mąkolska – położenie nowej nakładki asfaltowej
- 2.2.9. Droga Wola Mąkolska – utwardzenie dróg dojazdowych do pól położonych za autostradą w stronę Feliksowa
- 2.2.10. Budowa drogi w Ziewanicach na nowym osiedlu
- 2.2.11. Przebudowa drogi Władysławów Bielawski-Gawronki
- 2.2.12. Wykonanie nakładki asfaltowej na drodze we wsi Jasionna
- 2.2.13. Wykonanie nakładki asfaltowej na drodze gminnej 120081E i 120085E Władysławów Popowski-Mięsośnia
- 2.2.14. Przebudowa drogi w Piaskach Rudnickich
- 2.2.15. Wykonanie nowej nakładki asfaltowej na drodze Mąkolice-Wola Mąkolska
- 2.2.16. Wykonanie nowej nakładki asfaltowej na drodze w Kadzielinie

2.3. Energetyka – zaopatrzenie w prąd

- 2.3.1. Budowa oświetlenia LED na nowym osiedlu w Ziewanicach
- 2.3.2. Budowa oświetlenia LED w miejscowości Lubianków
- 2.3.3. Budowa oświetlenia LED w miejscowości Wola Zbrożkowa

2.4. Kultura i edukacja

2.4.1. Budowa świetlicy dla dzieci i młodzieży we wsi Wola Mąkolska

2.4.2. Remont świetlicy wiejskiej w Albinowie

2.4.3. Dokończenie adaptacji budynku Środowiskowego Domu Samopomocy w Woli Zbrożkowej.

2.5. Infrastruktura teletechniczna

2.5.1. Budowa sieci Internetu Szerokopasmowego (światłowód)

2.6. Gospodarka niskoemisyjna - Termomodernizacje

2.6.1. Budowa systemu centralnego ogrzewania w garażu i świetlicy w miejscowości Boczki Domaradzkie

2.6.2. Utworzenie programu dofinansowania budowy/instalacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii

2.6.3. Utworzenie Gminnego Programu Wymiany Pieców

2.7. Komunikacja autobusowa

2.7.1. Uruchomienie trasy: Wola Lubiankowska –Różany –Lubianków - Rudniczek-Głowno

2.7.2. Uruchomienie trasy: Ostrołęka- Albinów - Wola Lubiankowska – Różany – Lubianków – Rudniczek - Głowno

3. **Potencjalne zewnętrzne źródła finansowania:**

3.1. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna: możliwość ubiegania się o środki pomocowe UE w ramach programu PROW na lata 2014-2010 „Gospodarka wodno-ściekowa” w ramach „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii”. Możliwość ubiegania się o pożyczkę w ramach środków WFOŚiGW w Łodzi

3.2. Z zakresu infrastruktury drogowej: możliwość ubiegania się o środki pomocowe UE w ramach programu PROW na lata 2014-2020 „Budowa lub modernizacja dróg lokalnych”, w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii”.

Z zakresu infrastruktury drogowej w okresie 2016-2019 w ramach „Programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019”. Ministerstwo Rozwoju. Priorytet Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego oraz zwiększenie

skuteczności i dostępności transportowej.

3.3. Z zakresu kultury i edukacji: możliwość ubiegania się o środki pomocowe UE w ramach PROW na lata 2014-2020 „Odnowa wsi”, w ramach środków będących w dyspozycji Lokalnej Grupy Działania.

3.4. Z zakresu infrastruktury teletechnicznej: możliwość ubiegania się o środki pomocowe UE w ramach wzmocnienia cyfrowych fundamentów rozwoju kraju w okresie 2014 – 2020 w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (POPC). Ministerstwo Cyfryzacji. W ramach: I Osi priorytetowej POPC Powszechny dostęp do szybkiego Internetu; II Osi E-administracja i otwarty rząd; III Osi Cyfrowe Kompetencje Społeczeństwa – Priorytetowa POPC.

3.5. Z zakresu Ochrony Środowiska – gospodarki niskoemisyjnej: możliwość ubiegania się o środki pomocowe UE w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa łódzkiego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa IV – Gospodarka niskoemisyjna; Oś priorytetowa V – Ochrona środowiska.

W okresie 2014 – 2020 w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. W ramach: Oś priorytetowa I Zmniejszenie emisyjności gospodarki; Oś priorytetowa II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu; Oś priorytetowa VIII Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury.

3.6.3. PLANOWANY ZAKRES ZADAŃ NA LATA 2021 – 2023 (ZGODNIE Z WIELOLETNIM PLANEM FINANSOWYM GMINY)

Poniżej przedstawiamy priorytetowe zadania inwestycyjne w ramach realizacji celów głównych określonych w dokumencie pt. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 – 2023, przewidzianych do realizacji w latach 2021-2023.

1. Inwestor / Wnioskodawca – Gmina Głowno;

2. Planowane zadania do realizacji

2.1. Gospodarka wodno-ściekowa

2.1.1. Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Karnkowie

2.1.2. Utworzenie gminnego programu dofinansowania budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Głowno

2.1.3. Przebudowa wodociągu – połączenie wodociągu z Lubiankowa do Ostrołęki

2.1.4. Przebudowa wodociągu – połączenie wodociągu z Bronisławowa do Karasicy

2.1.5. Przebudowa wodociągu – połączenie wodociągu z Jasionny do Dąbrowy

2.1.6. Budowa odwodnienia działki Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Lubiankowie

2.2. Budowa i modernizacja dróg gminnych

2.2.1. Naprawa i budowa poboczy przy drogach gminnych w Popowie Głowieńskim

2.2.2. Droga Popów Głowieński - przebudowa od drogi powiatowej

2.2.3. Droga Ostrołęka – Lubianków – położenie nowej nakładki asfaltowej

2.2.4. Droga Ostrołęka 120058E i G8E – położenie nowej nakładki asfaltowej

2.2.5. Budowa dróg dojazdowych Władysławów Popowski do Mięsośni

2.2.6. Remont drogi gminnej stanowiącej działki 1136/1 i 1136/2 w Mąkolicach

2.2.7. Wykonanie projektu drogi oraz remont drogi gminnej stanowiącej działki nr 200/1 i 200/2 w Mąkolicach

2.2.8. Wykonanie nowej nakładki asfaltowej na drodze gminnej nr 105006 we Władysławowie Bielawskim

2.2.9. Budowa drogi gminnej Dąbrowa -Jasionna – działki nr 14 i 100

2.2.10. Budowa drogi gminnej Mięsośnia – Dąbrowa – działka nr 120085E

2.2.11. Budowa drogi gminnej Dąbrowa – Waliszew Dworski/ do granic gminy

2.2.12. Budowa drogi gminnej nr 120088E w miejscowości Jasionna

2.2.13. Budowa drogi gminnej w Woli Mąkolskiej od nr 65-67

2.2.14. Wykonanie nowej nakładki asfaltowej drogi gminnej w Woli Mąkolskiej od nr 104

2.2.15. Wykonanie nowej nakładki asfaltowej na drodze gminnej Gawronki - Boczki Zarzeczne

2.2.16. Wykonanie nowej nakładki asfaltowej na drodze gminnej Boczki Domaradzkie – Popówek Włociański

2.2.17. Uregulowanie stanu prawnego drogi Boczki Domaradzkie – Boczki Zarzeczne/przy młynie

2.2.18. Wykonanie projektu i budowa drogi gminnej w Mąkolicach dz. nr 333

2.2.19. Wykonanie projektu i budowa drogi gminnej w Mąkolicach dz. nr 997

2.2.20. Wykonanie projektu i budowa drogi gminnej w Ziewanicach dz. nr 539/1, 539/2 i 253

2.2.21. Wykonanie projektu i budowa drogi gminnej w Woli Zbrożkowej dz. nr 848

- 2.2.22. Wykonanie projektu i budowa drogi gminnej nr 120066E Wola Lubiankowska – Rozdzielnia
- 2.2.23. Wykonanie projektu i budowa drogi gminnej nr 120051E Wola Lubiankowska (Kolonia)
- 2.2.24. Wykonanie utwardzenia drogi nr 259/2 Lubianków – Albinów
- 2.2.25. Wykonanie utwardzenia drogi nr 59 i nr 278 Lubianków-Borki
- 2.2.26. Budowa chodnika we wsi Lubianków
- 2.2.27. Budowa drogi dz. nr 636/2 /do MOP/ w Mąkolicach
- 2.2.28. Budowa drogi gminnej z Mąkolic do Feliksowa dz. nr 60/1, 60/2, 60/3 61/2
- 2.2.29. Budowa drogi gminnej w miejscowości Feliksów nr 120092E
- 2.2.30. Wykonanie projektu i budowa drogi nr 120072E w miejscowości Antoniew
- 2.2.31. Wykonanie projektu i budowa drogi nr 120529 w miejscowości Karasica (od drogi powiatowej 5119E Głowno-Domaradzyn-Pludwiny w Bronisławowie przez Karasice do granicy z miastem Głowno przy ul. Konarowej)
- 2.2.32. Wykonanie projektu i nowej nakładki asfaltowej na drodze gminnej w miejscowości Ostrołęka stanowiące działki nr 11/3, 366/2 i 61
- 2.2.33. Wykonanie nowej nakładki asfaltowej w miejscowości Ostrołęka od budynku OSP do posesji nr 51
- 2.2.34. Wykonanie utwardzenia dróg stanowiących działki nr 184 i działki nr 91 w miejscowości Ostrołęka
- 2.2.35. Wykonanie projektu i nowej nakładki asfaltowej na drodze gminnej stanowiącej działkę nr 302 w miejscowości Ostrołęka

2.3. Energetyka – zaopatrzenie w prąd

- 2.3.1. Budowa oświetlenia ulicznego w Popowie Głowieńskim (posesje 16/17)
- 2.3.2. Modernizacja sieci energetycznej w Popowie Głowieńskim
- 2.3.3. Wykonanie oświetlenia ulicznego przy drodze gminnej nr 105009E w kierunku Gawronek
- 2.3.4. Wykonanie oświetlenia ulicznego przy drodze powiatowej nr 5124E od ul. Bielawskiej do ul. Wiśniowej
- 2.3.5. Modernizacja oświetlenia ulicznego przy stacjach uzdatniania wody na terenie gminy Głowno

- 2.3.6. Wykonanie oświetlenia LED przy drodze powiatowej w pobliżu Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Popowie Głowieńskim
- 2.3.7. Modernizacja sieci energetycznej na terenie gminy Głowno
- 2.3.8. Budowa oświetlenia LED na terenie gminy Głowno.

2.4. Kultura i edukacja

- 2.4.1. Budowa specjalistycznego boiska/kompleksu sportowego w Popowie Głowieńskim z parkingiem oraz infrastrukturą towarzyszącą
- 2.4.2. Dopuszczenie obiektu szkolnego przy Zespole Szkół w Popowie Głowieńskim – montaż trybun przy boisku wielofunkcyjnym
- 2.4.3. Rewitalizacja placu przy OSP w Ostrołęce
- 2.4.4. Remont Sali widowiskowej w OSP w Ostrołęce
- 2.4.5. Budowa amfiteatru w Bronisławowie
- 2.4.6. Budowa placu zabaw w Glinniku
- 2.4.7. Budowa świetlicy na działce po starej szkole w Woli Mąkolskiej
- 2.4.8. Wymiana pokrycia dachowego na budynku świetlicy w Woli Lubiankowskiej
- 2.4.9. Rewitalizacja parku wiejskiego we wsi Lubianków
- 2.4.10. Remont korytarza w budynku OSP w Boczkach Domaradzkich

2.5. Gospodarka niskoemisyjna - Termomodernizacje

- 2.5.1. Termomodernizacja budynku OSP w Popowie Głowieńskim wraz z zagospodarowaniem terenu
- 2.5.2. Utworzenie programu dofinansowania budowy/instalacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii
- 2.5.3. Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii przy budynkach użyteczności publicznej na terenie gminy Głowno ze szczególnym uwzględnieniem budynków zespołów szkolno-przedszkolnych, stacji wodociągowych oraz budynku Urzędu Gminy Głowno.
- 2.5.4. Zakup i instalacja zestawów do monitoringu przy ochotniczych strażach pożarnych oraz stacjach uzdatniania wody na terenie gminy Głowno.

2.5.5. Termomodernizacja oraz malowanie budynku OSP w Mąkolicach

2.5.6. Termomodernizacja oraz malowanie budynku strażnicy OSP w Boczkach Domaradzkich wraz z modernizacją podjazdu do garażu OSP

2.6. Ochrona przeciwpożarowa

2.6.1. Wymiana samochodu strażackiego OSP w Ostrołęce

2.6.2. Zakup nowego samochodu strażackiego dla OSP Wola Zbrożkowa

2.6.3. Zakup nowego samochodu strażackiego dla OSP Lubianków.

3. Potencjalne zewnętrzne źródła finansowania

3.1. Dostępne środki pomocowe UE w ramach PROW, RPO WŁ na lata 2014-2020, POIiŚ na lata 2014-2020

3.2. Krajowe programy wspierania dla obszarów wiejskich na lata 2021-2023.

3.3. Środki budżetowe Gminy Głowno zgodnie z założeniami Wieloletniego Planu Finansowego.

4. PLAN FINANSOWY REALIZACJI ZADAŃ

Głównym źródłem finansowania zadań inwestycyjnych przewidzianych w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016-2023 są publiczne środki finansowe. Jednakże większość zamierzeń Gminy wykracza poza jej możliwości finansowe, dlatego konieczne jest pozyskiwanie środków pozabudżetowych w tym z:

- ✓ Funduszy pomocowych Unii Europejskiej w ramach dostępnych Programów Operacyjnych UE,
- ✓ Budżetu Państwa, krajowych programów pomocowych
- ✓ Innych źródeł, w tym preferencyjnych kredytów i pożyczek.

Gmina Głowno zamierza korzystać z środków pochodzących z funduszy strukturalnych UE, jak również będzie inicjować i wspierać wykorzystanie środków unijnych przez mieszkańców gminy: rolników oraz przedsiębiorców prywatnych (m.in. na rozwój infrastruktury gospodarczej i środków trwałych niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej). Poza tym Gmina Głowno zamierza wspierać lokalną społeczność w podejmowanych przez nie działaniach w ramach programów odnowy miejscowości na terenie Gminy Głowno.

4.1. FINANSOWANIE PLANOWANYCH ZADAŃ W 2016 ROKU

Nazwa zadania	Łączne nakłady (PLN)	Rezultat	2016		
			Wydatki ogółem	w tym	
				środki własne (PLN)	fundusze UE (PLN)
Projekt wodociągu w Feliksowie	30 000	1 kpl.	30 000	30 000	0
Rozbudowa sieci wodociągowej we wsi Lubianków	150 000	1000mb	150 000	150 000	0
Przebudowa drogi gminnej we wsi Dąbrowa	120 000	900mb	120 000	43 644	76 356
Przebudowa drogi gminnej we wsi Wola Zbrożkowa	160 000	1000mb	160 000	58 192	101 808
Przebudowa drogi gminnej we wsi Mąkolice	480 000	4020mb	480 000	174 576	305 424
Modernizacja bazy komputerowej	30 000	1 kpl.	30 000	30 000	0
Budowa czterech placów zabaw: Bronisławów, Ostrołęka, Ziewanice i Wola Zbrożkowa	60 000	4 kpl.	60 000	60 000	0
Połączenie wodociągu w Popowie Głowieńskim z wodociągiem w Karnkowie	53 000	775 mb	53 000	53 000	0
Dotacja dla Powiatu Zgierskiego na przebudowę drogi powiatowej Nr 5115E, drogi powiatowej Nr 5116E, drogi powiatowej Nr 5110 E, na terenie gminy Głowno	60 000	b.d.	60 000	60 000	0
Ogółem	1 143 000	-	1 143 000	659 412	483 588

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Głowno.

Zadania do realizacji w latach 2017-2020 oraz 2021-2023 zostały wskazane w załączniku nr 3 do Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno.

5. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI NA TERENIE GMINY, POWIATU, WOJEWÓDZTWA, KRAJU I EUROPY

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 – 2023 jest dokumentem programowym, który integruje potrzeby społeczności lokalnej w zakresie ładu społeczno - gospodarczego. W swoich ustaleniach bazuje na dokumentach i programach planistycznych będących podstawą polityki regionalnej zarówno na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim jak i lokalnym. Zgodność Planu Rozwoju Lokalnego ze strategicznymi dokumentami planistycznymi jest warunkiem koniecznym jego skutecznej realizacji.

Działania przewidziane do realizacji w niniejszym Planie Rozwoju Lokalnego wynika z założeń dokumentów programowych, takich jak:

- ✓ Europa 2020
- ✓ Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 r.
- ✓ Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 r., Aktywne Społeczeństwo, Konkurencyjna Gospodarka, Sprawne Państwo;
- ✓ Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie;
- ✓ Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego do roku 2020 r.;
- ✓ Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego na lata 2013 – 2020;
- ✓ Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania "POLCENTRUM" na lata 2015-2022 dla obszaru gmin: Dmosin, Głowno, Ozorków, Piątek, Stryków oraz Gminy Miasta Głowno;
- ✓ Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Głowno na lata 2015-2020,
- ✓ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, Głowno 2012r.,
- ✓ Gminny Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Głowno, Głowno 2013 r.

W Perspektywie UE na lata 2014-2020, jednostki samorządowe mogą uzyskać wsparcie finansowe ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014-2020, który został opracowywany na podstawie przepisów Unii Europejskiej, w szczególności *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)* oraz aktów delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej. Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej, Program jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa.

W latach 2014-2020 w Polsce, na poziomie krajowym, realizowanych będzie 8 programów operacyjnych finansowanych z: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Funduszu Spójności (FS), Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR).

Celem głównym Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 – 2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Program będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 – 2023 będzie wdrażany w oparciu o wsparcie z unijnego budżetu, w tym w szczególności PROW 2014-2020, które jest przede wszystkim skoncentrowane na rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, ekologicznej, konkurencyjnej i sprzyjającej włączeniu społecznemu.

PRL jest kontynuacją poprzednich dokumentów strategicznych, m.in. „Strategii Rozwoju Gminy Głowno”, która była opracowana w roku 2000, a zakładane w niej cele z terminem realizacji do 2008 roku zostały zrealizowane. Najważniejszy, strategicznym cel „szybszy rozwój gospodarczy gminy” nakreślony w tym dokumencie, został osiągnięty. Dzięki jego osiągnięciu nastąpiło znaczne zmniejszenie bezrobocia z 20% w roku 2000 do 14% w roku 2015.

Założenia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 – 2023 są przyszłościowymi kierunkami rozwoju i wyznaczają cele do osiągnięcia – w szczególności są to:

I. Opłacalna produkcja rolna, co oznacza osiągnięcie następujących rezultatów:

- Dobrze funkcjonujący system skupu produktów rolnych
- Dobrze funkcjonujący rynek pierwotny produktów rolnych
- Racjonalne wykorzystanie ziemi
- Wsparcie gminy w zakresie udzielanej pomocy merytorycznej i prawnej

II. Wzrost poziomu przedsiębiorczości – poprzez uzyskanie rezultatów:

- Wzrost poziomu rozwoju MSP istniejących w Gminie;
- Funkcjonowanie gospodarstw agroturystycznych;
- Wzrost ilości podmiotów gospodarczych;
- Wsparcie gminy w zakresie udzielanej pomocy merytorycznej i prawnej

III. Poprawa warunków życia – miernikiem celu będą osiągnięte rezultaty:

- Wzrost jakości stanu dróg na terenie Gminy;
- Poprawa jakości wyposażenia szkół i placówek kulturalnych;
- Poprawa stanu wód powierzchniowych;
- Budowa sieci gazowej wysokiego ciśnienia;
- Rozwijanie budowy i instalacji odnawialnych źródeł energii
- Rozwinięta baza sportowo rekreacyjna.

Zgodność Planu Rozwoju Lokalnego ze strategicznymi dokumentami planistycznymi na poziomie europejskim i krajowym.

Europa 2020 – to wieloletnia strategia UE na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, ma na celu nie tylko rozwiązanie problemów wynikających z kryzysu. Strategia ta ma również pomóc nam skorygować niedociągnięcia europejskiego modelu wzrostu gospodarczego i stworzyć warunki, dzięki którym będzie on bardziej służył zrównoważonemu i sprzyjającemu włączeniu społecznemu wzrostowi.

Zawiera zapisy w ważnych dla regionów, które zostały zawarte w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno, w latach 2016 – 2023, jak:

- podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10%
- zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.
- przyśpieszenie reformy służącej zwiększeniu **elastyczności i bezpieczeństwa zatrudnienia** na rynku pracy (tzw. [model flexicurity](#))
- dostosowanie **kwalifikacji pracowników** do potrzeb rynku pracy obecnie i w przyszłości

- poprawienie **jakości miejsc pracy i warunków pracy**
- stworzenie lepszego otoczenia dla **tworzenia miejsc prac**
- wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 r. – zakłada wzrost wydatków na dziedziny prorozwojowe (edukacja, zdrowie, infrastruktura, badania i rozwój, kultura). Strategia proponuje kierunki inwestycji przeprowadzonych do 2030 roku, które są podporządkowane schematowi trzech strategicznych obszarów, w skład których wchodzi: konkurencyjność i innowacyjność gospodarki, równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywność i sprawność państwa. Cele strategiczne uzupełnione są sprecyzowanymi kierunkami interwencji. Przy każdym z tych kierunków określony został cel do realizacji. Zebrane razem służą nowatorskiemu i niestandardowemu przedstawieniu zadań stojących przed administracją publiczną – przede wszystkim rządem, ale także samorządami - - które należy zrealizować, aby poprawić jakość życia mieszkańców Polski.

Kierunki interwencji podporządkowane są schematowi trzech obszarów strategicznych, które zostały podzielone na osiem części (zgodnych ze strategicznymi celami rozwojowymi). Są to:

I. W obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

- i. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna
- ii. Polska Cyfrowa
- iii. Kapitał ludzki
- iv. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

II. W obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:

- v. Rozwój regionalny
- vi. Transport

III. W obszarze efektywności i sprawności państwa:

- vii. Kapitał społeczny
- viii. Sprawne państwo

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020r., Aktywne Społeczeństwo, Konkurencyjna Gospodarka, Sprawne Państwo oparta jest na scenariuszu stabilnego rozwoju. Pomyślność realizacji wszystkich założonych w tej Strategii celów będzie uzależniona od wielu czynników zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, które mogą wpływać na dostępność środków finansowych na jej realizację. Szczególne znaczenie będzie miał rozwój sytuacji w gospodarce światowej, a w szczególności w strefie euro.

Strategia wytycza trzy obszary strategiczne, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych:

- Sprawne i efektywne państwo,
- Konkurencyjna gospodarka,
- Spójność społeczna i terytorialna,

Strategia średniookresowa wskazuje działania polegające na usuwaniu barier rozwojowych, w tym słabości polskiej gospodarki ujawnionych przez kryzys gospodarczy, jednocześnie jednak koncentrując się na potencjałach społeczno-gospodarczych i przestrzennych, które odpowiednio wzmocnione i wykorzystane będą stymulowały rozwój. Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

Konieczności równoważenia finansów publicznych i zwiększania oszczędności, przy jednoczesnej realizacji rozwoju opartego na likwidowaniu największych barier rozwojowych, ale też rozwoju w coraz większym stopniu opartego na edukacji, cyfryzacji i innowacyjności.

W Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Głowno 2016-2023 zostały wpisane cele zawarte w tej strategii:

- Zwiększanie aktywności zawodowej ,
- Poprawa jakości kapitału ludzkiego,
- Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu, .
- Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ,
Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych,
- Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych i
- tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocniania potencjału obszarów wiejskich.

Krajowa Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie -

Najważniejszym celem KSRR jest wykorzystanie specyficznych atutów (tzw. potencjałów rozwojowych), które ma każdy obszar Polski, dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności. Chodzi o politykę rozwoju „szytą na miarę” konkretnej części naszego kraju. Środki na rozwój trzeba inwestować tak, by wspierały mocne strony danego obszaru, dawały szansę na wzrost gospodarczy i większe zatrudnienie oraz niwelowały różnice w poziomie rozwoju. Polskie regiony mają być po prostu lepszym miejscem do życia.

KSRR wyznacza też trzy cele szczegółowe. Dotyczą one:

- **wzrostu konkurencyjności regionów** (chodzi o rozwijanie potencjałów największych miast i otaczających je gmin oraz tworzenie warunków do korzystania z tego rozwoju przez pozostałe obszary. To w miastach powstaje najwięcej nowych miejsc pracy, innowacyjnych firm, w nich zlokalizowane są szkoły wyższe, instytucje kultury),
- **niwelowania różnic w rozwoju poszczególnych obszarów kraju** (chodzi szczególnie o obszary wiejskie o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług, miasta, które tracą dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze, np. niektóre były stolice województw, obszary przygraniczne czy te części Polski, które nie mają nowoczesnej sieci drogowej czy kolejowej),
- **sprawnego zarządzania polityką rozwoju** (m.in. większa rola województw w prowadzeniu polityki rozwoju, nowe narzędzia polityki regionalnej – kontrakty terytorialne, obserwatoria terytorialne, krajowe i regionalne fora terytorialne).

Plan Rozwoju Gminy Głowno 2016 – 2023 zawiera określone w KSRR cele, jak:

- Rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich
- Zwiększanie wykorzystania zasobów ludzkich – zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej
- Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego,
- Tworzenie warunków do zwiększania inwestycji pozarolniczych
- Rozwój lokalny dla poprawy jakości życia, atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej, Przeciwdziałanie wykluczeniu z procesów rozwojowych obszarów skrajnie peryferyjnych
Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego do roku 2020 r. jest odpowiedzią na wyzwania najbliższych lat pozwalającą na kształtowanie regionu nowoczesnego i atrakcyjnego gospodarczo oraz przyjaznego dla jego mieszkańców, w celu wspierania pozytywnych przemian, niwelowania głównych barier rozwojowych w regionie a także efektywnego wykorzystania zasobów.

Strategia zakłada, iż polityka regionalna będzie realizowana w dwóch płaszczyznach horyzontalnej oraz terytorialno-funkcjonalnej.

- Polityka horyzontalna obejmie swym oddziaływaniem obszar całego województwa, obejmujące sferę gospodarczą, społeczną i przestrzenną, dzięki którym możliwe będzie osiągnięcie spójności w rozwoju na poziomie regionalnym (spójność terytorialna).
- Polityka terytorialno-funkcjonalna oddziałującą tematycznie na tereny obszarów miejskich, obszarów wiejskich oraz wyspecjalizowane obszary funkcjonalne wśród których znajdują się Łódzki Obszar Metropolitalny, Zagłębie Górniczo-Energetyczne Bełchatów-Szczerców-Złoczew, Zagłębie Ceramiczno-Budowlane Opoczno-Tomaszów

Mazowiecki, Obszar Rozwoju Intensywnego Rolnictwa, Obszary Turystyczne Dolin Rzecznych Pilicy, Warty i Bzury.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno 2016 – 2023 jest spójny z określonymi w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego celami, z uwagi na fakt, iż w większości dotyczą one rozwoju obszarów wiejskich, tj.:

- Wspieranie działań na rzecz wdrażania rozwiązań innowacyjnych w rolnictwie i leśnictwie oraz powstawania i działalności organizacji producentów rolnych.
- Wspieranie działań na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego, rynków lokalnych promujących produkty regionalne oraz agroturystyki.
- Wspieranie działań na rzecz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw sektora pozarolniczego.
- Wspieranie działań na rzecz uruchomienia i realizacji programu Odnowa Wsi w województwie łódzkim.
- Wspieranie działań na rzecz stosowania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych, w tym m. in. poprawy efektywności gospodarowania zasobami wodnymi i glebowymi w rolnictwie (szczególnie w kierunku przeciwdziałania zakwaszeniu gleb) oraz wspieranie działań na rzecz realizacji programów rolno- środowiskowych (w tym działania na rzecz ochrony bioróżnorodności), zwiększenie retencjonowania wód m. in. przez zwiększenie lesistości i zadrzewień
- Wspieranie działań na rzecz poprawy dostępu do podstawowych usług publicznych, w tym edukacji przedszkolnej, opieki zdrowotnej, oraz usług kultury i sportu.
- Wspieranie rozwoju systemu transportu publicznego oraz sieci dróg powiatowych i gminnych istotnych dla zwiększania dostępności komunikacyjnej.
- Wspieranie rozwoju systemów wodno-ściekowych.

Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego na lata 2013 – 2020 – określone w strategii cele wskazują na kierunek rozwoju powiatu w najbliższych latach i koncentrują się na określonych oczekiwanych rezultatach.

Strategia wskazuje pożądane kierunki rozwoju, konkretyzując obszary na jakie władze Powiatu powinny ukierunkować swoje działania. Diagnoza społeczno-gospodarcza i przeprowadzona na jej podstawie analiza SWOT, jak również wyniki sondażu społecznego pozwoliły na określenie czterech strategicznych celów rozwoju Powiatu Zgierskiego:

- I. Rozwój zintegrowanego transportu
- II. Tworzenie miejsc pracy
- III. Tworzenie korzystnych warunków do życia dla mieszkańców i inwestorów
- IV. Zintegrowana promocja powiatu

Powiat Zgierski, podobnie jak inne jednostki samorządu lokalnego zarówno na terenie województwa łódzkiego jak i w innych województwach, dysponuje ograniczonymi zasobami w kontekście realizacji wszystkich wymienionych powyżej celów strategicznych. Dlatego szczególnie niezbędna wydaje się priorytetyzacja wymienionych celów i ustalenie, które z nich są kluczowe z punktu widzenia dalszego rozwoju Powiatu.

Plan Rozwoju Gminy Głowno w latach 2016 – 2023 zawiera cele określone w dokumencie Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego, w szczególności związane z :

- pobudzeniem rozwoju gospodarczego poprzez podejmowanie działań ukierunkowanych na tworzenie na terenie powiatu miejsc pracy. Przewidywanym efektem realizacji tego celu jest większa aktywizacja gospodarcza mieszkańców powiatu,
- rozwojem infrastruktury drogowej i transportu, (mi. in modernizacja drogi powiatowej nr 5126 E relacji Głowno – Wola Lubiankowska - gr. powiatu (Łyszkowice).

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania "POLCENTRUM" na lata 2015-2022 dla obszaru gmin: Dmosin, Głowno, Ozorków, Piątek, Stryków oraz Gminy Miasta Głowno – określa zasady budowania partnerstw. Lokalna Grupa Działania została powołana decyzją Burmistrzów i Wójtów ww. w celu długofalowej współpracy między lokalnymi władzami, zrzeszeniami i organizacjami oraz przedsiębiorcami na rzecz rozwiązywania wszelkiego rodzaju problemów lokalnej społeczności. Dokument w swoich celach wymienia priorytet dotyczący odrestaurowania i odnowy obiektów zabytkowych i sakralnych, Organizowanie spotkań doradczo szkoleniowych dla przedsiębiorców i rolników, Wspieranie obszarów działalności związanych z tworzeniem usług poza rolnictwem oraz rozwojem mikroprzedsiębiorstw które zostały ujęte w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno 2016 – 2023 jest spójny z szeregiem dokumentów opracowywanych na rzecz gminy. Priorytetem są zawarte w dokumentach Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, Głowno 2012 r. czy Gminnym Planem Gospodarki Odpadami, Głowno 2013 r zapisy wyznaczające kierunki rozwoju gminy.

6. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Wszystkie zadania inwestycyjne przyjęte do realizacji w latach 2016-2023 objęte zostaną monitoringiem rzeczowym, który dostarczy danych obrazujących postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwi ocenę jego wykonania.

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno będzie poddawana sprawdzeniu na poszczególnych etapach, na koniec każdego okresu (2016; 2017; 2018; 2019, 2020; 2021; 2022; 2023) oraz na koniec okresu objętego niniejszym Planem. Kontrolę podlegać będzie stopień realizacji poszczególnych celów, monitorowanie postępu wdrażania zaplanowanych działań, ich zgodności z harmonogramem, sposób finansowania oraz rezultaty.

W ramach przynależności planowanych zadań do poszczególnych priorytetów i działań programów strukturalnych Unii Europejskiej (PROW, POPC, POIiŚ, RPO i inne) każdy projekt realizowany w ramach Planu można określić za pomocą trzech rodzajów wskaźników:

- **wskaźniki produktu** – odnoszą się do konkretnych działań przeprowadzanych w ramach danego projektu. Innymi słowy, opisują one wszystkie produkty materialne i usługi, które otrzymuje beneficjent w trakcie realizacji projektu ze środków finansowych przeznaczonych na dany projekt. Są mierzone w jednostkach fizycznych lub walutowych
- **wskaźniki rezultatu** – są związane z bezpośrednimi i natychmiastowymi efektami projektu. Dostarczają informacji o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wdrożenia projektu u bezpośrednich beneficjentów pomocy. Takie wskaźniki mogą przybierać formę wskaźników fizycznych (skrócenie czasu podróży, zmniejszenie zanieczyszczeń przedostających się do środowiska, liczba nowych stanowisk pracy) lub finansowych (wielkość zainwestowanego kapitału prywatnego, zmniejszenie kosztów transportu, obniżenie cen połączeń telefonicznych itp.).
- **wskaźniki oddziaływania (wpływu)** – odnoszą się do konsekwencji danego projektu, wykraczających poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów. Pomiar tego typu oddziaływania jest dość skomplikowany, a jasne relacje przyczynowe są często trudne do ustalenia. Pomiar oddziaływania odbywa się na dwóch poziomach: bezpośrednich beneficjentów oraz osób i organizacji pozostających poza bezpośrednim oddziaływaniem projektu. W pierwszym przypadku dokonuje się pomiarów oddziaływania projektu w miejscu jego realizacji w jakimś czasie po jego zakończeniu. Przykładami

wskaźników mogą być np. wielkość natężenia ruchu w rok po oddaniu drogi do użytku, ilość nowych miejsc pracy stworzonych 12 miesięcy po zakończeniu programu wsparcia MŚP. W drugim przypadku chodzi o średnio - lub długoterminowe efekty wykraczające poza bezpośrednich beneficjentów.

Miarą skuteczności prowadzonych działań będą również wskaźniki subiektywne, takie jak:

- wzrost jakości życia i zadowolenie mieszkańców,
- życzliwy stosunek do otoczenia i wzrost poczucia stabilizacji,
- wzrost poczucia bezpieczeństwa i przynależności do społeczności lokalnej,
- wzrost aktywności społecznej i zachowań kooperacyjnych,
- wzrost zdolności do samodzielnego rozwiązywania problemów przez mieszkańców gminy

Dla wymienionych w Planie Rozwoju Lokalnego zadań, proponuje się wykorzystanie wskaźników monitoring. Wskaźniki wykorzystywane do monitorowania projektów winny dodatkowo spełniać następujące warunki:

1. Trafności – wskaźnik winien być dostosowany do charakteru projektu oraz oczekiwanych efektów związanych z jego realizacją.
2. Mierzalności – każdy wskaźnik winien być wyrażony w wartościach liczbowych, co umożliwi jego weryfikację po zakończeniu wdrażania.
3. Wiarygodności – wskaźnik winien być zdefiniowany w taki sposób, aby jego ewentualna weryfikacja nie sprawiała trudności.
4. Dostępności – wskaźnik powinien być łatwy do wygenerowania.

Tabela 31. Propozycja wskaźników pomiaru efektów realizacji Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016-2023.

Lp.	Rodzaj wskaźnika	Jednostka miary
PRODUKT		
	Długość nowobudowanych dróg gminnych	km
	Długość nowobudowanych dróg gminnych z towarzyszącą kanalizacją	km
	Liczba nowych obiektów infrastruktury drogowej	szt.
	Długość zmodernizowanych dróg gminnych	km
	Długość wybudowanych/zmodernizowanych utwardzonych poboczy	km
	Liczba wybudowanych miejsc postojowych	szt.
	Liczba wybudowanych zatok autobusowych	szt.
	Długość wybudowanych/zmodernizowanych chodników	km
	Długość wybudowanych ścieżek rowerowych	km
	Liczba wybudowanych punktów oświetleniowych	szt.
	Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej	szt.
	Długość wybudowanej/ zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej	km
	Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacji deszczowej	km

Lp.	Rodzaj wskaźnika	Jednostka miary
	Długość wybudowanych/zmodernizowanych przyłączy (przykanalików)	km
	Liczba wybudowanych/zmodernizowanych przyłączy (przykanalików)	km
	Liczba wybudowanych/zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	szt.
	Liczba projektów wdrażania systemowej gospodarki odpadami komunalnymi	szt.
	Liczba zakupionych pojemników do selektywnej zbiórki odpadów	szt.
REZULTATY		
	Powierzchnia terenów inwestycyjnych, które stały się dostępne w wyniku realizacji	ha
	Średni czas przejazdu między dwoma punktami sieci	minuty
	Nośność zmodernizowanych dróg	kN/oś
	Natężenie ruchu na drodze	pojazdy/
	Liczba gospodarstw domowych/budynków podłączonych do sieci kanalizacji	szt.
	Długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy	km
	Powierzchnia terenów inwestycyjnych z dostępem do sieci kanalizacji sanitarnej	ha
	Liczba gospodarstw domowych/budynków obsługiwanych przez oczyszczalnię	szt.
	Powierzchnia terenów inwestycyjnych objęta działaniem oczyszczalni ścieków	ha
	Wykorzystywana moc przerobowa zmodernizowanej oczyszczalni ścieków	m3/doba
	Przepustowość zmodernizowanej oczyszczalni ścieków	m3/doba
	Ilość nieoczyszczonych ścieków	m3/doba
	Wartość fizykochemiczna oczyszczanych ścieków bezpośrednio po zakończeniu	m3/dm3
	Liczba gospodarstw domowych objętych programem selektywnej zbiórki odpadów	szt.
	Ilość odpadów poddawanych segregacji	t/rok
	Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki	szt.
	Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych i	
	Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej	os.
ODDZIAŁYWANIE		
	Nakłady na bieżące utrzymanie (naprawy nawierzchni) drogi	tys. PLN
	Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku)	szt.
	Liczba wypadków (w okresie 1 roku)	szt.
	Zanieczyszczenie na obszarze oddziaływania inwestycji (w okresie 1 roku)	
	Cena gruntów inwestycyjnych, które stały się lepiej dostępne (w okresie 2 lat)	zł
	Natężenie hałasu na obszarze oddziaływania inwestycji (w okresie 1 roku)	%
	Liczba utworzonych miejsc pracy (w okresie 2 lat)	os.
	Liczba utworzonych przedsiębiorstw (w okresie 2 lat)	szt.
	Liczba turystów na obszarze oddziaływania inwestycji (w okresie 1 roku)	os.
	Ilość ścieków odprowadzonych/oczyszczonych (w okresie 1 roku)	m3/doba
	Ilość odpadów poddawanych segregacji (w okresie 1 roku)	t/rok
	Klasa czystości wód rzek leżących wskazanych przez beneficjenta (po roku)	klasa
	Liczba pracujących w obszarze oddziaływania inwestycji	os.
	Liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej	os.
	Liczba mieszkańców objętych selektywną zbiórką odpadów	os.
	Liczba pożarów, włamań do obiektów zabytkowych	szt.
	Liczba korzystających z nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki	os.
	Wielkość migracji w Gminie	saldo
	Liczba mieszkań, placówek oświatowych i przedsiębiorstw podłączonych do Internetu	szt.
	Stałe miejsca pracy w obszarze kultury i turystyki	szt.

Zródło: Opracowanie własne

7. SYSTEM WDRAŻANIA

System wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 – 2023 jest realizowany w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Ze względu na korzystanie ze środków finansowych pochodzących z unijnych funduszy strukturalnych na realizację inwestycji, Gmina jest zobowiązana do przestrzegania zasad i procedur wspólnotowych, które zostały określone w Rozporządzeniu z dnia 21 czerwca 1999r. nr 1260/1999 (z aktualnymi zmianami) wprowadzającym ogólne przepisy odnośnie funduszy strukturalnych oraz rozporządzeniach odnoszących się do poszczególnych funduszy strukturalnych.

Poszczególne projekty będą wdrażane w oparciu o zasady wydatkowania środków wg źródeł ich pochodzenia. W niektórych sytuacjach może to oznaczać, że podmiot korzystający z różnych źródeł finansowania będzie musiał sprostać wielu wymaganiom formalnym. Dotyczy to w szczególności odmiennych zasad wykorzystania środków pochodzących ze źródeł krajowych oraz środków pochodzących ze źródeł unijnych.

Zakłada się, że Plan Rozwoju Lokalnego ma być tzw. *żywym programem*, co oznacza:

- zasadę ciągłości – Plan będzie kontynuowany, a w razie potrzeby aktualizowany,
- zasadę elastyczności wobec zmieniających się uwarunkowań społecznych czy gospodarczych,
- zasadę otwarcia na innowacyjne przedsięwzięcia,
- zasadę dostosowania celów założonych w projektach do priorytetów funduszy strukturalnych.

7.1. INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA PLANEM ROZWOJU LOKALNEGO 2016-2023

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Planu Rozwoju Lokalnego będzie pełniła Gmina Głowno.

Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje między innymi:

- ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji Planu,
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Planu,
- zapewnienie zgodności realizacji Planu z poszczególnymi dokumentami programowymi

- wyższego rzędu oraz przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych,
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Planu,
  - przygotowanie rocznych raportów nt. wdrażania Planu, zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
  - dokonanie oceny ex-post po zakończeniu realizacji Planu

Do właściwej oceny Instytucja Zarządzająca może powoływać zespoły zadaniowe składające się z specjalnie powołanych pracowników Urzędu Gminy Głowno odpowiedzialnych za poszczególne sektory działania Gminy, np.: rolnictwo, ochrona środowiska, zagospodarowanie przestrzenne, drogownictwo, rozwój lokalny, rynek pracy.

7.2. INSTYTUCJA WDRAŻAJĄCA PLAN ROZWOJU LOKALNEGO 2016 - 2023

Dla zadań zaplanowanych w niniejszym Planie konieczne jest wykonanie (bądź analiza już wykonanej) niezbędnej dokumentacji. Instytucją wdrażającą Plan Rozwoju Lokalnego jest Urząd Gminy Głowno poprzez zespoły zadaniowe składające się z specjalnie powołanych pracowników Urzędu Gminy Głowno odpowiedzialnych za poszczególne resorty, np.: rolnictwo, ochrona środowiska, zagospodarowanie przestrzenne, drogownictwo, rozwój lokalny, rynek pracy.

Zadaniem samorządu będzie również zaangażowanie w realizację Planu działających na obszarze Gminy Głowno organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz jednostek finansowanych z budżetu Gminy tj. placówki oświatowe, placówki kulturalne itp.

Instytucja wdrażająca odpowiada za:

- opracowanie i składanie wniosków aplikacyjnych o dofinansowanie,
- realizację działań przewidzianych w Planie zgodnie z obowiązującymi ustawami i szczegółowymi zasadami dotyczącymi funduszy strukturalnych (kontrola formalna składanych wniosków, ich zgodności z procedurami unijnymi i z zapisami Planu),
- ewentualne monitorowanie wdrażania poszczególnych projektów,
- nadzór i terminowość wykonania.

Szczegółowy regulamin pracy Instytucji Wdrażającej zostanie ustalony po zatwierdzeniu Planu.

Zasady wprowadzania korekt i aktualizacji Planu powinny zostać określone uchwałą Rady Gminy. Jednostką koordynującą wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego będzie Gmina Głowno.

8. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

8.1. SYSTEM MONITOROWANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Monitoring, czyli śledzenie realizacji zadań uwzględnionych w **Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 – 2023** odbywać się będzie na poziomie oceny realizacji poszczególnych działań strategicznych.

Kluczowe znaczenie w monitorowaniu i stymulowaniu realizacji Planu posiada **Rada Gminy** oraz **Wójt Gminy** przy pomocy **stałych komisji odpowiedzialnych za poszczególne zadania Gminy**.

Są to:

- Komisja Rewizyjna,
- Komisja Rozwoju Gospodarczego, Budżetu i Rolnictwa,
- Komisja Oświaty, Kultury, Zdrowia i Praworządności,
- Komisja ds. Koordynacji Prac Organów Rady Gminy Głowno.

Główną ich rolą będzie monitorowanie przebiegu realizacji zadań zawartych w Planie oraz ewentualne interweniowanie w przypadku stwierdzenia opóźnień lub nieuzasadnionej rezygnacji z realizacji zadania.

Monitorowanie wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego oraz jego poszczególnych elementów będzie również leżało w kompetencjach poszczególnych **Komisji Rady Gminy** lub **organów**, o ile będzie to konieczne, w skład których będą wchodził pracownicy właściwych referatów.

Monitoring polegać będzie m.in. na przygotowywaniu okresowych, rocznych oraz końcowych raportów w trakcie trwania inwestycji. Będzie również polegało na ocenie zaawansowania wdrażania poszczególnych elementów Planu i jego efektów, sporządzaniu wniosku o wprowadzenie ewentualnych zmian. Ewentualne zmiany w zapisach Planu będą wprowadzane do dokumentu na podstawie bieżącej oceny w postaci aneksu, po zatwierdzeniu przez Gminę Głowno.

W szczególności niniejszy Plan Rozwoju Lokalnego może zostać zmieniony bądź uzupełniony na wniosek Rady Gminy lub Wójta Gminy. Przesłankami zmiany mogą być ww. wnioski lub sugestie funkcjonujących w Gminie podmiotów gospodarczych, organizacji społecznych lub poszczególnych mieszkańców albo ich grup.

Zmiana działań i priorytetów, o których mowa w niniejszym Planie, jak również ich uszczegółowienie i uzupełnienie, może nastąpić w trakcie realizacji Planu, w szczególności po

przyjęciu uchwały budżetowej na kolejny rok budżetowy, określającej zadania inwestycyjne lub innych programów, w szczególności Wieloletniego Programu Inwestycyjnego.

Do zadań jednostki monitorującej i oceniającej wdrażanie będzie również należało sporządzenie raportu końcowego ex-post dotyczącego realizowanych zadań w pierwszym okresie programowania, tj. lat 2016 - 2017.

Na podstawie zebranych wcześniej wniosków dotyczących korekt Planu, informacji oraz oceny pierwszego okresu ex-post dokonana zostanie ocena wejściowa ex-ante dla uaktualnienia II etapu programowania, na lata 2017-2020 i III etapu 2012 – 2023.

8.2. SPOSOBY OCENY PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Skuteczność Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno poddawana będzie stałej ocenie, która będzie sprawowana przez Radę Gminy we współpracy z Komisjami Rady oraz Wójta Gminy.

Ocena realizacji Planu odbywać się będzie w oparciu o wskaźniki monitorowania zawarte w punkcie VI. Ocena Planu ma służyć przede wszystkim oszacowaniu osiągnięcia wskaźników oddziaływania, czyli długotrwałych efektów poszczególnych projektów, przez to całego Planu Rozwoju Lokalnego.

Ocena wartości projektu ma wskazywać czy cel został osiągnięty zgodnie z założeniami Planu. Ocena będzie również polegała na określeniu m.in.: skuteczności (realizacja celu działania), efektywności (efekty krótkoterminowe), długotrwałości (efekty długoterminowe, trwałe), użyteczności realizacji Planu.

Dla oceny programów, których częścią są projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej rozróżnia się następujące typy ocen:

- ocenę wstępną ex-ante – przed rozpoczęciem projektu, ewaluacja prawdopodobnych osiągnięć
- oceny okresowe oraz bieżące – w trakcie realizacji projektu.
- ocenę końcową ex-post – na zakończenie wdrażania projektu. Ocena ex-post odbywa się w ściśle określonych okresach, w których spodziewa się wystąpienia lub trwania efektów długofalowych (weryfikacji rzeczywistych i planowanych wskaźników oddziaływania).

Proponuje się, aby bieżąca ocena realizacji dokonywała się w okresie półrocznym podczas posiedzeń komisji Rady Gminy. Bieżąca ocena powinna pozwolić na natychmiastowe, płynne dostosowanie działań lub ich elementów do zmieniających się warunków zewnętrznych, np.

zmian partnerów, inne źródła finansowania, zmiana zadań, zmiana potrzeb rozwojowych Gminy.

Raporty z oceny Planu Rozwoju Lokalnego oraz poszczególnych projektów sporządzane będą zgodnie z zaleceniami Unii Europejskiej oraz ewentualnie innych instytucji zaangażowanych w realizację konkretnego programu.

8.3. SPOSOBY INICJOWANIA WSPÓŁPRACY POMIĘDZY SEKTOREM PUBLICZNYM, PRYWATNYM I ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Czynnikiem gwarantującym osiągnięcie planowanych efektów w wyniku realizacji określonych inwestycji będzie współpraca sektora publicznego z sektorem prywatnym oraz organizacjami pozarządowymi. Celem samorządu będzie zaangażowanie ww. instytucji, które mogą np. zarządzać projektami po ich zakończeniu - w realizację przedsięwzięć na zasadzie partnerstwa, a w wielu przypadkach również w roli współfinansującego określonego zadania.

Współpracy pomiędzy sektorem publicznym i prywatnym będzie zgodna z zapisami *Ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym z dnia 19 grudnia 2008 r. Dz.U. 2009 nr 19 poz. 100.*

8.4. PUBLIC RELATIONS PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Realizacja zadań zawartych w **Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016 - 2023** wymaga akceptacji społecznej. Skuteczność działań określonych w niniejszym Planie zależy również w dużym stopniu od reakcji społeczności lokalnej na proponowane działania. W związku z tym, główną instytucją odpowiedzialną za promocję Planu Rozwoju Lokalnego, za informacje i promocję działań realizowanych w jego ramach i samego Planu będzie Urząd Gminy w Głownie.

Public relations zadań wynikających z Planu powinien w przystępny sposób prezentować:

- cele realizacji poszczególnych zadań w ramach planu,
- planowane wskaźniki osiągnięć – spodziewane rezultaty,
- źródła finansowania projektów.

Sposoby promocji inwestycji współfinansowanych z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej reguluje Rozporządzenie Komisji Europejskiej Nr 1159/2000 z dnia 30.05.2000 roku w sprawie "*Zasad informowania i promocji projektów współfinansowanych z Funduszy Strukturalnych*" (z późn. zmianami).

Celem działań związanych z promocją Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno 2016 – 2023 jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów działań podejmowanych w ramach Planu, a także instytucji mogących być partnerami w realizacji inwestycji. Grupami tymi są:

- beneficjenci projektów/mieszkańcy Gminy Głowno,
- środowisko przedsiębiorców,
- organizacje pozarządowe,
- partnerzy społeczni.

W ramach promocji zadań realizowanych w ramach Planu podejmowane będą w szczególności takie działania jak:

- strona internetowa Urzędu Gminy Głowno,
- ulotki/biuletyny informacyjne dla beneficjentów (poświęcone wybranym projektom),
- spotkania z potencjalnymi partnerami społeczno - gospodarczymi,
- publikacje w prasie (w przypadku wybranych projektów),
- okresowe zebrania mieszkańców poszczególnych sołectw dotyczące rezultatów przeprowadzonych inwestycji i planowanych efektów.

INDEXY I SPISY

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba ludności Gminy Głowno w latach 2010-2015 (dane na 31.12.2015r.).....	18
Tabela 2. Liczba urodzeń w Gminie Głowno w latach 2010 – 2015 (dane na 31.12.2015r.)	20
Tabela 3. Saldo migracji ludności w Gminie Głowno w latach 2010 – 2015 (bez uwzględnienia zgonów) (dane na 31.12.2015r.).....	20
Tabela 4. Struktura procentowa ludności Powiatu Zgierskiego vs. Gminy Głowno według grup ekonomicznych w roku 2014.....	21
Tabela 5. Prognoza ludności do 2020 roku w woj. łódzkim	23
Tabela 6. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w gminie Głowno w 2011 roku wraz z strukturą procentową	24
Tabela 7. Stopa bezrobocia w Gminie Głowno wg stanu na dzień 31.12.2015 r.	25
Tabela 8. Wybrane dane o rynku pracy w Gminie Głowno vs Powiat Zgierski	25
Tabela 9. Zatrudnienie w ramach robót publicznych w gminie Głowno w latach 2010 – 2015...	26
Tabela 10. Zestawienie źródeł utrzymania w gospodarstwach domowych w Gminie Głowno w 2015 r.	26
Tabela 11. Zestawienie pomników przyrody na terenie Gminy Głowno	31
Tabela 12. Ocena jakości wód Mrogi i Strugi Domaradzkiej w 2008 r.	33
Tabela 13. Sprawozdanie ze stanu ilościowego oraz utrzymania wód i urządzeń melioracji Wodnych w Gminie Głowno.....	37
Tabela 14. Sprawozdanie ze stanu ilościowego oraz utrzymania wód i urządzeń melioracji Wodnych cd.....	38
Tabela 15. Zbiorniki wodne na terenie gminy Głowno.....	38
Tabela 16. Wykaz dróg powiatowych przebiegających przez Gminę Głowno	54
Tabela 17. Wykaz przystanków autobusowych na terenie Gminy Głowno	57
Tabela 18. Szkoły objęte dowozem i odwozem – Trasa nr 1 Zespół Szkół Publicznych w Mąkolicach	58
Tabela 19. Szkoły objęte dowozem i odwozem – Trasa nr 2 Zespół Szkół w Popowie Głowieńskim	58
Tabela 20. Szkoły objęte dowozem i odwozem – Trasa nr 3 Zespół Szkół w Lubiankowie	59
Tabela 21. Szkoły objęte dowozem i odwozem – Trasa nr 4 Zespół Szkół w Lubiankowie	59
Tabela 22. Wielkość zużycia wody na terenie Gminy Głowno w roku 2015	61
Tabela 23. Ilość zebranych odpadów na terenie Gminy Głowno w/g rodzaju (na dzień 31.12.2014r.)	63
Tabela 24. Udział gleb w poszczególnych klasach bonitacji (w/g stanu na rok 2015)	67
Tabela 25. Użytkowanie gruntów w/g użytków (w/g stanu na rok 2015).....	67
Tabela 26. Struktura powierzchni upraw w Gminie Głowno, stan na 31.12.2015 r.	68
Tabela 27. Podmioty gospodarki narodowej zgodnie z Rejestrem regon wg. sekcji PKD na terenie gminy Głowno w roku 2015.....	68
Tabela 28. Struktura osób bezrobotnych na terenie Gminy Głowno.....	70
Tabela 29. Liczba uczniów uczęszczających do zespołów szkół na terenie Gminy Głowno w latach 2010 - 2016.....	73
Tabela 30. Liczba dzieci uczęszczająca do oddziałów przedszkolnych w latach 2010-2016.....	74
Tabela 31. Propozycja wskaźników pomiaru efektów realizacji Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Głowno na lata 2016-2023.....	121

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Lista Programów Operacyjnych w perspektywie finansowej 2014-2020.....	7
Rysunek 2. Gmina Głowno – położenie na tle gmin sąsiednich powiatu zgierskiego	17

Rysunek 3. Lokalizacja Gminy Głowno na tle głównych szlaków komunikacji drogowej i m.Łódź	17
Rysunek 4. Szczegółowa mapa Gminy Głowno	18
Rysunek 5 . Granice hydrograficzne zlewni rzeki Morgi na tle podziału administracyjnego	39
Rysunek 6. Mapa Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Głowno	53

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba ludności Gminy Głowno w latach 2010-2015	19
Wykres 2. Struktura procentowa ludności Gminy Głowno wg statystycznych grup	21
Wykres 3. Prognoza liczby ludności w powiecie zgierskim do roku 2020.	23
Wykres 4. Struktura procentowa ludności Gminy Głowno wg źródeł utrzymania.....	27
Wykres 5. Udział osób korzystających z GOPS w Głownie na tle danych statystycznych powiatu Zgierskiego i woj. Łódzkiego.....	77

SPIS FOTOGRAFII

Fotografia 1. Zespół Dworski w Różanach.....	48
Fotografia 2. Zespół Dworski w Domaradzynie	49
Fotografia 3. Kościół św. Wojciecha i Stanisława w Mąkolicach	49

ZAŁĄCZNIKI

- Zał. nr 1 – Wykaz dróg gminnych
- Zał. nr 2 – Zestawienie gruntów według klasoużytków
- Zał. nr 3 – Plan finansowy realizacji zadań

**ZAŁĄCZNIKI DO PLANU ROZWOJU
LOKALNEGO GMINY GŁÓWNO
NA LATA 2016-2023**